

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Sermones

Augustinus, Aurelius

[Basel], 1494-95

Sermones CLXXXI-CC

[urn:nbn:de:bsz:31-306774](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-306774)

Ser. C. LXXX. In festo Ascensionis dñi: Ser. VII

emittit cōsolatores in gressu nūcios ascēden-
tis et iudices reuertētis. Viri inquit galilei
qd statim aspiciētes i celū: hic iesus q̄ assum-
ptus ē a vobis in celū: sic veniet quēadmo-
dū vidistis eū euntē i celo. Sic veniet: Una
erit euectio: vna leticia nubifera: vna spēs
māsueta: s̄ iustis clarifica et pctōib⁹ metuen-
da. Nō vos terreat aduētus q̄s cōsolat ei⁹
ascensus. Sic veniet: clauorū vulnera illesa
demōstrans et foraminū cruēta monilia. Glo-
bis filijs sponsi cū coronā celestis exhibebit
impj crucē: vulnera nō mutabit: q̄ signū fi-
lij hominis fulgebit. Accepto ḡ apli ascēdētis
mādato desup venturo sanctis p̄p̄is pignore
scio: i templo erāt vnanimē collaudātes
dñm: vt vna eos iueniret corona ignea aduē-
tantū gratiā. In tēplo ḡ frēs semp vnani-
mes demoremur: et in domo dñi ambulātes
cū cōcordia pacis eius sperem⁹ aduentū: et
i templo ei⁹ oēs dicam⁹ gloriā: vt etiā ignis
grē insidat sup nos: Amē.

Sermo LXXX. In eodem festo: Sermo VII

Electat aspiciere xpm dñm portato-
rijs nubib⁹ ascendente cū resurgēs a
mortuis reuertē cepit ad celū: vnde
venerat saluare gen⁹ hūanū. Qui sunt q̄ ex-
pectāt ascēdente: q̄ viderūt resurgente: fugi-
erūt pendente: et sequunt̄ oculis ascēdente.
Timor in cruce: amor i nube: visus delecta-
bilis in aere. Dulcis descēdētis affectus:
delectabilis euolātis aspect⁹. Facit vale
et bñdicat in pace. Illi se cōmēdant: et ille bñ-
diciōis gratiā relinquit. Bñdicat eos exten-
sis manib⁹: et p̄parat i occurū imponit nu-
bibus. Sinit eloquiū et iā repetit celū. Lan-
dida em subito apparuit nubis euectio para-
ta in celo. Apparuit nubes: intrauit i eā: qui
educit nubes ab extremo frē: vt oblectaret
oculos eorū nubis amgnitas: et irroraret eos
ascēdētis de celo suauitas: ne sola desiderā-
tiū inanis remaneret anxietas. Ecce i dipeo
actuū aploz pendentiū viuūt picta lumina
piscatorū: adest cōsolator qui ascēdit salua-
tor: mittit cōtinue duos celestes p̄tores vt
alūnos suos securos redderet metuētes: et i
gaudiū cōuerteret lachrymātes. Sportebat
em celestes mitti cōsolatores ne remanerent
trepidī piscatores. Nā et cū impator de vrbe
trāst ad vrbe et eius nūciaf aduētus: nō mit-
tūtur nisi domestici p̄tores ac palatini: vt
nūciant puincialib⁹ q̄ est regis aduētus aut

redit⁹: Ita et dño ascēdente p̄toz celestū tur-
ba respēduū decantantiū vt tanq̄ puinci-
aliū respirare facerēt a timore corda pastoꝝ:
qñ etiā patif ac resurgit domestici angeli de-
stināt vt a nube ac p̄torio monumēti resurre-
xisse nūciarent dñm celi: et nūc eū ascēdit: de
choro p̄cedentiū potestatiū: de multitudine
cantantiū in aere castrorū duo palatini cele-
stis imperij dirigunt: vt et stibilia req̄scerēt
lumina piscatorū: hymnū celestem recitant:
Piscatores viri inquit galilei qd aspiciatis i
iesū euntē in celū: sic veniet quēadmodū vi-
distis eū euntē in celū. Profect⁹ est desidera-
bilis: nō veniet vob̄ tribil: nubes i occurū:
nubes i reditu. Vulnera portauit: ip̄a iterū
reportabit. Crucē retulit cū triūpho: signū fi-
lij hoīs vobis parebit i celo: Sic veniet i ip̄o
corpe: in ipsa nube: in ip̄a veritate: vobis in
amore: impijs i tremore. Beati qb⁹ de dicit:
Sic veniet quēadmodū vidistis eū euntē in
celū. Nūquid sic veniet oculis pctōz? Ipsa
erit veritas: s̄ nō ip̄a erit securitas. Dies erit
tremēdi iudicij: descēdēt angeloꝝ: resurrectio
mortuoz. Ascendent angeli et quodā digito
tubę sonātis tangēt sepulchra terre tremētis
vt pignora restituāt throno igneo iudicātis.
Ascēdent angeli ad sepulchra p̄p̄az et ip̄o-
rū aploz oimq̄ sanctoz: et dicēt eis: Ecce est
q̄ sic iterū redit quō ascēdit. Nos dixim⁹: qd
sic veniet quō eū vidistis euntē in celū: q̄ de-
duxistis euntē: suscipite redeuntē. Ita allo-
cutio nō est linguaz septuaginta: sed paren-
ter nubes dicunt̄ pluuiiales vt occurrāt i ro-
re et refrigerosa amenitate q̄ p̄sciē nō cōtinēt
q̄stionē. Petam⁹ ḡ a dño deo nro vt sic ho-
die ascēsiōis celebrā tēpus et diē: ita reuer-
tētis mereamur matutinā suscipe pietatez:
vt dicamus ei: Abane adorabo dñe: mane
astabo tibi et cōtemplabor te.

**In vigilia Pentecostes: de expo-
sitione Symboli: Sermo I**

Stū est dilectissimi charitati vfe q̄
n milites seclī bñficia tpalia a tpalib⁹
dñis accepturi: pus sacramētis mi-
litarib⁹ obligant: et dñis suis fidē se seruatu-
ros p̄fiteri: Quātomagis ḡ eterno regi mi-
litaturi et eterna p̄mia pcepturi: debēt sacra-
mētis celestib⁹ obligari: et fidē p̄ quā ei placī-
turi sūt publice p̄fiteri. Dicit em̄ ap̄lus: Si
ne fide impossibile est placere deo. hanc in
cordibus nostris agnoscat qui scrutat̄ renes

Ser. C. LXXXI. In vigilia pentecostes: Ser. I.

et corda. Sed propter conseruanda ecclesie vnitate dispensationi huiusmodi cum fide cordis necessaria est oris confessio: Quia corde credit ad iusticiam: ore autem confessio fit ad salutem: non tantum predicatorum sed etiam auditorum. Non enim aliter fratres de fratre sentirent: nec pariter ecclesie fuarent: nec aliter docere aut ab alio discere salutem necessaria posset: nisi quod in corde haberet: signis vocum tantum suis vehiculis ad corda aliorum transmitteret. Est ergo fides et corde seruanda et ore promenda. Fides namque omnium bonorum est fundamentum et humane salutis initium. Sine hac nemo ad numerum filiorum dei poterit peruenire: et sine ipsa in seculo nec iustificatiois consequitur gratiam: nec in futuro vitam possidebit eternam. Et si quis non ambulauerit per fidem non perueniet ad speciem. Hoc attendentes sancti apostoli: certam regulam fidei tradiderunt: quam secundum numerum apostolicum duodecim sententiarum comprehendunt: symbolum vocauerunt: per quam credentes catholicam tenerent unitatem: et per quam hereticam conuincerent prauitatem. Symbolum ergo tali ratione institutum maiores nostri dixerunt. Tradunt enim quod post ascensionem domini saluatoris nostri ad patrem: cum per aduentum spiritus sancti discipuli eius inflammati linguis omnem loquerentur ad singulas quasque nationes: ut dei verbum predicarent ituram ac discessuri ab inuicem normam primum sibi futuram predicatiois in commune statuerunt: ne localiter ab inuicem discederent: diuersum vel dissonum predicarent his que ad fidem christi inuitabant. Quos igitur in unum positi et spiritu sancto repleti breuiter sunt predicatiois indicium preterendo in unum quod sentiebat unusquisque computabat: atque hanc ita credentibus dandam esse regulam instituerunt. Symbolum breuiter est verbum sed magnum est sacramentum. Quicquid enim figuratum est in patriarchis: quicquid denunciatum in scripturis: quicquid predictum est in prophetis: vel deo ingenito: vel ex deo in deum nato: vel de spiritu sancto: vel de suscipiendo omni sacramentum: vel de morte domini resurrectionisque eiusque mysterio: totum breuiter hoc symbolum continet et continendo habet et consistendo. Discat ergo quisque fidem apostolicam professus per ora gestatum in baptismo: cum ad annos intelligibiles venerit. Ita ad istius symboli professionis sacramentum quod in hunc modum incipit.

Credo in deum patrem omnipotentem etc. In primis dilectissimi quilibet sermo sit in symboli capite diligenter attendite. Ergo in primo habet credo. Unde quod dominus noster non nos iubet discutere diuina iudicia sed credere: nec rationem requirere sed fidem simpliciter et immobiliter exhibere. Non dicit credo deum: vel credo deo: quibus

et hec salutem necessaria sint. Aliud enim est credere illi: aliud credere in illum. Credere illi est credere vera esse que loquitur. Credere in illum: credere quod ipse est deus. Credere in illum: diligere illum. Credere vera esse que loquitur: multi et mali possunt. Credunt enim esse vera et nolunt ea facere sua: quod ad hoc pedes pigri sunt. Credere autem ipsum esse deum: hoc et demones possunt. Credere deo in deum: soli nouerunt que diligunt illum: que non solum nomine christianum sunt: sed et factis et vita: que sine dilectione fides inanis est. Cum dilectione fides christianum: sine dilectione fides demonis. Qui ergo non voluit credere christum: adhuc nec demones imitant. Ita credit christum: sed odit christum: habet confessionem fidei in timore pergit: non in amore coram. Ita et illi puniri timebant. Denique beatus petrus cum domino consistens diceret: Tu es christus filius dei viui: eadem pene verba que et demones perferre videntur ex ore: sed illorum confessio quod cum odio placata est: christi merito damnata est. Illius ergo que ex interna dilectione processit: eterna beatitudine remunerata est. Nos ergo qui per adoptionem gratie filii dei sumus dicendo: Credo in deum patrem omnipotentem: hoc est sic ei credam ut ei per dilectionem adhaeream. In deum patrem omnipotentem. Aduertite quod cum dei patris nomen in confessione coniungit: ostendit quod non ante deum esse cepit et postea pater: sed sine ullo initio et deus semper et pater est. Patrem autem cum audis: agnosce quod habeat filium veraciter genitum: quod possessor: dicit que aliquid possidet: et dominus que aliquid dicit. Deus ergo pater secreti sacramenti vocabulum est: cuius vere filius est verbum. Nec quicquam quomodo genuit filium: quod et angeli nesciunt: prophetis est incognitum. Unde illud dictum est: Generationem eius quis enarrabit: Nec a nobis discutendus est deus sed credendus. Sed ut breuiter dicam: sufficit nobis scire quod genuit lux splendorem. Omnipotentem deo ideo dicit: quod omnipotens est: cui nihil impossibile est: que celum et terram: mare: homines: atque omnia animalia et reptilia non aliquid operis actu sed solo verbi impio creauit. Et ideo non nobis veniat in cogitationem quod hoc aut illud potuit fieri que omnipotentem per ceterum consistere. Et in iesu christo filio eius vnicum dominum nostrum. Aduertite quod in patre: sic et in filio credendum est. Et quod cum patre equalis est maiestate: tantum ipsi quantum et patri honoris nos debere nouimus et fuiturum obsequium. Iesus autem saluator interpretatur. Iesus autem dicitur quod saluet populum. Et christus a christumate

Ber. C. LXXXI. In vigilia Pentecostes: Ber. I.

Luc. 1. dicit: quia sic antiqui reges oleo sacro perfunde-
bant: ita dominus noster iesus christus spiritus sancti infu-
sione repletus est. Unicus ideo: quia nec compara-
tionem recipit cum creaturis: nec similitudinem: quia
omnium rerum summus ipse creator est. Homines autem
filii dei vocantur per gratiam: ille solus filius genitus
per naturam. Ostendunt ista in eum iure credendum
esse: qui propter hoc quod equalis patri est saluato-
rum: noster est redimens nos: et christus est rex regum
noster: et vnicus dominus noster spoliato antiquo ho-
ste singulari dominio suo asciscens nos. Qui
conceptus est de spiritu sancto: id est cuius conceptio
omnis solus auctor fuit spiritus sanctus. Sicut enim
vermis calefaciente sole in puro limo formatur:
sic spiritu sancto illustrante et sanctificante cor vir-
ginis: caro christi de sola carne virginis nul-
la semetipsum carnis origine operante concepta
est. Unde se vermi comparans: per psalmistam di-
cit: Ego sum vermis et non homo: id est non con-
ceptus more humano. Natus ex maria virgi-
ne. Qui veniebat inueteratam peccatis ho-
minum renouare naturam: nouam legem voluit ha-
bere nascendi. Unigenitus igitur dei factus est ho-
minis filius: ut qui creator mundi erat: fieret et re-
deptor. Ad hoc maiestatis deus de maria in-
carnatus est: non est sordidatus nascendo de vir-
gine: qui non fuit pollutus hominem condens ex
pulvere. Denique sol aut ignis si lutum tangat:
quod tetigerit purgat: et se tamen non inquinat. Nec
fuit deo iniuria causa misericordie: neque sit
incredibile quod ipse natus de virgine: qui ad
deum virgineo puluere et prima muliere potuit de
costa formare. Deus filium suum quem solus de
corde suo equalis sibi genitum tanquam seipsum di-
ligebat: ipsius dedit marie ut naturaliter esset
vnicus idemque communis filius dei et marie. Omnis
natura a deo creata est: et deus est ex maria na-
tus. Deus omnia creauit: et maria deum genera-
uit. Deus quod omnia fecit: ipse se ex maria fecit: et
sic omnia que fecerat refecit. Qui potuit omnia de ni-
hilo facere: noluit ea violata sine maria refi-
cere. Passus sub pontio pilato: crucifixus:
mortuus et sepultus. Iste pilatus iudex erat
in illo tempore ab imperatore positus in iudaea: sub quo
dominus passus est. Cuius mentio ad tempus signifi-
cationem non ad personam illius pertinet dignitatem.
Crucifixus. hinc multa prophetie predicterunt: qui-
liter crucifixus in cruce in conspectu populi mali-
gni manibus extensus pependerit. Tamen ut bre-
uiter dicatur: in cruce suspensus est: ut nos a vani-
tate ligni vetiti dissolueret. et a morte libe-
raret. Sed queritur quid sit crucis significatio: et

quare dominus in patibulo se pati elegerit? Ad quod
triptita ratio redditur. Prima ut christus pro rea-
tu mundi redemptio daretur: et antiquo hostis
velut hamo crucis caperetur: sed ut quos ab-
sorbuerat euomeret: non potentia victus sed iu-
sticia. Secunda causa est: ut secutoribus hominum
vite magistrum haberet. Ad hoc enim ascendit in
crucem ut nobis passionis et resurrectionis haberet
exemplum. Tertia causa est susceptio crucis:
ut supbia seculi et inflata sapientia: per crucem stul-
tia ut putat predicationem: humiliata conuerteret:
et sciret id quod stultum est dei sapienter esse homi-
nibus. Sed adhuc videndum est: quare dominus ta-
le genus mortis elegerit. Legimus enim in euan-
gelio quod pharisaei voluerunt eum precipitare de
monte: At ille transiens: per medium illoz ibat.
Alibi quoque legimus quod iudei tulerunt lapides
ut iacerent in eum: ipse vero abscondit se: et exiit
de templo. Quare noluit dominus precipitari: aut
lapidari: vel etiam gladio truncari? Utique cau-
sa nostre salutis hoc fecit. Ad hoc enim christi signum
est nostre salutis. Noluit ergo lapidari aut etiam
gladio percuti: quia videlicet nos semper nobiscum
lapides aut ferrum ferre non possumus quibus de-
fendamus: elegit vero crucem: quae leui motu ma-
nus exprimitur: quia et contra inimica veritas mu-
nimur. hoc enim signo crucis consecrat corpus
dominicum: sanctificat fons baptismatis: ini-
tiant etiam presbyteri et ceteri gradus ecclesiastici: et
omnia quecumque sanctificantur: hoc signo dominice cru-
cis cum inuocatione christi nominis consecrantur.
Ista et ipsa crux magnam in se mysterium continet
cuius positio tunc est ut superior pars celos petat:
inferior terre inherat: fixa in inferorum ima-
contingit: latitudo autem eius partes mundi appet-
tat. Quia et christus per passionem crucis angelis
perfudit in celo: quorum numerus quia per apostatam
angelum imminutus fuerat: ex alabastris fidelium quo-
tidie adimplet: et nobis qui sumus in terra: et illis
qui propter originale peccatum detinebantur apud
inferos: et ipsis qui in diuersis mundi partibus ha-
bitabant. Faciens vero crux quattuor mundi par-
tes appetit: orientem videlicet et occidentem: aquilo-
nem et meridiem: quia et christus per passionem suam
omnes gentes ad se trahit: et omnia sibi subiungit:
iuxta quod ipse surgens a mortuis dicit: Data
est michi omnis potestas in celo et in terra. Loti-
nes etiam in hac crucis figura altius sacramen-
tum: quod quanto est altius: tanto attendendum di-
ligentius. Intelligitur namque in latitudine crucis
dilectio proximi: quae non tantum usque ad amicos:
sed etiam extendenda est usque ad diligendos ini-

i. Cor. 1.

Luc. 4.

Job. 8.

Ca. 4.

Matth. 28.

De Xbis apli.

Ser. 7. b

In ll. 50. bo.

mel. 3.

Sancti Augustini de tempore

nicos. Intelligit quoque in eiusdem longitudi-
ne longa et perseverans laborum et persecutionum
sustinentia: quam patienter ferre debet ad patriam
suspirans nostra peregrinatio: tam pro dilectione pri-
morum quam pro exhibitione omnium bonorum operum.
Figurat sibi ratione in altitudine eius eminentia
speciei: penetrans usque ad interiora velaminis:
ubi visione pacis profuerit quam hic a civibus ba-
byloniis multipliciter exercent: donec in liber-
tate glorie filiorum dei a servitute corruptionis hu-
mane liberentur. Attendenda est etiam crucis profun-
ditas: quod profundum est mysterium crucis: in quo
multorum quam sapientes dicunt ingenia defecerunt
quod hoc ausu sit reprehendere quod non potuerunt
humana ratione comprehendere: videlicet cur deus
deo patri coeternum omnia continens: omnia implens:
in assumpto homine totum se condidit: et tamen totum
mundum regere: complere et continere non desere-
rit. Nulla est nobis de cruce christi confusio:

Ca. 5. quod habemus de eius passione victoriam. Sicut enim
semper dei filius non sibi sed nobis natus:
ita immaculatus dei agnus non sibi sed nobis pas-
sus est. Quis autem non mirificum aduertat esse
mysterium ubi ipse homo predicat quod deus est: et ubi
idem deus annunciat quod ascribitur crucifixus? Nec
incogitata ei quod pemptus est: aut improvisa
res accidit quod diuinitatis sue consilio idcirco
suscepit hominem ut pro homine posset occidi. Sup-
plicium autem crucis elegit: ut sublimioris victo-
riam pararet pena deterior: et quam vniuersum
bono patiebatur: quasi in conspectu mundi in altum
sublatus occuberet: simul ut qui crucifixus vi-
debant mirabilia cernerent crucifixi. Nam sicut
abundantiam glorie patientis ostendit repentina
solis obscuritas: tremor terrarum: saxorum diui-

Luci. 23. sio: resurrectio mortuorum. Illud autem quantum est
testimonium quod etiam pariter crucifixus latro me-
moriam sui in celesti regno fieri a sorte supplicii
precabatur. Hinc est charissimi quod illusiones et pro-
bra quae protulit christus: crucem mortemque eius non
suspirijs ingemiscimus: sed continuis celebramus
laudibus. Abortuus. Aborsus deus noster iesu christi
non fuit in anima: sed in sola carne: mors vero
nostra non solum in carne sed etiam in anima. In anima
propter peccatum: in carne propter penam peccati.

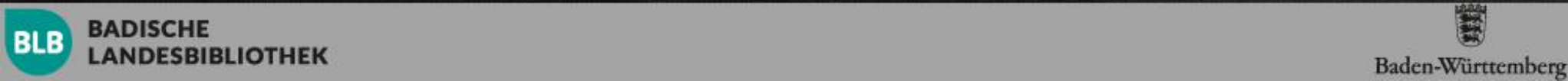
1. Petri. 2. Ille vero quod peccatum non fecit: nec habuit in anima:
non est mortuus nisi carne tantum: et hoc pro simili-
tudine carnis peccati quam de adam traxit.
Ro. 8. Igitur simpla eius mors profuit duplici morti
nostre: et simpla eius resurrectio: resurrectioni
animae et corporis. Resurrectio quippe eius duas
mortes nostras soluit: et duas resurrectiones no-

stras formauit. Nec merito vno die et dua-
bus noctibus iacuit in sepulchro: quia videlicet
lucem suam simplem mortis: tenebris nostrae duplici
mortis adiunxit. Venit enim ad nos qui in mou-
te carnis et spiritus detinebamur: et suam vitam
mortem carnis detulit: duasque nostras soluit. Qui
enim ipse vitamque suscipit: a nulla nos liberaret.
Sepultus est: ut ad consolationem sepulchrorum be-
nedictionem corporis eius et terra suscipiet. Infirmus
ma incarnatus ubi commemorantur: de quo apostolus
dicit: Quod infirmum est dei: fortius est hominum.
Natus est ex virgine: ut nos nasceremur et
ecclesiae virginis utero. Temptatus est: ut a tem-
ptatione liberaretur. Tentus: ut dimitteremur.
Ligatus: ut nos a nodo maledictionis absol-
ueremur. Illusus est: ut nos ab illusionibus
demonum liberaret. Venudatus est: ut nos
redimeret. Humiliatus est: ut nos exaltaret.
Captus est: ut nos a captiuitate demonum au-
ferret. Spoliatus est: ut nuditas primi hominis
per quam mors ingressa est tegeret. Spinis coro-
natus est: ut nos liberaret a spinis peccato-
rum: vel potius ut monstraret se cum eis coronan-
dum: illosque caput et coronam ecclesiae futuros: qui
spinosi erant amando vitia. Aceto est potatus:
ut nos inebriaret dulcedine celestis deside-
rij et eterni gaudij. Postremo in altare crud-
sacrificatus est: ut totius mundi peccata deleteret.
Abortuus est: ut mortis captiuaret imperium.
Sepultus est: ut sepulture sanctorum benediceret:
et ut nos sibi vitijs et concupiscentijs sepeliret.
Hec quae infirmitas christi superauit omnem infir-
mitatem mundi. Descendit ad inferna: ut adam
protoplastum: et patriarchas: et prophetas: omnesque
iustos qui pro originali peccato ibidem detineban-
tur liberaret: et ut de vinculis peccati absolu-
tos de eadem captiuitate et inferni loco: suo
sanguine redemptos ad supernam patriam: et ad
propter vite gaudia reuocaret. Reliqui qui su-
pra originale peccatum principale culpam commise-
runt: ut asserit scriptura: in penali tartaro reman-
serunt: sicut in persona christi dictum est pro peccato-
rum: Ero mors tua o mors: id est morte sua christi
suis humani generis inimicam mortem interfecit:
et vitam dedit. Ero mortuus tuus inferne. Partem
mordidit infernum pro parte eorum quos liberauit:
partem reliquit pro parte eorum quae pro principalibus crimi-
nibus in tormentis remanserunt. Tertia die resur-
rexit a mortuis. Si credidisti de christo quod
dedecoris est: crede quod glorie est. Si credidisti
quod mortis est: crede quod vite est. Sicut enim in
passione mysterium pietatis est: ita in resurrectione

Ser. C. LXXXI. In vigilia Pentecostes: Ser. I.

305.10. opatio potestatis: vt ipse ait: Potestatē ha-
beo ponēdi animā meā: et iterū sumēdi eam.
Dorcl. 16. Ascēdit ad celos: id est cōditionē naturę no-
strę quā ex homine matre nat⁹ assumpsit: sup
celos in dextera dei patris collocavit. Ascē-
dit enim et nos cū xp̄o interim corde: vt cū dies
cius pmissus aduenerit sequamur et corpe.
Scire tñ debem⁹ fr̄es: q̄ cū chusto nō ascen-
dit: supbia: nō auaricia: nō luxuria: nullū vi-
tium nfm ascēdit cū medico nfo: Ideo si post
medicū desideram⁹ ascendere: debem⁹ vitia
v̄ peccata deponere. Dēs em̄ q̄st q̄busdam
cōpedibus nos p̄munt et peccatorū renibus
nos ligare cōtendūt: et ideo cū dei adiutorio
ps. 2. f̄m qd̄ ait psalmista: Dirūpam⁹ vincula eo-
ps. 115. rā: vt securi possumus dicere dño: Dirūpisti
vincula mea: tibi sacrificabo hostiā laudis.
Sedet ad dexterā dei patris omnipotētis.
Sedere iudicātis est: Et q̄ redēptor n̄ assū-
ptus in celū: et nūc oīa iudicat: et ad extremū
R iudex omniū veniet: sedere describitur. In
ca. 8. de venturis iudicare viuos et mortuos. In
ipso corpore venturus est ad iudiciū: in quo
ascēdit ad celū: christianos iudicatur⁹ et pa-
ganos: iustos et p̄tōres: fideles et impios.
1. Cor. 5. Dēs em̄: vt ait ap̄tus: astabim⁹ ante tribu-
nal christi: vt referat vnusquisq̄ pp̄ria cor-
poris sui: put gessit siue bonū siue malum.
Quā rem etiā dñs in euāgelio denūciat di-
cens: Filius hominis ventur⁹ est in gloria sua
cum angelis suis: et tūc reddet vniciq̄ fm
opa sua. Diligēter quęro attēdite fr̄es: et me-
cū pariter expauescite: q̄ nō dixit: vt reddat
vniciq̄ fm misericordiā suā: sed fm opera.
Hic em̄ est misericors: tibi iustus. Itā qd̄ non
statim in p̄tōres vindicat: patiētia est non
negligētia. Nō ille potentia p̄didit: sed nos
ad penitētiā reseruauit. Unde valde timen-
dū ē: ne quāto diuti⁹ spectat vt corrigamur:
tanto graui⁹ vindicet si emēdari noluerim⁹.
Scire et intelligere debem⁹ fr̄es charissimi:
nihil esse nobis salubri⁹ q̄ vt damnatis oīm
psentū rerū voluptatib⁹: id potius cogite-
mus q̄n erim⁹ de hoc seculo trāsituri: vel q̄n
tabernaculū corporis vltimo die supueniente
deposaturi: et iterū illud resurrectionis tpe re-
cepturi: vt cū eodē recipiam⁹ put gessimus:
siue bonū siue malū. Et ideo rogo fr̄es vt q̄-
tidie cogitem⁹: quales erimus in die iudicij
purissimis angeloz p̄spectib⁹ offerēdt: et eter-
no iudici rationē de libris p̄scię reddituri: re-
motis omnib⁹ p̄batiōibus. Tertū est in die

illa ipsū ante se hominē cōstituendū: et ipsā
sibi vitā in cordis speculo demonstrandā: et
testes cōtra eā nō deforis aliq̄n sed intus de
ipsa aīa pferendos. Adhicienda erūt nō aliq̄
peregrina: sed nimitū nota testimonia: id est
opa sua. Ordinabunt ante infelicē aīaz pec-
cata vel crimia sua: vt eā et cōuincat p̄batio:
et cōfundat agnitio: fm illud qd̄ scriptū est:
Arguā te et statuā cōtra faciē tuā. Quicūq̄
se mō dū licet emēdare neglexerit: ante illuz
celestē populū p̄mū exceptur⁹ erit de cōfusi-
one supplicij: et aīa q̄ mō p penitentiā cōpen-
diosā trāsactas p̄tōz suozū putredines cu-
rare dissimulat: ante illud tribunal metuen-
dū sine vllō remedio in p̄petuo tartaro ma-
nebit. Quę cum ita sint: bñ nobiscū agere:
si iam nūc sic p̄niterem⁹ sup malis n̄is quō
tūc sine vllō remedio p̄gnitebimus: si sedita-
tes et cōfusiōes n̄as quēadmodū tūc visuri
sum⁹: sic iam eas nūc videre et horere posse-
m⁹. Si itā nūc faciē peccatricē aīę liceret oculo-
lis corpis intueri: et p̄sciētę n̄ę vultū in oculo-
roz p̄sentia p̄mitteremur adducere: qd̄ si li-
ceret: nec dici pōt quāto studio: quāto metu
vigeremur sedata componere: maculata ter-
gere: vulnerata curare. Ideoq̄ q̄ nō possu-
mus oculis corpis: inspiciam⁹ nos inquātū
possum⁹ oculis cordis: et vnusq̄sq̄ cōsciētā
suā ante cōspectū interioris hominis p̄stituat:
ipsi nosmetipsos castigem⁹: ipsi nobiscū ra-
tionē de q̄tidiana cōuersatione faciam⁹: ipsi
nos accusem⁹ quotidie iudici nfo: et dū i car-
ne sum⁹ cōtra ipsā carnē auxiliāte dño quo-
tidie dimicem⁹. Qd̄ q̄ fecerit: ab auditu ma-
lo liberabit. Qui autē cōtemnit: qd̄ faciet in
illo metuēdo iudicij die: cum tremēte mūdo
dñs p̄cinēndus angeloz buccinis in illo ma-
iestatis suę throno circūdat⁹ celestis militię
luce cōfederit: ibiq̄ de trē gremio et antiquo
puluere suscitato hūano genere: astāte testi-
monio cōsciētę singuloz: positus in p̄spectu
peccatorū p̄ntis iustozūq̄ p̄m̄is: rationē vi-
tę cęperit postulare: et plus iā iustus q̄ mise-
ricors sēueritate iudicis cōtemptę misericor-
dię: reos cęperit accusare et dicere: Ego te hō
de limo manib⁹ meis feci: ego terrenis artu-
bus infudi sp̄m: ego tibi imaginē nostrā s̄sti-
tudinēq̄ cōferre dignat⁹ sum: ego te in p̄-
diss delicias collocaui: tu vitalia mādāta cō-
temnēs: deceptorē sequi q̄ deū maluisti. Cū
expulsus de paradiso iure peccati mortis vin-
culis teneris: virginalē vterū sine dispen-
sa. 2.

Sancti Augustini de tempore

Lud. 2. dioſoginitatis pariēdus introiui. In pſepio
expositus: ⁊ pannis obuolutus iacui: infan-
tię cōtumelias hūanofq; dolores qbus tibi
similis fierē: ad hoc ſcilicet vt te mibi ſimilē
Matth. 27. facerē ptuli: iridentū palmas ⁊ ſputa ſufce-
pi: acetū cū felle bibi: flagellis cęsus: vepri-
bus coronat⁹: cruci affix⁹: vulnere pfoſſus:
vt tu eripereris morti: animā in tormētis di-
miſi. En clauoz veſtigia quib⁹ affixus pepē-
di: en pfoſſum vulnereb⁹ latus. Suſcepi do-
lores tuos: vt tibi gloriā darē: ſuſcepi mortē
tuā vt in eternū viueres. Conditus iacui in
ſepulchro: vt tu regnareſ in celo. Cur qd p
te ptuli pdidiſti? Cur ingrate redēptiōis tue
munera renūciaſti? Ad te ego de morte tua
quęro: redde mibi vitā tuā p qua meā dedi.
Redde mibi vitā tuā: quā vulnereb⁹ pctōz
indefinēſ occidiſi. Cur habitaculū qd mibi
in te ſacraueram: luxurię ſordibus polluiſti?
Cur corpus meū illecebrāz turpitudine ma-
culaiſti? Cur me grauiore criminū tuozū cru-
ce: q̄ illa in qua quōdā pependerā affixiſti?
Grauior eſt apud me peccatoz tuozū crux ē
in qua inuitus pendo: q̄ illa in qua tui mi-
ſertus mortē tuā occiſurus aſcendi. Cū eſſe
impaffibilis p te pati dignat⁹ ſuſ: ſed tu de-
ſpexiſti in homie deū: in infirmo ſalutē: ⁊ q̄
poſt oīa mala tua ad medicamēta penitētię
cōfugere noluiſti: ab audito malo nō mere-
Matth. 25. beris liberari. Qui tūc erit ſtridor dentiū: cū
ſanctoz multitudinē ad dexterā regis et ad
gloriā ſegregata: peccati plus ī pfundo tar-
ſari ſine vlla miſeratiōis ac venię ſpe demer-
ſus: excludi ſe tenebris ſuis a beata ſanctoz
luce viderit: ⁊ in pfundi ſinū ſine ſine deſce-
Ps. 68. dens vrgēte os ſuū puteo eterna ſupplicia ⁊
ppetuā mortē nō moriturus aſpexerit? Fru-
ſtra autē a paupe quē in hac vita deſpexit mi-
Lud. 16. ſericordiā poſtulabit: fruſtra extremū lazari
digitū quo ardens refrigerēſ ardentibus la-
bijs rogabit apponi. Q̄ vellet miſer cū pau-
perū gloriā viderit duris quondā paupertatis
ſubiaciuiſſe laborib⁹: ⁊ illa vitā q̄ cum vi-
ta morereſ mala poſtaſſe: ne ad illa eterna
Ca. 10. merereſ ſupplicia puenire. Ut q̄ tā dura et tā
terribilia añ illud tribunal eterni iudicis nō
mereamur audire: dū adhuc licet ⁊ cū dei ad-
iutorio in poteſtate nra eſt: cōſiderem⁹ cōſci-
entias nras: et ſi aliqua crimina vel peccata
capitalia: necdū elemoſynis et ofonib⁹ pur-
gata nobis adhuc dñari cognoſcim⁹: poſtū
penitētię deuictis peccatozū fluctib⁹ chriſto

iuuante feſtinemus intrare. Et ſi quid ī na-
uicula animę nre multis tempeſtātib⁹ pec-
catozū fluctib⁹: aut p ſupbiā fractū: aut per
auariciā ruptū: aut p luxuriā reſolutū eſſe
cognoſcim⁹: cōponere vel reparare bonis ope-
ribus feſtinem⁹. Studeam⁹ iugiter viciozū
exhaurire ſentinā. Ad eſt nocēt peccata pte-
rita: ſi nō placent pſentia. Sicut eſt nulli iu-
ſtozū ſufficit iuſticia ſua ſi non pſeuerauerit
vſq; in finē: ita nulli peccatozū nocere pote-
rit iniquitas ſua ſi anteq; de corpore iſto diſce-
dat ad elemoſynarū remedia vel ad penitē-
tię medicamēta cōfugerit. Sed quia qū vel
q̄ hora de hoc ſeculo rapiamur ſcire nō poſ-
ſumus: ſine vlla dilatiōe vſq; mora de ſiniſtra
fugere feſtinem⁹ ad dexterā. Ad ſanitati: nō
grati credendum eſt. Ad in remediū ſalutis
ſuę ſemp finis tardādus eſt: q̄ vitę ſuę ſp̄ in-
certus eſt: q̄ qui nos ſecuros facit dicendo:
Peccator: in q̄ die puerſus fuerit: oēs iniqui-
tates illi⁹ obliuioni tradunē: ipſe nos etiam
cautos eſſe voluit dicens: Nolite tardare
conuerti ad dominū: nec differatis de die in
diem. Couertamur q̄ ad meliora: dū in nra
ſint poteſtate remedia. Hic extingvam⁹ mor-
tem moriendo peccatis: hic viā vitę meritis
acquiramus. Hęc q̄ frēs dilectiſſimi ſapienter
ac fideliter cogitantes: ad penitētię remedia
cōfugere feſtinem⁹: ⁊ p caſtitatē vel hūilita-
tē: p opera iuſticię ac miſericordię eterna no-
bis apud deū cōparem⁹. Sed vt ad id redea-
mus vnde digreſſi ſum⁹: ſequit̄ ī hoc ſancto
ſymbolo. Credo in ſp̄m ſanctū. Aduertite q̄
ſicut in patrē: ita ⁊ in filiū ⁊ in ſp̄m ſanctū ſit
credendū. Ad qui vel in vnā de trinitate p-
ſonā nō crediderit: in duab⁹ illi credidiſſe nō
pderit. Fides nāq; catholica hęc eſt: vt vnū
deū in trinitate: ⁊ trinitatē in vnitate vene-
remur: credamus ⁊ colam⁹ ⁊ cōſiteamur. Et
in hac trinitate nihil plus aut poſteri⁹: quia
ſicut nunq; pater ſine filio: nec filius ſine pa-
tre: ſic ⁊ nunq; ſuit pater et filius ſine ſp̄itu
ſancto. Logterna ergo eſt ſancta trinitas: et
inſepabilis vnitas: ſine initio ⁊ ſine fine. Ni-
hil maius aut minus. Equalitatē pſonarū
dicit: q̄ ſancta trinitas equalis eſt: ⁊ vnā eſt
deitas: ap̄lo dicēte atq; docēte: Per ea q̄ ſa-
cta ſunt intellecta cōſpiciunt⁹: ⁊ p creaturam
creator: intelligit̄ fm has cōparatiōes ⁊ alias
q̄ plures. Sol: calor: ⁊ calor: ⁊ tria ſunt vo-
cabula: ⁊ tria vnum. Ad candet hoc calet: ⁊
q̄ calet hoc candet: tria hęc vocabula: res

Ser. C. LXXXI. In vigilia Pentecostes: Ser. I.

vna cognoscit: Ita pater et filius et spiritus sanctus tres personae in deitate vna sunt et indiuidua vnitas recte creditur. Item de terrenis: vena: fons: fluuius: tria haec vocabula: et tria vna in sua natura: ita trinus personarum patris et filii et spiritus sancti substantia et deitas vna est. Neque patris persona neque spiritus sancti: sed sola filii suscepit carnem. Et ut hoc intelligas comparati omnibus vtar. Lente ut intelligas ex creatura creatoris: i. anima est et ratio: Et cum sint vna: aliud agit anima: aliud ratio. Anima viuunt: ratione sapimus. Ita pater et filius et spiritus sanctus cum sint vna substantia: tota trinitas operata est hominibus: quem assumpsit non tota trinitas sed sola persona filii. Et licet ipse dei filius deus et homo esset: homo non passioni subiicitur. Sicut verbi gratia: videmus arborem splendoris solis in se habentem: Et cum incidit: videmus quod ictus ferientis ferri splendoris solis excipit: pulvis pinguis lignum: sed splendor cum ibi sit: non potest nec incidit nec a dolore separari: Sic etiam diuinitas nec separari potest nec incidit: Illud autem passio subiicitur: quod si lignum et ligari possit et teneri. Igitur sic in patre et filio: ita et in spiritu sancto credere debemus. Hec est charissimi iohannis regula veritatis: ut quod vna est et vna sunt: a nobis non separantur in terris. Ita sicut diuinitati nihil de creaturis equari potest: ita omnem diuisionem et inaequalitatem natura diuinitatis excludit. Secundum enim euangelicam veritatem: sic filius a patre exiit: ita et spiritus sanctus a patre procedit: et sic vnigenitus filius dei est: ita et spiritus sanctus dei est: et sic pater cui vult misereri: et filius cui vult patrem reuelare: ita etiam spiritus sanctus et inspirare legem: put vult et dona caelestium gratiarum diuidere: put vult. Et huiusmodi spiritus gratia septiformis a propheta describitur: quia nimirum et per eius inspirationem ad requiem peruenit: et in eius plena perceptio ac visio rebus vera possidet. De quo recte permittit: Ipse vos docebit omnia: quia nisi istud spiritus cordi affuerit audietis: ociosus est sermo doctoris. Nemo doctorem homini tribuat: quod ex ore doctorem intelligit: quia nisi inter sit qui doceat: doctoris lingua exteri inuacuum laborat. Et quia sine eo nihil boni agere possumus: ipso opitulante tales nos reddamus ad quos spiritus sanctus aduenire: et in quibus habitare dignetur. Sanctam ecclesiam catholicam. Sciendum est quod ecclesiam credere: non tamen in ecclesia credere debemus: quia ecclesia non deus: sed deus dei est. Catholicam dicere toto orbe diffusam: quia diuersorum hereticorum ecclesie id catholicam non dicunt: quia per loca atque per suas quascumque prouincias con-

tinent: haec vero a solis ortu usque ad occasum vnius fidei splendore diffundit. Nullae sunt maiores diuitiae: nulli thesauri: nulli honores: nulla huius mundi maior suba quam est catholica fides: quam peccatores homines saluat: cecos illuminat: infirmos curat: cathecumios baptizat: fideles iustificat: penitentes reparat: iustos augmet: martyres coronat: clericos ordinat: sacerdotes consecrat: regnis caelestibus preparat et in aeterna hereditate cum angelis sanctis communikat. Quisquis ille est et quilibet ille est: christianus non est qui in christi ecclesia non est. Sola quippe est per quam sacrificium deus libenter accipiat: sola quam per errantibus fiducialiter infcedat. Etiam de agni hostia deus precepit dicere: In vna domo comedet: nec efferet de carnibus eius foras. In vna namque domo agni comeditur: quia in vna catholica ecclesia vera hostia redemptoris imolatur. De cuius carnibus diuina iussio efferri foras prohibet: quia dari sanctis canibus vetat. Sola est in qua operum bonum fructuose pagatur: unde mercedem denarium non nisi qui intra vineam laborauerunt acciperunt. Sola est qui intra se positos valida charitatis compage custodit. Et aqua diluuii arca quidem ad sublimiora sustulit: omnis autem quae extra arcam inuenit extinxit. Sola est in qua mysteria signa veraciter preplemur. Etiam ad moysen deus dicit: Est locus apud me: et stabitis super petram. Et paulo post: Tollam manum meam et videbis posteriora mea. Quia enim ex sola catholica ecclesia veritas conspicitur: apud se esse locum deus prohibet de qua videatur. In petra moyses ponitur ut dei specie prepleatur: quia nisi quos fidei soliditate tenuerit: diuinam presentiam non assecit. Quae in quantum radium solis a corpore diuisione lucis vnitas non capit. Frange ramum ab arbore: fractus germinare non poterit. A fonte percidere riuum: periculum arefcit. In his Lypriani verbis intelligimus lucem non capere diuisionem: nisi in sanctis regno dei predestinatis: qui diuidi ab ecclesia nullo modo possunt: et non germinare ramum fractum salutis aeternae germinare accipimus. Ariditate dorriui a fonte percidit: in eo quod spiritu sancto vacante qui ab vnitate separantur: agnoscimus. Sanctorum communionem: id est cum illis sanctis qui in hac qua suscepimus fide defuncti sunt: societate et spei comunione teneamur. Si igitur cum sanctis in aeterna vita comunione habere volumus: de imitatione eorum cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognoscere de suis virtutibus: ut pro nobis dignentur deo supplicare. Si enim tormenta quae sancti protulerunt ferre non possumus: vel per malas

Exo. 12.
2.4. q. 1. qz
ex sola
Matt. 7.
Matt. 20.
Seb. 7.
Exo. 35.
2.4. q. 1. qz
ex sola
P
2. 13.

Joh. 16.
Joh. 15.
Exo. 35.
Matt. 11.
Cor. 12.
Eph. 11.
Joh. 14.
Ca. 12.

Sancti Augustini de tempore

cōcupiscētias ipsi intercedētibus repugne-
mus. Nā nec abrahā nec isaac nec iacob occi-
si sunt: et tñ fidei et iusticię meritū honorati
int p̄iarchas p̄mi eē meruerūt. Ad q̄z cōi-
tū cōgregat: q̄sq̄s fidelis et iust⁹ et laudabil
inuenit. Et nos frēs charissimi etiā si nil
tale p̄petiamur: si nō vincula: nō d̄bera: non
carceres: nō supplicia corpis alia: nullā hoim
p̄secutionē p̄t insticiā toleram⁹: societatez
tamē sanctorū obrinere valebim⁹: si castiga-
re corpus nostrū et seruituti s̄b̄icere curam⁹:
si in spū hūilitatis et in aia cōtrita d̄sio sup-
plicare assuescim⁹: si illatas a p̄ximo contu-
meltas placida mēte suscipere satagim⁹: si et
eos q̄ nos odio habēt qui iniurias nobis in-
ferūt: diligere: his b̄sfacere: et p̄ horū vita et
sospitate gaudeam⁹ exorare: si cū virtute pa-
tientię bonoz quoq̄ operū fructib⁹ adorna-
ri cōtendim⁹. Talit̄ etem cōuersantib⁹ nob:
et corpa n̄ra: iuxta apli vocē: hostiā viuētē:
sanctā: deo placētē exhibentib⁹: cęlesti di-
gnatiōe donabimur: vt cōmuni cū eis q̄ mē-
bra sua in mortē p̄ d̄sio dederūt gloria remu-
neremur: qz sic mors illorū: sic et vita nostra
p̄ciōsa sit in p̄spectu d̄ni: diruptiqz vinculis
carnis et ipsi atria sup̄ne ciuitat⁹ intrare atqz
inter choros beatorū martyrū vota gratiarū
redēptori n̄ro reddere merebimur. Hęc sunt
vestigia q̄ nobis sc̄ti d̄qz reuertētes in patriā
reliquerūt: vt illorū semitis inherētes seq̄re-
mur ad gaudia. Cur nō p̄peram⁹ et currim⁹:
vt patriā nostrā videre possim⁹? Adagnus
illuc charoz numer⁹ expectat: parentū: frat̄z
filiōz frequens nos et copiosa turba deside-
rat: iā de sua incolumitate secura: ad huc de
n̄ra salute sollicita. Ad eoz cōplexū et cōspe-
ctū venire: quāta illis et nobis in cōmune lē-
ticia ē? Illic ap̄lorū gloriosus chor⁹: Illic p̄-
phetaz exultatiū numer⁹ insignis: Ibi mar-
tyrū p̄plus innumerabilis ob certaminū victo-
riam coronat. Illic clarissima virginū turba
lētat: illic etiā p̄fessorū fortitudo laudat. Sz
etiā illoz remuneratio censet: q̄ p̄cepta d̄ni-
ca seruātes: ad cęlestes thesauros frena pa-
trimonia trāstulerūt. Quę aut̄ lingua dice-
re: vel q̄ intellect⁹ cape sufficit illa sup̄ne ci-
uitatis quanta sint gaudia: angeloz chorū
interesse cū beatissimis spiritib⁹: gl̄ię p̄ditō-
ris assistere: p̄sentē dei vultū cernē: incircū-
scriptū lumē videre: nullo mortis metu affici:
in corruptiōis p̄petuę munere lētari? Ad hos
electos dei quida cupiditate p̄perem⁹: vt cū

his cito esse: et cito nos ad christū p̄uenire
tingat: ad eū quē hui⁹ itineris ducē habea-
mus salutis auctorē: lucis p̄ncipē: lēticię lar-
gitorē. Remissionē p̄ctorū. Credenda est p̄ci
pue frēs p̄ctorū remissio: q̄a b̄ vnū remediū
est: q̄d hoim gen⁹ a sn̄ia p̄petuę mort⁹ absol-
uat. Idcirco vnigenit⁹ altissimi dignatus ē
carnē assumē: p̄tent⁹ est cruce: vt te q̄ crimi-
na tua euadē nō posas: indulgētia faceret ino-
centē. Ideo immaculat⁹ occisus ē agn⁹: vt lei⁹
cruore hūani generis macula tergeret. Abi-
ro: aut̄ q̄sdā sic obstinatos esse vt dandā nō
putēt lapsis penitētiā: aut penitētib⁹ existi-
mēt veniā denegandā: cū scriptū sit: Ab emē
to vnde excideris et age penitētiā: et fac po-
ra opa. Utiqz ei dicit: quē cōstet excidisse: et
quē d̄s horat⁹ p̄ opa rursus exurgē: qz scri-
ptū ē: Elemosyna a morte liberat: Et nō vti-
qz ab illa morte quā semel xp̄i sanguis extin-
xit et aqua nos salutaris baptismi et redem-
ptoris n̄ri gr̄a liberauit: s̄ ab ea q̄ p̄ delicta
postmodū sc̄psit. Nā cū sc̄ptū sit: D̄s mor-
tē nō fecit: nec lētat in p̄ditōe viuorū: vtiqz
qui neminē vult p̄ire: cupit p̄ctōres penitē-
tiā agere: et p̄ penitētiā denuo ad vitā redire.
Ideo et p̄ iobē p̄phaz clamat et dicit: Et nūc
dicit d̄s de⁹ vester: Reuertimī ad me ex to-
to corde v̄ro: simulqz i ieiunio et fletu et plā-
ctu: et sc̄ndite corda v̄ra et nō vestimēta v̄ra:
et reuertimī ad d̄m deū v̄rū: qz misericors et
pius ē et patēs et multę miseratiōis: et q̄ sen-
tētiā flectat aduersus maliciā irrogatā. D̄s
q̄ in euāgelio pietatē dei p̄fis ostēdens ait:
Quis ē ex vobis hō quē si petierit fili⁹ eius
panē: nunq̄d lapidē porriget ei? Aut si piscē
postulauerit: nūquid serpentē illi porrigit?
Si ergo vos cuz sitis mali: sc̄tis bona data
dare filijs v̄ris: quātomaḡ p̄ v̄ de cęlo da-
bit sp̄m bonū petētib⁹ eū? Lōparat hic d̄s
carnalē patrē: et dei p̄fis eternā largāqz pieta-
tē. Qd̄ si iste in terris nequā p̄ offēsus gra-
uiter a filio peccatore et malo: si tñ eū postmo-
dū viderit reformatū: et depositis p̄ois vitę
delictis: ad sobrios et bonos mores: ad ino-
centię disciplinā penitētię dolore correctum
gaudet et gratulat⁹: et susceptū quē ante p̄di-
derat cū voto p̄ne exultatiōis amplectit:
quātomaḡ vn⁹ ille et verus p̄ bon⁹: misē-
ricors: pius: imo ipsa bonitas et misericōdia et
pietas: lētat i penitētia filioz suoz: Hęc itā
penitētib⁹ aut plangētib⁹ et lamētātib⁹ nec
p̄p̄nā cōminat: s̄ veniā magis et indulgētiā

Ca. 14.

Spoc. 1.

Tobit. 4.

Sap. 11.

Job. 1.

Matth. 7.

Ser. C. LXXXI. In vigilia Pentecostes: Ser. I.

pollicet? Si enim tantū potuit diabolus vt de
excelsis virtutū fastigijs in pfundū te duce-
ret maloz: quātomagis poterit de te ad sū-
mū bonoz verticē reuocare: et non solū in id
reuocare qd̄ fuisi: s̄ et beatorē multo q̄ pus
videbaris efficere? Tantū ne cōcidas animo
neq; spem tibi absidas bonoz: ne q̄so acci-
dat tibi qd̄ impijs solet. Nō enī pctōz multi-
tudo adducit in despatōne s̄ impietas. Et p-
pterea salomon nō dixit: quia ois q̄ venerit
in pfundū maloz cōtemnit: s̄ impi⁹ inq̄t si
venerit in pfundū maloz ptemnit. Impio-
rū q̄ est despare salutē et cōtemnere cū in pro-
fundū venerit maloz: nō pctōz. Impietas
enī nō sinit eos ad deū respicere: et illuc redi-
re vnde dilapsi sūt. Ista q̄ cogitatio q̄ spem
cōuersiōis abscidit ab impietate descēdit: et
sicut lapis grauissim⁹ ceruicib⁹ aīe incūbēs:
semp̄ eā deorsū in trā cogit aspicerē: ad deū
vō suū oculos nō sinit leuare. S; virilis ani-
mi est et p̄clarē mētis deijcere a ceruicib⁹ aīe
sue inimicū pond⁹: imo depmentē se diabo-
lū abijcere: et impare aīe sue vt canēs verba
pphetica dicat ad dñm: Sic oculi seruoꝝ in
manib⁹ dñoz suoz: et sic oculi ancillē in manib⁹
dñe sue: ita oculi nri ad dñm deū nrm̄ donec
misererit nri. Abijerere nri dñe miserere nri:
q; multū repleti sum⁹ despectiōe. P̄clara
vere in his v̄bis et celestī phie doctrina ē. Re-
pleti sum⁹ inq̄t despectiōe: h̄ ē qd̄ docere nos
voluit: q; et si pctōz nfoꝝ mltitudine repleti
sum⁹ despectiōe atq; opprobrijs coopti: oculi
nri ad dñm deū nrm̄ sinit donec misererit
nri. Nec pus ab obsecratiōe cessem⁹: q; ipe-
trare pctōz veniā mereamur. Hoc enī vere
cōstātis aīe est et p̄tinacis: vt nequaq; repel-
lat de pseueranda poscendi despatōe impe-
trādi: s̄ pseueret ac p̄sistat in obsecratiōib⁹ do-
nec misererit ei. Et ne forte arbitreris te offē-
sam magis p̄trahere apud deū si cū nō mere-
aris audiri importun⁹ p̄sistas in p̄cib⁹: recor-
dare euāgelij pabolam: et ibi inuenies q; pse-
uerātes et importunos p̄catores dñs nō sibi
ostēdit ingratos. Ait enī: Et si nō dabit ei p-
pter qd̄ amic⁹ ei⁹ ē: p̄pter improbitatē tñ eius
surget: et dabit ei quātū opus habet. Intelli-
ge charissime q; p̄pterea diabol⁹ despati-
onē subiicit impetrādi: vt spē bonitatis dei
nobis abscidat: q̄ ē dux itinertis q̄ itur ad ce-
lū. Sicut autē p̄ morte cōmuni philosophicū
est a lachrymis tempore: ita in aīe morte cō-
solationē recipe et insipiēs et irreligiōsū du-
co. Quinimo et ignauig nos arguēdos puto

si cū lamētatores corpoꝝ mortisq; cōmuni-
tā dure et tā vehemēter hoc faciāt: cū sciant et
certi sint nihil p̄desse s̄ctus suos ad vitam
defuncti: nos nihil tale p̄ aīe lamētatiōe fa-
ciam⁹ q̄ restitui in statū suū p̄ penitentiā no-
uerim⁹. Scim⁹ enī plures plapfos ab itinere
recto et p̄cipitatos ab ingressu vię angustę: et
ita rursus repatos esse: vt posteriorib⁹ p̄ora
trāsierit: atq; ad palmā puenerint et coronā:
numeroz rursus et choro ascripti credant eē
sanctoz. Et nolo putes: q; de his sermo mi-
hi sit tantū qui in paucis et leuib⁹ peccau-
erunt: de illo loquor q̄ oib⁹ succubuit malis:
q̄ imanitate scelerū viā sibi exclusit regni
celoz: et nō de infidelib⁹ s̄ de fidelib⁹ fuerit:
et ex his q̄ pus placuerūt deo: post hęc autē
cecidērūt: vel in adulteria: vt in oēs impudi-
citas: q̄ vt ap̄tus ait: turpe est dicere. Nūq̄
enī spernit penitentiā si ei sincere et simplici-
ter offerat: suscipit: libēter accipit: amplectit: fa-
cit oia q̄tenus est ad priorē statū reuocet: qd̄
q; est adhuc p̄stanti⁹ et emineti⁹: etiā si q; nō
potuerit explē oēm satisfactiōis ordinē: quā-
tulācūq; tñ et q̄libet breui gestā non respuit
penitentiā: suscipit etiā ipsam nec patit q̄uis
etigūe p̄uersiōis p̄ire mercedē. Hoc enī mibi
videt̄ indicare Esaias: vbi de p̄lo iudeozū
quedā talia ait: Propter peccatū modice cō-
tristati te: et percussit te: et auerti facie meā a te:
et cōtristatus es: et ambulasti tristis: et cōsola-
tus sū te. Hęc igit̄ hñtes exempla penitētię
non pseuerem⁹ in malis: nec despem⁹ recōci-
liationē s̄ dicam⁹: Etiā nos redeam⁹ ad pa-
trē et appropinquem⁹ deo. Nūq̄ crede mibi ad-
iurabit ad se cōuersū. Ipse enī dicit: De⁹ app-
piās ego sū: et nō de⁹ de lōge. Et itez p̄ eūdē
pphetā: Peccata inq̄t sepant inē me et vos.
Si q̄ peccata sūt q̄ nos sepant a deo: aufera-
mus mediū istud obstaculū: et nihil ē qd̄ nos
p̄hibeat p̄iūgi deo. Propterea enī creauit nos
de⁹: et esse nos fecit q̄ nō eram⁹: vt c̄na in nos
p̄ferat bona: et p̄stet regna celoz. Nō enī nos
ad hoc fecit vt gehennę nos tradat igniq; p-
petuo. Regnū celoz p̄p̄ nos: gehenna p̄p̄
diabolū facta ē. Et hęc ita eē ex euāgelij do-
ceā. Ipse enī dñs dicit his q̄ a dextris ei⁹ erūt:
Venite bñdicti patris mei p̄cipite regnū qd̄
vobis paratū est ab origine mūdi. Illis autē
qui a sinistris eius erūt: dicit: Discedite a me
maledicti in ignē eternū q̄ parat⁹ ē diabolo et
āgelis ei⁹. Si q̄ gehēna ignis p̄p̄ diabolu:
p̄p̄ boiez autē regnū celoz a p̄stitutiōe mūdi

Sancti Augustini de tempore

pparatu est: Tantū est ne nosmetipfos ab ingressu honorū: p̄sistendo in malis p̄tinaciter excludamus. Donec enim sumus in hac vita quātacūq; nobis acciderint peccata: possibile est omnia ablini p̄ p̄nitentiā. Cum autē abducti fuerim⁹ ab hoc seculo: ibi tā etiā si p̄nitebit nos: Valde enī nos p̄nitebit: si nlla erit utilitas p̄nitētis. Et licet sit stridor dentium: licet vlulatus et fletus: licet fundam⁹ p̄ces et inumeris obsecrationib⁹ p̄clamemus: nemo audiet: nemo subueniet: nec extremo q̄dē digito aqua q̄s infundet lingue n̄q; possit i flām̄is: si audiem⁹ illud q̄d diues ille audiuit ab abrahā: Quia chaos magnū firmatū est inter nos et vos: et neq; hinc illuc trāsit. Et q̄s p̄t: neq; inde huc. Respiscam⁹ et tancā. 17. et recordemur q̄d p̄fuerit illis q̄ in luxuria corpis et p̄sentis vitę voluptatibus vsq; ad diem vltimū p̄māserūt. Intuere nūc sepulchra eoz: et vide si est in eis aliquod iactantię suę vestigiū: si aliqua diuitiā vel luxurię signa cognoueris. Require nūc vbi vestes et odoramēta pegrina: vbi spectaculoz voluptas: vbi assecularum turbę: et conuiuioz cessit opulencia: risus: iocus et imoderata atq; infrenata leticia quo abijt: q̄ abcessit. Ubi illa nūc: et vbi ipsi. Quis finis vtriusq;. Intuere diligentius: et accede p̄p̄ius ad singulorū sepulchra. Elide cineres solos: et vermū fetidas reliquias: et recordare hūc eoz eē finē: etiā si in delitijs et leticia: si in labore et cōtinētia trāsegerint vitā. Nā si res ois oisq; causa vsq; ad cineres veniret et vermes: parua penderent hęc damna: et q̄ facile possit excusare naturę cōditio: Nūc autē cōuerte tuos oculos ab istis cinerib⁹ et sepulchris: et reuoca cogitationē tuā ad illud diuini iudicij tribunal horrendū: q̄d ardens fluuius flām̄is ambit fluentis: vbi fletus et stridor dentium: vbi tenebrę exteriores: vbi ille x̄mis p̄sciē q̄ nunq; morit⁹: et ignis qui nunq; extinguet. Recordare pabolā lazari: et diuitis illi⁹ qui opū tantaz dñs: q̄ purpura indut⁹ et bysso: vnā nūc aque guttā inuenire nō potuit: cuz esset in ardoris necessitate cōstitut⁹. Dic q̄sote q̄d plus habet vita ista q̄ somniū? Sicut enī hi q̄ in metallis cōstituti vel cōdemnati: vel in alia q̄libet p̄na positi: cum forte post multū durę vitę paululū relaxati fuerint in somniū: et vidēt se inter plures dapes positos: epulis copiosissimis p̄frui: vbi dō surrexerint: nihil sibi ḡf̄ dilectiōe somniū inuenē-

rint reledisse: ita et diues ille q̄ somniū habuit hui⁹ vitę: vbi discessit nihil cū illo nisi p̄teritorū p̄nitudo et p̄sentis p̄na p̄mansit. Hęc recordare: et ignē illū gehennę his q̄ se nūc exagitant flām̄is libidinis et cupiditatis opponere. Ignis hic q̄ in p̄senti ē vita absumit cūta q̄ recipit: ille dō quos suscepit sp̄ cruciat: et p̄nē suę sp̄ integros seruat. Propterea enī et inextinguibilis dicit⁹: nō solū q; ipse nō extinguit⁹: sed q; nec eos quos suscepit extinguet aut p̄met. Scriptura etenim dicit⁹: quia et p̄ctores induat icorruptionē: scz nō ad honorē vitę: s; ad diuturnitatē supplicij p̄futurā. Hui⁹ autē p̄nē et ignis illi⁹ potentia: nulla vox exponē: null⁹ poterit sermo explanare. Nihil est enī in rebus corruptibilibus q̄d cōferri possit incorruptilib⁹ siue bonis siue malis. Ibi q̄d agem⁹? Quid respōdebim⁹? Nihil erit nisi stridor dentium: nisi vlulatus et fletus: et sera p̄nitētia cessantib⁹ vndiq; auxilijs: et vndiq; inualescētibus p̄nis: Sed solatiū quidē nullū. Nullus ibi occurret oculis n̄fis: nisi soli p̄narū ministri: et facies dira tortorū. Uerū has p̄nas: hos cruciatus nō solū euadere: s; etiā eternā beatitudinē: si mō de malis n̄fis p̄nitentiā agim⁹: possumus acq̄rere. Uides quāta est virt⁹ p̄nitentię? Uides quātū meriti cōuersio reparauit? Corrupt⁹ autē p̄nitētia: si eisdē q̄s p̄ q̄d p̄stet: rursus inuoluat malis. Unus enī inquit edificans et alius destrūens: q̄d cōsequetur nisi labore? Et q̄ baptizat a mortuo: et iterū tangit mortuū: q̄d p̄ficit in lauacro suo? Ita et dō q̄ ieiunat p̄ peccatis suis: et iterum vadit et eadē agit: orationē ei⁹ q̄s exaudiet? Et iterū dicit⁹: Qui redit a iusticia ad peccatū: dñs p̄cipitat eū in gladiū. Et sicut canis cū reuertit ad vomitū odibilis fit: ita et stult⁹ cū reuertit ad peccatū suū. Sed nūc q̄d dicamus ausculta. Sępe accidit vt p̄ p̄nitentiā q̄s multa et magna correxit: int̄ hęc tñ bona q̄ p̄ p̄nitentiā correxit et peccata cōmissit: Et hoc est q̄d maxie despationē inducit aio: q̄a videt h̄ destruxisse q̄d edificauerat: et oēs illos labores inanē effudisse: Et hęc ē cogitatio q̄ p̄cipue aīc pond⁹ despatois iponit. S; illd rursus oportet cogitari: p̄ q̄d pessima et inimica vitę n̄q; cogitatio ista repellat: quia illa bona q̄ egimus et emendatio illa q̄ p̄ p̄nitentiā quęsita est nisi fuisset et velut cōtrariū pond⁹ ponderi huic q̄d ex peccato nobis introductū est obstinisset: nihil fuerat quod

Ser. C. LXXXII. In vigilia Pentecostes: Ser. II.

in pfundū malorū nos decidere pbiberet. Hūc autē sicut fortis quēdā lorica iaculū graue r amarū non pmisit vsq; ad vitalia viscerū penetrare: sed vim letalis teli maximā fregit. Tertū est em: q; qui fert secū illuc plura opera bona r plura opa mala: in ipsis pēnis habebit aliqd refrigerij: qui autē bonorū ope. rū nihil habet: malorū autē secū multā copiā defert qd eū maneat non opus ē dicere. Erit em ibi sine dubio cōpensatio bonorū malorū r velut i statera posita vtraq; ps. Quē demerferit illa sibi eoz quo momētū vergit operariū vēdicabit. Si ḡ malorū multitudo supauerit: opariū suuz p̄trabit ad gehennā. Sido maiora fuerint opa bonorū: summa vi obssistent r repugnabūt malis: atq; opatorē suū ad regionē viuorū ex ipso etiā gehennę cōfinio reuocabūt. Hęc ḡ frēs charissimi si atenti⁹ voluerim⁹ cogitare: remedia nobis in die necessitatis acq̄ramus: vt cū dies iudicij venerit nō cū impijs r peccatoribus puniamur: s; cū iustis r deū timētib⁹ ad cetera p̄mia feliciter veniamus: Amē.

In eadem vigilia: De expositioe oratiois dominice ad neophitos: Sermo XXXII

Alo sunt charissimi q̄ pncipalitē attendere debet hūana circūspectio: r dignitatē suę cōditiois: r excellentiā suę reformatiois. Dignitatē suę cōditiois: vt peccare timeat: excellentiā redēptiois: vt gratię redimētis ingrat⁹ nō existat. Sola q̄ppe voluntate redēptoris hō de terrę vilitate subleuat⁹ ē: r ad dei similitudinē p̄uilegio rōnis sublimat⁹ ē. Hanc miser hō pdidit: cū diabolica p̄suasioe seduct⁹: a cōditiois sui instituto supbiendo recessit. Quē lapsū psalmista p̄siderans: q̄si dolendo dicebat: hō cū in honore esset nō intellexit: cōparat⁹ est iumētis inspiētib⁹ r sūis fact⁹ ē illis. De summa erectione pprio arbitrio corruens: merito vltima deiectioe damnat⁹ ē: q; p se cadere potuit: s; p se resurgere nō valuit. Hūc casum plāgere habet q̄tidianis lamētis hūana fragilitas: quaten⁹ eo redeat p̄ quotidiana lamēta: vñ corruit p̄vana oblectamēta: r q̄ cecidit pede supbie: resurgere studeat pede obedientię. Hoc attēdens psalmista dicebat: Nō veniat mibi pes supbie: r ibi ceciderūt q̄ opant iniquitatē: expulsi sunt nec potuerūt stare. Expulsi sūt ab intima q̄ete: nec potuerūt stare:

id est pseuerare: sic p eundē psalmistā de eis dē dicit: Quia caro sūt spūs vadēs r nō rediens. Ad hanc ḡ reuersionē siue resurrectionē necessaria fuit medicinalis ḡfa redēptoris: q̄ sanaret hūilitate qd corruptū fuerat elatioe supbie. Assumpsit ḡ verbū dei formā serui i qua posset cōseruos vbo instruere: r ad exēplū vitę suę morū disciplina informare. Hūilitatē quippe r obediētā vbo et exemplo insinuabat: q̄n discipulis exhortādo dicebat: Tollite iugū meū sup vos: r discite a me q̄a mitis sū r hūilis corde. Iugū em meū suauē est: r onus meū leue. Iugū em ei⁹ obediētę merito ē suauē: cui seruire ē regnare: et onus p̄ceptoz leue: qd nō p̄mendo grauat: sed ad implēdo p̄ gratiā adiuuat. Insinuauit etiā vbo sobrietatē: vbi dixit: Non grauent cor da vsa in crapula r ebrietate. Docuit exēplo qui turbā se comitantē nō refecit sumptuosis delitijs: s; panib⁹ ordeaceis. Docuit etiā intētionē nostrā ad interna bona dirigēs q̄ liter eēt ieiunādū q̄n dixit: Lū ieiunatis nolite fieri sicut hypocritę tristes. Illos notans q̄ luctuosos sordib⁹ rigore simulāt abstinētię: vt videant homib⁹ ieiunātes. Qualitē etiā sit facienda elemosyna: silētio p̄terire noluit vbi dixit: Lū fac elemosynā: nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua. Hoc documēto insinuans: q; elemosynā et omne opus miscōię qd facim⁹ nō venādo laudes hoīm: s; ppter intētionē vitę eterne: q̄ p dexterā significat: facere admonemur. Qualitē q̄ esset orādū admonuit vbi ait: Tu autē cū oraueri intra i cubiculū: id est habeto cor q̄etū r ab omi tumultu exteriorū liberū: et clauso ostio: id est exclusa fantasmātū turba: ora p̄rez tuū. Ecce dictū est q̄liter sit orandū: addit etiā quid sit orandū: ita subūgens: Sic autē orabitis: Pater noster q̄ es in cęlis rē. Hęc oratio cōpendiosus verbis: id est septem petitionib⁹ om̄s species ofonis cōprehendit: quib⁹ deū interpellam⁹: aut p̄ appetēdis bonis: aut p̄ vitādis malis: aut p̄ delēdis cōmissis. Hęc septem petitionū tres p̄us positę p̄tinent ad eternitatē: quattuor sequētes ad vitę p̄sentē necessitatē. Nā nom̄s dei sanctificatio r aduentū eius q̄ in claritate ventur⁹ ē: r cōpleta voluntate ei⁹ sicut in cęlo r in terra: siue iustos r pctōres: siue aīaz r corp⁹: siue xpm r eccliā intelligam⁹: q̄uis ab hūili aduētu xpi exordiū sumant: tamen non nisi seculi terminatione complebunt⁹: Et omnis tria i eternū manet

Sermo XXXII
48
55

Ps. 77
Matth. 11
Luc. 21
Job. 6
Matth. 6
Abi. 5
Matth. 6

Sancti Augustini de tempore

bunt. Reliqua autē quattuor ad hanc vitā
temporalē pertinere vident: quia et panis quo
tidianus et spiritalis licet sit sempiternus: ad
hoc tantū tempus pertinet in quātū ministrat
animę quibusdā signis et dictis vel scriptis:
et ideo panis dicitur: quia laborando et differē
do discit: et ita quasi mandendo glutit. Nūc
quod peccata dimittunt nobis et nos dimittit
alij: quę est inter quattuor secūda peti
tio: et nūc temptatiōes vitam nostram infe
stant: et ipsa liberatio a malo ad hanc vitam
pertinet: quia dei iusticia mortem incurrimus:
vnde ipsius misericordia liberandi sumus.
Quę cū ita sint: ipsarū petitionū verba dili
genti pertractanda sunt: vt intellecta et maiorē
generet cordis affectū: et quod petit ad veloci
ter pducatur effectū. Dicam⁹ igitur: Pater noster: cui nō ti
more sed amore famulamur. Ad hoc ipso por
dictū est vt patrem oraret: sed dñs insinuat⁹ est
eis: cui nō filiali obediebant amore: sed seruli
subiiebant timore. Admonent autē hō dō
diuites et nobiles: cū christiani facti fuerint:
quaten⁹ se nō extollāt aduersus pauperes et igno
biles: quā sibi dicunt Pater noster: quod vere ac pie di
cere nō possunt nisi se frēs eē cognoscāt. Hoc
noīe et charitas excitat: quia filij nōnihil chari
debet esse quā pater: et supplex affect⁹ cū hoies
dicunt Pater noster: et quā impetrādi psumptio quod
petit: cū etiā ante petitionē tam magnū do
nū accepim⁹: vt possim⁹ dicere Pater noster. Quid
enī iā nō det filij perētib⁹ pater: quod iā hoc ipsū
dedit vt essēt filij? Postremo quāta cura ani
mum eius tangit quod dicit Pater noster: vt tantopse
nō sit indign⁹. Etiam igitur ipse noui testamēti vo
ce: ipse nou⁹ ad eternitatē vocat⁹ Pater noster.
Oratio fratna est: nō dicit: pater me⁹ tanquā pro
se tñ orās: sed Pater noster: oēs videlicet vna ora
tiōe cōplectēs quod se in christo frēs esse cogno
scūt. Qui habitas in celis: id ē in his quorū
p̄bil. 3. p̄uersatio ē in celis. Et accommodatissima est
ista similitudo: vt tantū spiritalit̄ distare credat
int̄ iustū et peccatorē: quātū distat corporaliter
int̄ celū et terrā. Peccatori enī dictū est: Ter
ra es et in terrā ibis. Cui⁹ rei significāde gfa cū
ad orandū stam⁹ ad orientē d̄timur vnde ce
lū surgit: nō ideo quod ibi sit deus tanquā ceteris
mūdi partib⁹ relict⁹: sed vt admoneat anim⁹ ad
excellētiore naturā surgere: id est ad deū.
Itā quod petendū sit: Attendam⁹. Sanctificet
nomē tuū. Ad non sic petit quāsi nō sit sanctū
dei nomē: sed vt sanctū habeat ab hoīb⁹: et ita
inotescat illis de⁹ vt existiment aliqd sancti⁹

nō esse quod magis timeat eū offendere: quia iustū ē
nomē dei sacrificare et deū timere: de quod dicit:
Dñs nomē illi. Hic timor p̄mo gradu ē inter
beatitudines: de quod dicit: Initiū sapientię ti
mor dñi. Et alibi: Timor dñi sanct⁹ p̄manēs
i seculū seculi. Sequitur: Adueniat regnū tuū:
id est manifestet mūdo. Sicut p̄sens lux ab
sens ē cecis: ita dei regnū quibus vbiq; sit: de
est tñ ignorātib⁹. Vel ita: vt tu in nobis: et
nos in te: te donāte regnem⁹. Hęc petitio ad
pietatē pertinet: quod est secūdo gradu int̄ beati
tudines. Sic enī pietas ē: quod beati sūt mites.
Petam⁹ vt veniat regnū dei in nos: id est mi
tescamus et nō resistam⁹. Sequitur: Fiat volū
tas tua sic in celo et in terra: id est sic in angelis:
ita in hominib⁹: et sicut in iustis: ita et in peccā
tib⁹: vel ita cōsentiat caro tuę voluntati: sic
p̄sentat spūs. Hęc petitio ad sciētiā pertinet: quod
tertio gradu ē int̄ beatitudines. Nā sic sciē
tia est: quod beati sūt quod lugēt. Dicem⁹ vt fiat vo
lūtas dei sic in celo: ita et in terra: id est vt cōsen
tiant caro spūs: quod nō aliūde tantū dolorē ha
bet hūana miseria: quātū inde quod caro cōcu
piscat aduersus spūs: et spūs aduersus carnē: vt
cū aplo exclamare cogamur: Inscit ego hō
quod me liberabit de corpore hui⁹ mortis? Sed
quarta petitio: Panem nostrum quotidianū da nob
hodie. Pōt et simpliciter intelligi de corporali ci
bo: et spiritalit̄ de pane diuini dñi. Si de cor
porali agit: nō extēdit petitionē suā in longū
iste orator: sed p̄ceptū sequi euangelicū: vbi
dicit: Nolite cogitare de crastino. Crastin⁹
enī dies: ipse cogitabit sibi. Sic et beatus aplos
monet: Habētes victū et tegumētū: his con
tēti sim⁹. Si de spiritalit̄ accipias panem istū:
vt ipm christū intellige quod est sup̄substantialis
aię panis: quia omnē supat substantiā: quod de se
ipso ait: Ego sum panis viuus quod de celo de
scēdi: Vel ipsū intellectū dñi diuini quod nobis
necessari⁹ est ad rescitēdas ruinas aię: donec
cognomiat hodie. Hęc petitio ad fortitudi
nē pertinet: quod quarto loco ponit̄ ascēdētib⁹ ad
summā beatitudinē. Sic enī fortitudo est: quod
beati sūt quod esuriūt et sitiūt iusticiā. Grandū
nobis ē vt deus nobis iste panis quotidian⁹:
quo cōfortati ad illā perfectā saturitatē ve
nire possim⁹. Sequitur: Et dimitte nobis de
bita nostra. Forte peccauit in te aliquis: di
mitte illi veniā a te petēti: ne dum fratri ne
gas misericordiā: tibi claudas patris indul
gentiā: dicente Jacob apostolo: Iudicium
enī sine misericordia ei qui non fecit miseri

Amos. 9.

Eccl. 1.

Ps. 18.

Matth. 6.

Matth. 5.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Matth. 6.

Ser. C. LXXXIII. In festo Pentecostes: Ser. I.

cordia. Petito hec referat ad consiliu: quod
quiro loco ponit inter gradus beatitudinu.
Dant. 4. Sic est illu est: q beati sunt misericordes.
Dant. 6. Dimittam q debitorib nris debita sua: et
sic orem vt dimittant nobis debita nra: id
peccata nra: ppter q differim ab impetranda
venia nisi ea acceleret fratru indulgentia. Se-
quit: Et ne nos inducas in teptatione: id est
ne patiaris nos induci i teptatione. Aliud e
em temptari sine quo null pbatus est iust:
aliud in teptatione induci: id est a tempta-
tore induci. Hoc est ergo qd oramus vt non
pmittat nos deus teptari supra id qd possu-
m: s faciat cu teptatide puentu vt possim
sustinere. Petito hec ptinet ad intellectu: q
ferro loco ponit i numero beatitudinu. Sic
Dant. 5. em intellect e: q beati sut mudi corde: id est
q purgatu habet oculu mēi tereno puluē.
Orem nō induci i teptatione: id est nō hfe
duplex cor: s vnū et simplex appetere bonū.
Dant. 6. Sequit: Sed libera nos a malo: nō tantū in
qd induci possum: s etiā ab illo in q inducti
sum: quo pacto nihil restabit lugēdū. Huic
petitioni cōgruit sapiētia: q septimū int bea-
titudines obtinet locū. Nā sic sapiētia est: q
Dant. 5. beati sut pacifici: id est q ordinatis moribus
suis cogit oia seruire spūi. Grandū est itaq
nobis vt liberemur a malo. Ipsa em libera-
tio liberos nos facit: id est filios dei: vt spū
Dant. 8. adoptionis clamemus: abba pater. Amen
aut in his petitionib significat indubitāter
a dno cōferri qd petis: si vltimē cōditiois pa-
Dant. 8. tris firmē teneat. Hec tria remediorū gene-
ra spiritalit cōmēdauit nobis celestis medi-
cus: elemosynā videlicet et ieiuniū et ofonē: q
bus tanq medicinalib antidotis possem
inueterata mala curare: pstantea pellere: et
seruādo salutē futura cauere. Et cōgrue tria
sunt genera curationis: sic tria pcedūt gene-
ra corruptionis. Omne em peccatū aut fit in asa
p sensū praue suggestiois ad violandū dei
templū: aut fit male vtēdo corpe ad ledēdū
primū qd est facinorosū: aut fit male vtēdo
corpe ad corrupendū seipm: qd e flagiciosū.
Facinora em licet p corp fiat: qlia sūt homi-
cidia: rapine: furta: nō tñ corp faciētis affi-
Cor. 6. ciūt vel corrupūt. De qb dixit apłus: Omne
peccatū quodcuq fecerit hō extra corpus ē.
Flagicia dō et p corp fiūt: et corp afficiūt et
inficiūt. De qb dicit apłus: Qui aūt forni-
cat in corp suū peccat. Aderito q facinora q
extra corpus fiūt: elemosyna tanq exteriori

purgant medicina: q sic facin nocuit p̄rio:
sic elemosyna q extra nos est et p corp tamē
dat pdesse debet p̄rio. Flagicia dō cōgrue
medicinali mundant parsimonia: q sic caro
leta traxit ad culpam: sic afflicta reducere de-
bet ad veniā. Si q dō sunt qb hęc medica-
mēta nō cōgruat: vt vel elemosynā dare nō
possunt ppter nimia paupertatē: aut ieiunare
ppter stomachi imbecillitatē: habent tertiu
gen medicine a quo se excusare nō poterit:
nisi q morbos aie suę sanare cōtēpserit. Hoc
q medicamēto qd nulli sane mēti deesse pōt
studiose et pie frequētem: implētes illud apli/
cū pceptū: Sine intermissioe orate. Hoc em
antidotū ita omib morbis occurrit: vt assi-
duatū morbos oēs depellat: et oia corrupta
integritati restituat: pstante dno nostro iesu
christo: cui est honor et gloria in secula seculo-
rum: Amen.

Itē in eadē vigilia alius sermo de
eodē qui habet in libro Quinquaginta
homeliarū. xliij.

Item in eadē vigilia: Homelia de
eo qd scriptū est in euāgelio sm Jo-
hannē: Si diligit me mādata mea
seruate: que habetur in expositione
doctoris Ibidem.

In festo Pentecostes: de missioe sp̄s sancti: Sermo I

Ancitanti vestre charissimi votoz iā
nota debet esse festiuitas. Quid em
qua ratioe curemus: ex ipsa annua
celebritate cōdiscim. Nā cū in vestigia sua
iterū reuoluit trāfacta solēnitās: doctiores
efficimur dū eā sepius celebram. Penteco-
sten q agam hodie: hoc est quinquagesimū
diē a resurrectione dñica: nō q hac die sic ple-
riq putant: ad cēlos saluator ascēderit. Nā
post resurrectionē cū aplis cōuersat: qdra-
gesima die ad dei patris dexterā remeauit: si-
cut lucas euāgelista ait: Quib etiā exhibuit
seipm viuū p passionē suā: p dies qdragita
apparens eis. Quadraginta q tempoz curri-
culo cōuersationē suā discipulis suis salua-
tor exhibuit: scz vt tanto numero resurrecti-
onis eius gratia letaremur: quanto et passi-
onis eius iniurias fleueramus: totidēq tem-
porum spatio eo reficeremur p̄sente: quo ie-
iunauimus absente. Nō igit hodie christus
ascendit ad cēlū: sed christi sp̄ritus descēdit

1. Eberstat, 4.

Job. 14.

Sermo
C. LXXXIII
B

Mat. 1.

Ser. C. LXXXIII. In festo Pentecostes: Ser. II.

Job. 16. De celo: sicut ipse dñs pmittens ait: Lū autē
ascēdero ad patrē: mittā vobis pacitū spm̄
B veritatis: et ipse vos docebit omnia. Abagna
plane gsa: duplex gaudiū: qđ abeuntē chri-
stū nō amissim⁹: et venientē spm̄ possidem⁹.
Nā illū retinem⁹ fidei merito: hūc sanctifica-
tionis accessu. Lū abiero inq̄t ad patrē: mit-
tā vobis pacitū. Credim⁹ em̄ ad patrē per-
uenisse filiū: cū videm⁹ ad aplos descēdisse
pacitū. Credim⁹ nāq̄ eū regnare i cęlis: quē
cernim⁹ munera sancta donare i terris: sicut
Ps. 67. scriptū ē p̄ pphetā: Ascēdens in altū capti-
uam duxit captiuitatē: dedit dona hominib⁹.
Victor vtiq̄ munerat: victor dona largit⁹.
Unde et saluator victor diaboli: cū post tris-
phū discipulos q̄s liberauit a captiuitate:
etiā bñdictione ditauit. Liberauit autē nos
cū ad resurgendū p̄ seipm̄ tartara nobis ape-
ruit: ditauit nos cū ad regnandū p̄ pacitū
nobis cęlestia reserauit. Quibusdam em̄ q̄si
p̄fectū gradib⁹ tūc de morte ad vitā didici-
mus remeare: mō autē de terris ad cęlos do-
Job. 14. cemur ascēdere: sic scriptū est: Ipse vos do-
cebit omnia. Quid docet spūsanctus? Vtiq̄ h
nouit docere qđ sanctū est. Quid docet nos
pacit⁹? Illud vtiq̄ docet qđ dicit saluator:
Job. 16. Multa habeo vobis dicere: sed nō potestis
portare mō: Cum venerit ille spūs veritatis
ipse vos docebit omnia. Bon⁹ itaq̄ magister ē
pacit⁹: q̄ dicit q̄ christus dicenda seruauit.
hoc em̄ docet spūsanctus: qđ dñs docendū
+ h̄se dixit. Bon⁹ plane magister ē qui h̄ce-
ptorū executor ē saluatoris. Necesse est igi-
t̄ vni⁹ sit substātię natura cū christo: quem
D videm⁹ vni⁹ cū christo esse doctrine. Et ideo
charissimi mūdem⁹ nos ab omi inq̄namēto
carnis: vt spūsanctū p̄mereri et accipere possi-
mus. Si hūc mundū relinquit⁹: nos similit̄
pacitū sicut apli: id est spm̄ veritatis quem
Ro. 2. mittet nobis p̄ accipiem⁹. Quā nō ē p̄sona-
rū acceptio apud deū patrē: s̄ p̄missa aplo-
rū nobis p̄ficiūt: si opa et desideria et actus
Ps. 18. gerim⁹ q̄s apli fecerunt. Si vō legē dñi ima-
culatā et cōuertentē aias implendo mādara
eius p̄ficiam⁹: nosmetipsos h̄redes dñi et
cōheredes christi ad h̄reditatē sempiternā
et ad cōmorationē angelorū cū gratia christi
cōmittimus: qđ ipse h̄stare dignet⁹: qui viuūt
et regnat in sęcula sęculorū: Amē.

Sermo In eodem festo: de missione spiri-
C. LXXXIII tūsancti: Sermo II

Accessur⁹ em̄ iudo isto et ascēsurus in A
cēlū dñs n̄ atq̄ saluator frēs charis-
simi: pmittit aplis suis q̄ spūsanctū
ad eos mitteret q̄si ad deū patrē ip̄e remeas-
set. Sic em̄ vt nūc audistis ad discipulos su-
os locut⁹ ē dicēs: Cum autē venerit pacitus
quē ego mittā vobis spm̄ veritatis q̄ a p̄e
p̄cedit: ille testimonū p̄hibebit de me. Im-
pleta est charissimi frēs p̄missio saluatoris.
Ascēdit dñs iesus christ⁹: descendit spūsan-
ctus: Superest vt vtiq̄ h̄ impleat⁹ in vobis:
id est vt et habeatis spūsanctū qui descēdit:
et p̄ bonā vitā christū sequamini q̄ ascēdit. Ad
sit q̄ nobis saluator: spūsanctū: sicut discipu-
lis suis ipse pmittit dicēs: Expedi vobis vt
egovadā. Si em̄ nō abiero: pacit⁹ nō veniet
ad vos: Si autē abiero: mittā eū ad vos. Ad
dixit mittā eum: ne forte aliquis vestrū cogi-
tet q̄ quasi de inferiore dixerit mittā: vel sic
heretici dicūt: q̄ spūsanct⁹ quasi subiectus
ac seruiens deo: pareat imperātī. Absit a vo-
bis ista suspitio. In trinitate em̄ nō minus
aliquid aut manus: q̄ si in deo aliqd minus
dicat⁹: imperfecta diuinitas accusat⁹. Unde ob-
secro vos frēs charissimi: vt fide itegra vni⁹
deū in trinitate: et trinitatē in vnitare creda-
tis: ne pedes vestrorum sensuū claudicent:
aut oculi parū videant: aut manus aride fi-
ant. Omnis em̄ qui fidē catholicā nō h̄t
quē: pedes debiles habet. Qui veritatis lu-
cem nō videt: oculorū caliginem patit⁹. Qui
misericordię fructū nō habet: manus aridi-
tate siccatur. Id q̄ agite: id elaborate: ne aliq̄
membroꝝ vestrorū portio hac debilitate vi-
tietur: ne aut gula in vos horreat: aut aua-
ricia displiceat: aut infidelitas langueat: vt
emundati penitus ac purificati: habitaculū
dei efficiamini: et spūsanct⁹ q̄ descendisse in
aplos hodie legit⁹: i vobis semp esse dignet⁹:
h̄stare domio nostro iesu christo: qui viuūt
et regnat in sęcula sęculorū: Amen.

Itē i eodē festo: de eo qđ scriptū ē
in euangelio s̄m Iohanne: Si qđ di-
ligit me sermonē meū seruabit et c. h̄
habet i expositione doctoris Ioh̄n̄e.

Feria secūda Pentecostes de mis-
sione spiritus sancti: Sermo I
p̄ q̄ public⁹ ppugnator mūdo et milita-
uit et vicit: postq̄ fragilitatē cōditio-
nis n̄fę non solū de inferis eruit: s̄ etiā in re-
gni sui excelsa subuexit: in hac die iuxta p̄bū

Ser. C. LXXXV. Feria scda pentecostes: Ser. I.

3ob. 14. suū sanctū spm̄ donauit: de quo iā aplis suis dixerat: Et ego rogabo patrē: et aliū pacitū dabit vobis. Aliū vtiq; nō minorē: aliū pacitū: id est sūis glie vel naturę eiusdēq; substantię: vt discipuloꝝ fides veridica spōsiōe ad expectationē tanti muneris p̄parata: illū quē sibi a dño in locū dei pmissū esse meminisset: verū deū eē cognosceret. Et aliū inq̄t pacitū: Abieistatis intellige sociū: quē maiestati p̄spicis cōparatū. Et ego rogabo inq̄t patrē: et aliū pacitū dabit vobis. Bene sub titulo p̄missionis: distinctionē applicuit trinitatis. Pat̄ est q̄ indicat̄ rogāndus: filius est q̄ intelligit̄ rogatur: spūsc̄ q̄ p̄mittit̄. **B**a p̄se mittēd̄. Quāta et q̄ ineffabilis pietas redēptoris: hominē portauit ad celū: et deū misit ad terras. Quāta est auctori cura pro instauratiōe facturę suę: Ecce iterū noua de supnis medicina mittit̄: ecce iterū infirmos suos p̄ seipsā maiestatis uisitare dignat̄. Ecce iterū hūanis diuina miscet̄: id est vicarius redēptoris: vt b̄ficiā q̄ saluator dñs inchoauit: peculiari spūsc̄ virtute cōsumet̄: et qd̄ ille redemit̄: iste sanctificet̄: qd̄ ille acq̄siuit: iste custodiat̄: ac sic vnitas deitatis per vnitatē gr̄e ac muneris approbat̄: vt spūsc̄ actus deus in suba vn̄: in p̄sona alī: equali miseratiōe vn̄: equali reuerētia sit colēd̄. Ergo spūsc̄ i hac die ad p̄pata sibi ap̄lorū suoz tēpla: velut imber sanctificatiōis illapsus est: nō iā uisitatoꝝ subit̄: s̄ p̄petuus cōsolator: et cohabitator etern̄. **M**ā sicut de semetip̄o aplis suis dixerat: Ecce ego vobiscū sū oib̄ dieb̄ vsq; ad cōsumationē seculi: ita etiā de spūsc̄o: pacitū inq̄t dabit vob̄. **P**̄: qui vobiscū sit in eternū. Affuit ḡ in hac die fidelib̄ suis nō iā p̄ gratiā uisitatiōis et opatiōis: s̄ p̄ ipsā p̄sentis maiestatis: atq; in vasa nō iā odor balsami: s̄ ipsa suba sacri defluxit vnguenti: ex cui⁹ fragrātia latitudo totius orbis impleret̄: et appropinquātes ad corū doctrinā dei fierēt capaces atq; p̄cipēs. **S**edit ḡ sup singlos q̄si ignis: de q̄ saluator n̄ restatur: Ignē veni mittere in terrā. De q̄ dictū est: De⁹ n̄ ignis cōsumēs ē. Ipse itaq; ap̄los suos viuę luc̄ fonte pfudit: vt ip̄i post modū vnū mūdū tāq; duodeci solis radij ac toridē lāpades x̄itatis illuminēt̄: et inebriati nouo vino repleāt atq; irrigēt̄ sitiētia corda p̄loꝝ. Inq̄ram⁹ h̄ loco post resurrectionē v̄ ascēsiōnē dñi: qd̄ adhuc adijci possit ap̄lorū p̄fectioni p̄ticipatiōnē spūsc̄i. Erat quidē in eis fides: s̄ fiducię cōstātia deerat.

Iā quidē christū p̄ vnūersa poterāt p̄dicare s̄ adhuc p̄ christo vsq; ad mortē certare non poterāt: vsq; adeo vt nullū ex discipulis coronauerit palma martyrij ante aduētū spūsc̄i sancti. **P**̄terea iā recesserat ex oculis eorū dñs iesus q̄ eos p̄dicatione visibili os ad os loquēs corroboraabat: et virtutū miraculis instruebat: et dū cū eo erāt: facile credebāt q̄ videbāt. Fides adiuuabat aspectib̄: p̄sentib̄ p̄firmabat opib̄: signif̄ ac x̄ritib̄ p̄secebat. **P**ostq; dñs iesus sublat⁹ ex oculis eorū recessit in celū: nō sufficiebāt attonite ac trepide eoz mentes: non sufficiebant vt dignū erat celestia et eterna cogitare: nec p̄ualebāt adhuc portare angusta eoz pectora diuino rū sensuū magnitudinē vt possent intelligē christū: quō erat verbū de⁹ apud deū: sic eis ip̄e dñs adhuc i corpe cōstitut⁹ euidēt̄ insinuat dicens: Abulta habeo vobis dicere: sed nō potestis ea portare modo: cū aut̄ venerit spūsc̄ x̄itatis ip̄se vos docebit omnē x̄itatē. **F**ides q̄ post discessiōnē adorandę sūmeq; virtutis discipuloꝝ pectora dilatata sūt: ad sustinēdā magnitudinē diuini lumis: et intelligentiā x̄itatis: De⁹ itaq; ē q̄ p̄t̄ post munificentiā suā accumulare gratiā: augere satisfactiōnē cōsolatoris: quātū eis de magnanimitate: quātū de p̄fectōe defuerit. **M**ā p̄mū cū eū sup tūmētia maris dorsa vidisset subleuatis fluctibus ambulante: et cum aq̄rum iter instabile s̄ diuinis solidaret vnda famula vestigijs: turbati sūt dicētes: Fantasma est: et p̄ timore clamauerunt. **P**ost infusionē dñi spūsc̄i iā nō dicūt q̄ fantasma est: s̄ in p̄ncipio erat verbū: et v̄bū erat apud deū: et de⁹ erat v̄bū. **E**t iterū: Erat inq̄t lux vera: q̄ illuminat omnē hoīem venientē i hūc mūdū. **E**t ap̄lus dicit: Quia ip̄e ē ante oēs et oia p̄ ipsū cōstāt. **E**n̄ aut̄ ex discipulis thomas nōdū hui⁹ muneris b̄ndictiōe ditat⁹: cū in corpe iā glorificato: in corpe iā celesti p̄ carnis vulnera desū q̄reret: et ad credendā incorruptibilē diuinitatē fixuris clauorū et cicatricū testimonijs indigeret: **M**is̄ videro inq̄t i manib̄ ei⁹ fixurā clauoz: et mittā manū meā i lat⁹ ei⁹: nō credā. **A**li⁹ dñs iā sancti spūsc̄i eruditōe replet⁹: confidēter exclamat: **Q**d erat ab initio: qd̄ audiui⁹: qd̄ vidimus oculis nostris: quod p̄peximus: et manus nostrę palpauerunt: de verbo vitę: et annūciamus vobis vitā eternā: quę erat apud patrē: et apparuit nobis. **E**t itēz alio loco paul⁹ ap̄s

3ob. 14.
3ob. 16.
Matth. 14.
3ob. 1.
Col. 1.
3ob. 20.
1. 3ob. 1.

corpe humano: imo de corpe aliq' p'cidat mē-
brū: man': digit': pes: nūquid p'cisū sequit'
ala: Cū in corpe esset viuebat: p'cisū amittit
vitā. Sic et hō christian' catholicus est dū in
corpore viuit: p'cisus heretic' fact' est mēbrū
amputatū: nō sequit' sp'it'. Si ergo vultis
viuere d' spūs sancto: tenete charitatē: amate
veritatē: desiderate vnitatem: vt pueniatis
ad eternitatem: Amen.

Itē eodē die: Homelia de eo qd
scriptū est i euāgelio fm Johanne:
Sic de' dilexit mūdū zc. q' sumpra
est de expositione doctoris Ibi dē.

Sermo C. LXXXVII ferialia pentecostes: De mis-
sione spūs sancti: Sermo I

A Jes nobis frēs grat' illuxit q' sancta
ecclesia fidelū fulget aspectib' feruet i
cordib'. Celebraz' quippe istū diē q'
dn̄s iesus christ' resurrectiōe: ascēdit de glori-
ficatus misit spūs sanctū. Sic em̄ scriptū est
in euāgelio cum diceret: Si q's sitit veniat
ad me z bibat: Qui credit in me: flumina flu-
ent de ventre eius aque viue. Euāgelista se-
curus exponit z ait: Hoc aut' dicebat de spū
quē accepturi erāt credētes in eū. Nō dū em̄
erat spūs dat': q' iesus nō dū fuerat gl'ifica-
tus. Restabat q' vt clarificatio iesu cū resur-
rexit a mortuis z ascēdit ad cēlos: iam dare
spūs sanct' ab eo missus a q' pmissus: sicut z
factū est. Quadraginta em̄ dn̄s post resurre-
ctionē dieb' cū discipulis cōuersat': ascēdit i
cēlū: et die qn̄agesimo quē hodie celebrāz'
misit spūs sanctū: sic scriptū ē: Fact' ē subito
son' de cēlo: q' fl' ferret flat' vebemēs: et visē
sūt illis lingue diuise sicut ignis: q' insedit sup
vnū quēq': z ceperūt linguis oib' loqui quō
spūs dabat eis p'nuciare. Flat' ille a carna-
li palea: corda mūdabat. Ignis ille fēnū ve-
teris p'cupiscētiē cōsumebat. Lingue illę qd'
loq'bant a spūs sancto impleti: p' oim gentiū
linguas futurā ecclesiā designabāt. Sic em̄
post diluuiū impietas supba hoim turrim z
dn̄m edificauit excelsā: qn̄ p' linguas diuersas
diuidi meruit gen' hūanū: vt vnaquęq' gēs
lingua ppria loq'ret ne ab alijs intelligeret:
Sic hūilis fidelū pietas eaz' linguaz' diuer-
sitate ecclesie cōtulit vnitatē: vt qd' discordia
dissipauerat: colligeret charitas: z hūani ge-
neris tanq' vni' corpis mēbra disp'sa ad vnū
caput christū cōp'aginata redigeret z i sancti
corpis vnitatē dilectiōis igne cōflaret. Ab h'

Batres charissimi hodierna die an-
niuersaria solēnitas agitur: qua die
dn̄s noster iesus christus spūs sanctū
pacitū misit quē discipulis ante p'misit. Di-
xerat em̄: Nō pōt ille venire nisi ego abiero.
Quadagesimo itaq' die p' resurrectiōis suā
cui' solēnitatē an̄ decē dies egim': ascēdit i cē-
lū: nec imemor pollicitatiōis suę: hodie misit
spūs sanctū: q' impleti sūt pus cētū viginti: q' sit
rāt cōgregati: eandēq' dn̄i p'missionē fidelit'
expectabāt. Scriptū est em̄: Subito de cēlo
son' fact' ē: q' fl' ferret flat' vebemēs z visē sūt
illis lingue diuise sicut ignis q' z insedit sup vnū
quēq' illoz' z ceperūt linguis oib' loqui quō
spūs sanct' dabat eis p'nuciare. Flatus ille a
carnali palea corda mūdabat: ignis ille fēnū
veteris cōcupiscētiē cōsumebat. Itaq' q'pe
tūc placuit spūs sancti significari p'sentia: vt
qui eum accepissent linguis oib' loq'rent.
Prius itaq' videam' breuiter q're dixit qn̄ eū
p'misit: Nō pōt ipse venire nisi ego abiero.
Itaq' em̄ sepabil' ē a filio dei spūs sanct': aut i
potēs erat eo p'sente venire a q' nō pōt oīno
discedē. Sz qm̄ discipulis adhuc infirmis for-
mā serui dn̄s demōstrabat: in q' vbi caro fa-
ctū est et habitauit i nobis: Causā vō serui:
id est carnē dn̄i etiā carnales poterāt intueri:

itaq' dono spūs sancti p'fus alieni sūt: q' ode-
rūt gratiā: q' societate nō retinet vnitatē. Li-
cet em̄ etiā ipi hodie solēnit cōgregent: licet
istas audiāt lectiōes: qd' spūs sanct' p'miss' z
miss' ē: ad iudiciū audiūt: nō ad p'miū. Quid
em̄ eis p'dest p'cipere aurib' qd' cordib' respu-
unt: z eius diem celebrare cui' lumē oderūt?
Vos aut' frēs mei: mēbra corpis xp'i: germia
veritatis: filij pacis: hunc diē agite leti: cele-
brate securi. Hoc em̄ in vobis implet' qd' illis
dieb' qn̄ venit spūs sanct' p' signabaf. Sic em̄
tūc qui spūs sanctū p'cipiebat etiā vn' hō lin-
guis oib' loq'bat: sic z nūc p' oēs gentes oib'
linguis ipsa veritas loquit': in q' p'stituti spūs
sanctū habetis q' christū ecclesia loquēte omi-
bus linguis vobis scismate discidetis.

Itē eodē die: Homelia de eo qd
scriptū est i euāgelio fm Johanne:
Amen amē dico vobis q' nō intrat p-
ostium zc. que habet in expositione
doctoris Ibi dē. Et inter sermones
de Verbis domini. xlii.

Ferialia quarta pentecostes: de mis-
sione spūs sancti: Sermo I

A Batres charissimi hodierna die an-
niuersaria solēnitas agitur: qua die
dn̄s noster iesus christus spūs sanctū
pacitū misit quē discipulis ante p'misit. Di-
xerat em̄: Nō pōt ille venire nisi ego abiero.
Quadagesimo itaq' die p' resurrectiōis suā
cui' solēnitatē an̄ decē dies egim': ascēdit i cē-
lū: nec imemor pollicitatiōis suę: hodie misit
spūs sanctū: q' impleti sūt pus cētū viginti: q' sit
rāt cōgregati: eandēq' dn̄i p'missionē fidelit'
expectabāt. Scriptū est em̄: Subito de cēlo
son' fact' ē: q' fl' ferret flat' vebemēs z visē sūt
illis lingue diuise sicut ignis q' z insedit sup vnū
quēq' illoz' z ceperūt linguis oib' loqui quō
spūs sanct' dabat eis p'nuciare. Flatus ille a
carnali palea corda mūdabat: ignis ille fēnū
veteris cōcupiscētiē cōsumebat. Itaq' q'pe
tūc placuit spūs sancti significari p'sentia: vt
qui eum accepissent linguis oib' loq'rent.
Prius itaq' videam' breuiter q're dixit qn̄ eū
p'misit: Nō pōt ipse venire nisi ego abiero.
Itaq' em̄ sepabil' ē a filio dei spūs sanct': aut i
potēs erat eo p'sente venire a q' nō pōt oīno
discedē. Sz qm̄ discipulis adhuc infirmis for-
mā serui dn̄s demōstrabat: in q' vbi caro fa-
ctū est et habitauit i nobis: Causā vō serui:
id est carnē dn̄i etiā carnales poterāt intueri:

Ser. C. LXXXIX. In festo sancte Trinitatis: Ser. I.

Forma autem dei in qua non rapinam arbitratu est esse se equalē deo: non potest nisi a spiritualibus cogitari: propterea dixit: Non potest ille venire nisi ego abiero: Tāq̄ diceret: quādiu circa meā carnē occupat vester carnalis affectus: tamdiu meā diuinitatē non suscipit spiritualis vester obtutus. Dono enim spiritus sancti promiserat eos introducēdos in omnem veritatē: sicut scriptū est: Fide mundans corda eorū. Beati autē mūdo corde: quā ipsi deū videbūt. Abscessit itaq̄ corpalis forma dñi a corpali oculis eorū: vt p̄ sp̄m̄ sanctū diuinitas dñi insinuaret cordib⁹ eorū. Hūc deinde videam⁹ quē cū h̄ erat signū p̄sentie sp̄s sancti: vt qui eū accepissēt: linguis omnium loquerent. Neq̄ enim etiā nūc cum datur sp̄s sanctus: qui eum accipiūt: non loquunt linguis omnib⁹: quo euidēti miraculo se illo tēpore demōstrabat. Hic intelligendū ē fratres charissimi: hūc eē sp̄m̄ sanctū: quo charitas dei diffundit̄ in cordib⁹ nr̄is: et quo charitas eccl̄iā dei p̄gregatura fuerat toto orbe terrarū: et quā etiā vn⁹ hō potat vt sp̄m̄ sanctū accipiēs linguis oim loq̄ret: nūc sp̄s sancto p̄gregata ip̄a vnitas eccl̄iē liguis oib⁹ loq̄t. Proinde si quis dixerit alicui nr̄m: Accepisti sp̄m̄ sanctū: quare non linguis omnib⁹ loq̄ris? Respondere debet: Loquor sane omnib⁹ linguis: quia in eo sum christi corpe: hoc est i eccl̄ia: quē loquit̄ omnib⁹ linguis. Quid enim tūc aliud significat de⁹ p̄ sp̄s sancti p̄sentia nisi eccl̄iā suā linguis omnib⁹ locuturā? Impletū est itaq̄ quod promiserat dñm̄: Nemo mittit vinū nouū in vtres veteres: sed vinū nouum in vtres novos mittit et vtres serua bunt. Adherito ergo cū audirent linguis omnibus loqui: nonnulli dicebāt: Hi multo pleni sunt. Jam enim facti fuerāt vtres noui sanctitatis gr̄a renouati: vt vino nouo: hoc est sp̄s sancto repleti: linguis omnib⁹ loquēdo feruerēt: et eccl̄iā catholicā p̄ oim gentiū linguas futurā euidentissimo illo miraculo p̄signarēt: Ac p̄ hoc recte credunt heretici spiritū sanctū non h̄re quod diuidūt a corpe: quod p̄ omnes gentes linguis omnib⁹ meruit p̄sonare. Hūc itaq̄ diē dilectissimi sic celebrate tanq̄ membra vnitatis corpis christi. Nō enim frustra celebratis si hoc estis quod celebratis: illi eccl̄ie coherētes quā dñs implens sp̄s sancto toto mūdo crescente cognoscit suā et agnoscitur a sua: et tanq̄ sponsus sponsam non perdit p̄p̄riā: quā nemo supponit alienam. Vobis enim

in omnibus gentibus constitutus: hoc est eccl̄ie christi: membris corpis christi: sponsus christi. Ap̄tius dicit: Sufferētes inuicē in dilectiōe studentes seruare vnitatem sp̄s in vinculo pacis. Videte quā vbi p̄cepit vt sustineamus inuicē: ibi posuit dilectiōez: vbi sp̄m̄ noiauit vnitatis: ibi ostendit vinculū pacis. Hec est domus dei de viuis lapidib⁹ fabricata: in quā talē patrēfamilias delectat habitare: cuius oculos ruina diuisionis non debet offendere.

In eodē die: Homelia de eo quod scriptū est in euāgelio s̄m̄ Iohannē: Nemo potest venire ad me nisi pater meus qui misit me traxerit eū etc. que sumpta est de expositione doctoris Iohannis. Et ex sermonib⁹ de Verbis Domini. xlvj.

In festo sancte Trinitatis quod celebrat̄ dñica in octauis pentecostes: de sancta Trinitate: Sermo I

Udō fr̄es quod quidam inter se disputant: quomō pater et filius et spiritus sanctus et tres sunt et vnū sunt. Uidetis ex questione quā periculosa sit disputatio. Lutū et vas fictile de creatore disputat: et ad naturę suę rōnez non potest puenire: et curiosę rit scire de mysterio trinitatis: quod angeli in celo scire non possunt. Quid enim dicūt angeli in celo: Quis ē iste rex gl̄ie dñs virtutū ip̄e est rex gl̄ie? Sicut in Esaiā dicit: Quis est iste qui ascendit de edom: candida vestimēta ei⁹? Uide quod dicūt: pulchritudinē p̄dicant: et de natura tacent: Ergo et nos simpliciter dicam⁹. Uis scire naturaz dei: hoc scito quod nescias: nec in hō cōtristeris quia nescias: quia et angeli nescierūt et sicut oēs creature. Sed dic aliq̄s: Quod credo quod nescio? Quod christian⁹ sum: quod nescio quod sū christian⁹? Dicā simpliciter anteq̄ aliq̄ de scripturis p̄ferā. O christiane quod tibi videri nihil scire: si scias hoc ip̄m quod nescias: nonne magis plus videris a ceteris scire? Gentilis hō videt lapidē: et deū putat: Philosophi vidēt celū: et deū putant. Alij vidēt solē: et deū putāt. Tu vero vide quātā sup istos habeas sciētia quod dicis: de lapis eē non potest. Sol de⁹ eē non potest: quia alteri⁹ impio currit. Uides quod i eo quod dicis nihil te scire: magis nosti. Sentiles autē i eo quod se dicūt scire: nesciūt: quia falsa sunt quod nouerūt: Sicut cōsidera quod voceris fidelis non rōnal. Deniq̄ accepto baptismo h

Sermo C. LXXXIX.

Ps. 23. Esa. 63.

Proposio

Ser. C. XC. In festo sancte Trinitatis: Ser. II.

dicimus: Fidelis factus est: siue factus sum: credo quod nescio: et propterea scio: quia me scio nescire quod nescio. Sed dicit aliquis. Hoc non est exponere: sed expositionem fugere. Et nos sciebamus scire quod nesciebamus: tu nos dicas scire quod ignoramus. Nonne meum est pie ignorantiam confiteri: quam temere mihi scientiam vendicare? In die iudicij non damnor quia dicam nesciui naturam creatoris mei: Si autem aliquid temere dixerit: temeritas penam habet: ignorantia veniam promeret.

B dicamus aliquid de scripturis non rationem sequentes: sed auctoritatem domini saluatoris. Christus enim dicit ascensurus in celum ad apostolos loquens: quibus predicat ut magister et dominus. Nemo enim nouit sic de natura sua dicere quod ipse qui deus est: nobis autem sufficiat scire de trinitate: quod dominus exponere dignatus est.

Matt. 28. **E**rgo dicit ad apostolos: Ite et baptizate omnes gentes in nomine patris et filij et spiritus sancti: tria nomina audio: et unum dicis nomen. Non enim dixit in nominibus sed in nomine. tria nomina dicit: et quomodo unum ponit? In nomine patris et filij et spiritus sancti unum est: sed trinitas est nomen quod dicitur: in nomine patris dei: in nomine filij dei: in nomine spiritus sancti dei: pater et filius et spiritus sanctus unum nomen est diuinitatis. Sed quis a me quomodo uno nomine tres appellantur? Nescio et libere me nescire profiteor: quod christus voluit indicare hoc solum scio: quia in hoc christianus sum: quia

E unum deum in trinitate confiteor. Si autem dixerit unam personam esse patris et filij et spiritus sancti: sabellianus appellor: et incipio non esse christianus sed iudeus: quia et iudeus unum deum dicit: et quia patrem nescit et filium et spiritum sanctum: propterea mysterium non nouit trinitatem. Ergo si sic dicimus unum deum ut patrem et filium et spiritum sanctum excludamus a mysterio trinitatis: iudei efficiamur. Ergo libere dico: non ex me sed ex sententia saluatoris: scandalum esse quod in animo nascitur auditoris: quomodo tres unum sint: quomodo pater et filius et spiritus sanctus non diuidantur in diuinitate: sed in personarum qualitate. Quandoque personam appello: rogo vos ne me putetis personam hominum dicere: ego personam in patre et filio et spiritus sancto non dico quasi personam hominum: personam patris dico quia pater est: et filij quia filius est: et spiritus sancti quia spiritus sanctus est. Non est pater filij: nec filius patris: nec spiritus sanctus pater aut filius. Diuiduntur enim proprietatibus

sed natura sociantur. Videte: hoc ipsum scandalum: philippus quodam apostolus sustinebat quando dixit ad ipsum dominum: Domine ostende nobis patrem. Cui respondens dominus ait: philippe tanto tempore vobiscum sum et non ignoratis me. Qui videt me videt et patrem. Quid ipse pater est: ipse filius: hoc impius est dicere: sed hoc dicit: in eo quod filium vides intellige patrem. Non enim potest appellari filius nisi habuerit patrem. Quia dicitur pater: non dicitur nisi habuerit filium. Multa sunt que dici possunt: sed sufficienter fidelibus pauca de mysterio trinitatis audisse. Rogo vos: hoc maius inter nos certamen sit quomodo aduersarium superemus: quomodo ieiunemus: quomodo peccata nostra plangamus: quomodo pro tanto scelere satisficiamus: quomodo elemosynis insistamus: quomodo cogitatio nostra non nos captiuos in libidinem trahat: quomodo contra omnem iniuriam patientiam habeamus: quomodo fratri iniuriam facienti non resistamus: sed vincamus eum in humilitate: quam a christo didicimus: qui cum patrem non comminabatur. Quia venerit cogitatio et propositio quid est deus: et que est ratio trinitatis: nobis sufficiat credere quod est: et non temere rationem querere trinitatis: sed timere et orare dominum semper debemus: et sibi soli scientiam nostram in hac parte exhibeamus: ut diebus et noctibus laudes canamus: Cui sit gloria in secula seculorum: Amen.

In eodem festo: de eo quod scriptum est: Splendor est enim lucis eterne et imago inuisibilis dei etc.
Sermo II

Postoli lectionem mecum pariter audistis dilectissimi. Ait enim de domino iesu christo: Splendor est enim lucis eterne et imago inuisibilis dei: eo quod et imago solis lux sua sit que de eo sole procedit. Quippe cuius constat lumen istud diuinitatis estimari: comprehendere et diffiniri non posse: ideo promoneo ut tamen de unitate substantie spiritualiter creditis: et filium verum de vero patre cognoscatis. De qualitate autem rei querere non debetis: quia deus credi se voluit: nec examinari: quia quantum sit sciri non potest. Hoc enim prophetę hoc apostoli predicauerunt. Denique pro captu: pro viribus: pro fide nostra intueamur: deus quod sit: et videamus an aliquid possit ei comparari. **Ecce** hoc est deus: quod et cuius dicitur non potest dici:

Ser. C. XCI. In festo sancte Trinitatis: Ser. III

Et. 49. cum estimat non potest estimari: cum comparatur non potest comparari: cum diffinit ipse diffinitioe crescit: quia celum manu sua cooperit: pugno omnium mundi ambitum claudit: quem totum omnia nesciunt: et metuendo sciunt. Qui nomen et virtuti famulari hic orbis: et ipsa sibi elementorum succedentium momentanea vicissitudo seruiendum testatur. Videte ergo si aliquid esse possit: cui pater et filius possit comparari: quia talis est filius qualis et pater. Non enim ipse cum patre unum se diceret: nisi tale se de patre qualis est pater sciret. Ratio quidem quae apud grecos logos nuncupatur: inter patrem vel filium personas vel vocabula distinguit: quia et ipse filius ratio dicitur: quae tamen ratio multis nominibus appellatur: modo verbum: modo virtus: modo sapientia: modo dextera: modo brachium: modo margarita: modo thesaurus: modo retia: modo aratrum: modo fons: modo petra: modo lapis angularis: modo homo: modo agnus: modo vitulus: modo aquila: modo leo: modo via: modo veritas et vita: cum sit deus omnia in omnibus: ut per haec vocabula diuinarum dispositionum mysteria cognoscantur: non ut ipsa maiestas filii dei proprie diffinita monstraret. Hoc enim filius dei quod pater est non aliud: id est per quem omnia facta sunt. Nam et hoc verbum nuncupatur: quia semper in patre et de patre: et nihil pater sine eo iussit aut fecit. Virtus dicitur: quia proprie de deo est et omnis potestas in ipso consistit. Sapientia appellatur: quia non aliunde quam de patre veniens credentibus arcana caelestia reuelauit. Dextera nuncupatur: quia per eum omnia diuina opera perfecta sunt. Brachium dicitur: quia ab ipso omnia continentur. Margarita appellatur: ut nihil eo pretiosius habeatur. Thesaurus dicitur: quia in ipso omnes opes diuinae caelestium regnorum recondite cognoscuntur. Retia dicitur: quia per ipsum et in ipso de mari seculi diuersarum gentium multitudine more piscium per baptismum in ecclesia congregatur: ubi honorum malorumque discrimen agnoscitur. Aratrum nuncupatur: quia signo crucis eius dura pectora subiunguntur ut necessario semini preparentur. Fons aquae vitae appellatur: quia ex eo stridentia corda caelestis aquae gratia irrigantur. Petra dicitur: quia credentibus fortitudinem: incredulis duriciam praestat. Lapis angularis dicitur: quia utrosque parietes noui et veteris testamenti: ipse vnus et mediator in semetipso continens copulauit. Agnus appellatur: ut innocentia et passio christi demonstraret. Homo dicitur: quia secundum carnem propter nos homines

nasci dignatus est. Titulus dicitur: quia propter nostram salutem imolari sustinuit. Aquila dicitur: quia post venerabilem resurrectionem ad patris sui reuolauit sedem. Leo est dicitur: quia ipse est rex regum: qui mortem ac diabolus virtutis suae potestate comminuit. Vita est: quia per ipsum ad patrem accessus est. Veritas est: quia mendacium nescit. Vita est: quia dat vitam: Ipse vniversa significat. Est ergo pater: deus inmensus: eternus: incomprehensibilis: inestimabilis. Est et filius deus et dominus noster tantus quantum est pater: sed non aliunde quam de patre: quia ego inquit de patre exiui: hoc est lumen de lumine. Sed ne ex eo occasione aliqua hereticus capiat: cum duo nomina vel duas personas: id est patris et filii statuo: quasi duos ex diuersitate consingam: nos patrem et filium ita nominamus ut vnum deum in his personis et in omnibus assignemus. Porro pater et filius et si duae personae creduntur ratione tamen et substantia vnus sunt: quia inaequalium societas melioris offensa est: et iniuria est ei qui verus est deus si non verus alius competat. Deum enim qui iniuste comparat: violat. Cum autem ego patrem et filium statuo: vnitatem generis assigno: et si illam in personis diuido: discretionem tamen personarum rursus eadem nomina in vnitatis sui naturalis foederis lege consigno.

In eodem festo: De sancta Trinitate contra Arianos: Sermo III

Ser. C. XCI

Alta quidem et frequenter ausi sunt ariani heretici aduersus seruos dei quod fidem rectam et catholicam custodiunt per adulterinam doctrinam asserere et orthodoxos persequi temptauerunt. Instantium autem nunc exurserunt contra fidem: ita ut multos ex nobis polluerint et aures nostras commouerint ut aias laniant. Sceleratam autem heresim suam perfidia tegunt: sed non diutius hic vel facere permittuntur. Est enim gubernator ecclesiarum suarum dominus: qui pro omnibus nobis mortem sustinuit. Et ideo indeficiens nobis est oratio dilectissimi fratris: Primo: ut sancta domini et catholica ecclesia dispensationibus omnibus et heresibus carere: vnitatem spiritus in vinculo charitatis vbiusque seruet: quam per fidem rectam et vitam immaculatam tenere: amplecti: seruare: custodire omnibus inuocantibus dominum: est quidem iustum praecipue episcopis qui ecclesiis praesunt. Secunda: ut ecclesiae regum lae sanctaque patrum traditio atque iudicia in per-

Ep. 4.

Sancti Augustini de tempore

petuum firma solidaque pmaneat. Est autē
B patrū nostrorū fides hęc: Credimus in deū
patrem omnipotentē: cunctorū visibilū et
inuisibilū conditorem. Credimus et in do-
minū iesum christum: per quem creata sunt
omnia: verum deum vnigenitū: verum dei
filium: nō factum aut adoptiuū sed genitū:
vnus cum patre substantię: qđ greci dicunt
homousson: atq; ita p omnia equalē deo pa-
tri: vt nec tēpore: nec gradu: nec potestate eē
possit inferior. Tantūq; esse cōfitemur illum
qui est genitus: quantus est ille qui genuit.
Non aut quia dicimus genitū a patre filiū:
diuine et ineffabili generationi aliquod tem-
pus ascribimus: sed nec patrē dicimus ali-
quando cepisse nec filium. Non enī possum^o
aliter cōfiteri eternū patrem: nisi cōfitea-
mur etiam et filium cōternū. Ex filio pater
dicit: et qui semper pater fuit: semper filium
L habuit. Credimus et in spiritū sanctū deum
verum ex patre pcedentem: equalē p om-
nia patri et filio: natura: volūtate: potestate:
eternitate: substantia. Nec ē prorsus aliquis i
trinitate gradus: nihil qđ infer^o superiusq; di-
ci possit. Ideo tota deitas sua pfectiōe equa-
lis est: vt exceptis vocabulis que ppteratē
psonarū indicāt: quicquid de vna psona di-
citur: de tribus dignissime possit intelligi.
Atq; vt cōfidentes Arriū: vnam eandemq;
dicim^o trinitatis substantiā esse: et vnū in tri-
bus psonis fatemur deū: Ita impietatē sa-
bellij declinantes: tres psonas expresse sui
pprietate distinguim^o: nō ipsum sibi patrē:
ipsum filium: ipsum spiritū sanctū esse dicen-
tes: sed aliam patris: aliam filij: aliam spiri-
tus sancti esse psonam. Non enī nomina tan-
tūmodo: sed etiā nomina pprietates: id est
psonas cōfitemur. Nec pater filij aut spiri-
tus filius aut spūs sanctus patris nomē pso-
namq; recipit: sed pater semper pater: filius
semp filius: spūs sanctus semp sanctus: itaq;
substantia vnū sunt: persona ac nominibus
D distinguunt. Ipsum autē dei filiū: qui abs-
q; initio cum patre et spiritū sancto est: dici-
mus in fine seculorū pfectum nature nostre
hominē suscepisse ex maria semp virgine: et
verbū carnem esse factū: sed assumendo ho-
minē non pmutando deitatem. Nec vt qui-
dam sceleratissimi opinant spūs sanctū dici-
mus pro semine fuisse: sed potentia et virtu-
te creatoris operatū. Sic autē cōfitemur in

christo vnam filij esse psonam vt discamus
duas atq; integras esse substantias: deita-
tis scilicet et hūanitatē que ex anima cōstat
et corpore: atq; vt cōdemnem^o forinum: qui
solum et nudum hominē cōfitef in christo:
ita anathematizamus apollinarē et eius si-
miles: qui dicunt dei filium minus aliquid
de humana suscepisse natura: et vel in carne
vel in anima vel in sensu assumptū hominē
his ppter quos assumptus est fuisse dissimi-
lem: quomodo absq; sola peccati macula q̄
naturalis non est: nobis cōfitemur fuisse cō-
formem. Illorum quoq; execramur similiter
blasphemā: qui nouo sensu asserē conant: a
tempore acceptę carnis omnia que erant di-
uinitatis in homine demigrasse: et rurū que
humanitatis erant in deū esse transfusa: vt
qđ nulla vnq; heresis ausa est dicere: vincat
hac cōfusione vtraq; exinanita esse substan-
tia: et deitatis scz et hūanitatē: et amisso p-
prio statu in aliud esse mutata: vt qui tā deū
pfectū in filio q̄ hominē cōfitemur: nec deū
vere nec hominē temere credam^o. Nos autē
E ita dicim^o susceptū a dei filio hominē: vt de-
tū impassibilis pmaneret. Passus est etenim
dei filius non putariū. Sed vere omnia que
scriptura testat: id est et dicitur: et cetera huiusmodi:
sed fm illud passus est qđ pati poterat: non
fm illam substantiā que assumptū: sed fm
illam que assumpta est. Ipse enim dei filius
fm deitatem suaz impassibilis est vt pater:
incorruptibilis vt pater. Et quū ppter per-
sona filij: id est dei verbū susceptū: et passi-
lem hominem: tamē eius in habitatione fm
suaz substantiā deitas vbi nihil passa est vt
tota trinitas quā impassibilē esse necesse ē.
Abortuus ē est dei filius: adē natura carnis
in qua natus ē et passus: in qua et resurrexit.
Nō enim exinanita est humanitatis substā-
tia: sed glorificata i eternū cum deitate mā-
sura. Venturus est ad iudicandū viuorum et
mortuorum: vt et iustos remuneret et puniat
peccatores. Resurrectionē carnis ita credi-
mus: vt dicam^o nos i eadē in q̄ nūc sum^o ve-
ritate mēbroz eē reparandos: qualesq; semel
post resurrectionē fuerim^o effecti: i perpetuū
mansuros. Vnam esse sanctorū vitam om-
niū: sed premia pro labore diuersa: et econ-
trario pro modo delictorū peccatorū quoq;
esse supplicia. Baptisma vnum tenemus: qđ
isdem sacramēti verbis infantibus quibus

Ber. C. XCII. In festo sancte Trinitatis: Ber. III.

ne etiā maioribus dicimus esse celebrandū: hominē si post baptisimū lapsus fuerit: primo per reconciliationē: deinde per penitentiam credimus posse saluari. Nouum et vetus testamentū recipimus in illo libro: numero quem sancte ecclesie catholice tradit auctoritas. Animas a deo dari credimus: quas ab ipso factas dicim⁹: anathematizantes eos qui animā quasi partē dei diuine dicunt esse substantie. Eorum quoque condēnamus errorem: qui eas ante peccasse vel in celo conuersatas esse dicunt q̄ in corpora mitterent. Execramur etiam blasphemiam eorum qui dicunt: impossibile aliquid homi a deo esse p̄ceptum: et mandata dei nō a singulis: sed ab oib⁹ in cōmune posse seruari: vel qui primas nuptias cum manicheo: vel secundas cū cathabrigis damnāt. Anathematizamus etiā illos qui dei filium necessitate carnis mentitū esse dicunt: et tūc p̄pter assumptū hominē non omnia facere potuisse que voluit. Iouiniani quoque damnamus errorem: qui dicit nullā in futuro meritorū distantiam: Nos quoque eas habituros esse virtutes quas hic habere neglexim⁹: Liberum sic consistemur arbitriū: vt dicamus nos dei semper indigere auxilio: et tam illos errare qui cum manicheo dicunt hominē peccatum vitare non posse: q̄ illos qui cum iouiniano asserunt hominem nō posse peccare. Uterque etiā tollit arbitriū libertatē. Nos vō dicimus hominē semp̄ et peccare et non peccare posse: vt nos liberi cōstitemur esse arbitri. Hec est fides dilectissimi fratres quas in catholica didicimus ecclesia: quas semp̄ tenuimus et tenemus: quā credimus et a nobis deinceps posse teneri.

XCI In eodem festo: De symbolo ac deitate et omnipotentia patris: Ber. III

Stendimus fratres dilectissimi vt vestra certe dilectio recordat: deum in quo vos credere p̄misistis: et creditis verū esse deum: ita etiā verū patrem: hunc vō eundē etiā omnipotentē. Hic enim ordo symboli monstrat esse. Nam licet hoc ipso q̄ verus deus esse p̄bat: sine dubio omnipotens intelligat: tamen magis hoc fidei p̄ficiat: sicut scripturis sanctis omnipotentia eius asserit. Abagna enim credentibus oū

cōfidentia: cui agnoscunt illum omnia posse que credunt. Omnipotentē ergo dominū ac deum nostrum ipsa eius in primis opera testant qui fecit hunc mundū totum de nihilo: et totam que magna est pulchritudinē tanq̄ speciosas rerum formas: et nulla materia extante composuit. De ipso etiā dicit scriptura diuina: In principio fecit deus celum et terram. Et rursus: Quoniā ipse est mare et ipse fecit illud. Quis ergo neget omnipotentē esse quem tam clara cognoscit operatum? Sed multo magis eum esse omnipotentē fatebit: cum hec ipsa q̄ facile operatur si aguerit: Propheta loquit in psalmo: Ipse dixit et facta sunt: ipse mādauit et creata sūt: Absq̄ vllō labore: absq̄ difficultate aliqua verbo res condidit: quicquid ratio humana mirat non labore deus sed iussione reformauit. Imperio eius extiterūt omnia: que ante non fuerant cum ex nihilo tanta procedunt: omnipotentē loquunt auctorem. Neq̄ vō a deo ista sola creata sunt que videmus: sed maiores potentie diuine diuitias inuisibilia eius opera testant. Si quidem ab ipso create sunt omnes angelice potestates: que quis non videant a nobis: tamē vt ex scripturis diuinis agnoscimus: deo militant et ipsi seruiunt: throni: dominationes ac virtutes omnes et spiritalis substantie potestates. Qui facit angelos suos spiritus et ministros suos ignem videntem. Unde videntem tanti regis exercitū p̄pheta describens: Adilia inquit milium ministrabant ei: et decies milies centena milia assistebāt ei. Certe si breuē agnoscitis ex creatione ista visibiliū et inuisibiliū omnipotentia dei: nunc et eandē eius virtutē ex administratiōe cognoscite. Cum enim toto sub noe peccante mundo diluuiū induxit: cum sodomam et gomoram pluuiā ignis exurit: cum populo suo de egyptiorū seruitute liberato siccam in mari p̄bet viā: quid aliud q̄ se omnipotentem testatur: et se ipsum qui mare fecit: qui illud etiā siccauit ex ea parte qua voluit: Cum vō ipsum populum per quadraginta annos i solitudine cibauit: id est manna: ineffabile virtutē sue diuinitatis asseruit: vt ostenderet quia non in solo pane viuūt homo: sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Et vt innumeras virtutes dei pauca cōmemorando p̄terea: ostendit etiā nunc omnipotentia suam de: cum filium suum que fm hominē mori vo-

Gen. 1. Ps. 94.

Ps. 32. et 148.

B

Ps. 105.

Daniel. 7.

L

Gen. 7.

Gen. 19.

Exo. 14.

Exo. 16.

Deut. 8.

Sancti Augustini de tempore

- Mat. 2.** luit: pro salute nostra solutis inferni legib⁹
a mortuis suscitauit: vt in christo ostenderet
se esse a quo mortales homines sunt creati:
qui etiā mortalem fecit ex mortuo. Ad ips⁹
omnipotentis virtutē pertinet vt istū mun-
dum quē aliquādo fecit ex nihilo: in fine se-
Esa. 34. culorum dissoluat. Unde propheta: **Et cum**
inquit plicabit reuolutū vt liber: et omnia syde-
ra cadent vt folia de vite: et sicut folia cadent
Mat. 24. de ficu. **Et saluator** in euāgelio: Quia celū et
tērra trānsibūt: vba autē mea nō trānsibūt. Eadē
omipotētia oēs homines q̄ sūt mortui: quicq̄
morient̄ i finem: ad diē iudicij suscitabit: vt
Ps. 61. ppheta dicit: Reddet vnicuiq̄ iuxta opera
sua. **Et alios** quidem in celorum regno con-
sortio copulabit angelorum: alios vero in
gehennę supplicio diabolo iunget. In hunc
credentes deū dilectissimi fratres: omni-
potentē: iustum: scuerum: et his tamē benignū
qui hic seueritatem eius timēdo peccata vi-
tauerunt. In hunc inquā credentes deū: cū
Ps. 12. omni timore et tremore: vt ait apostol⁹: ve-
strā salutem operamini: et ab omni peccato:
et ab omnib⁹ criminibus et vitijs recedentes:
ad sola opera iusticię festinate: ambulantes
Job. 12. sicut saluator ait: in luce dum habetis lucem
ne tenebrę vos comprehendant. Lauete a ma-
lorū consortijs atq̄ colloquijs et ad sola ver-
ba dei audienda fidelium p̄paref̄ auditus: et
ad res sanctas solas loquendas lectorū lin-
gua moueat: vt auditū bonum et sermonem
bonum bona opera subsequant̄. **Ad domi-**
nus noster iesus christ⁹ i nobis s̄m bonę vo-
luntatis studiū p̄ficere dignetur: Cui est ho-
nor et gloria cum patre et sancto spiritu in se-
cula seculorum: Amen.

In eodem festo: De domino iesu
christo q̄ ab initio sit cum patre s̄m
deitatem qui s̄m hominem nobis a
certo initio natus est ex virgine:

Sermo
C. XCIII Sermo V

- A** Usciq̄ fratres dilectissimi de deo
patre in quē creditis locuti sum⁹:
vt q̄ ipse sit verus deus: q̄ verus
pater: q̄ omnipotens diuinarum scriptura-
rum auctoritate monstret: Hunc vero iuxta
ordinem symboli trāsm⁹ ad filium. Postq̄
dixerimus in symbolo: Credo in deum pa-
trem omnipotentē. Sequit̄: Et i iesum chri-
Luc. 1. stū filiū eius: Qui nat⁹ est ex maria virgine

cōceptus de spiritu sancto. Hic iā sollicitus
auditor attēdat: vt sciat vnam filij dei ean-
demq̄ psonam iuxta suscepti hominis veri-
tatem. Hic enim cum dicimus credere nos
in christū filium dei: qui natus est ex maria
virgine: non eo modo dicimus: vt in homi-
nem tñ verum nos fidez habere fateamur:
sed in deū verū q̄ suscepit hoīem verū. Un⁹
enī et idē est dñs n̄r iesus christ⁹: qui et verbū
dei est: et sine initio genitus est ex patre: et hō
verus in fine seculorū nat⁹ ex virgine. Semi-
na enim in hoc loco heresis contrarijs nos
nititur impugnare sententijs. Unde apollin-
aris: hic arri⁹ q̄ sic in christo hominē perfe-
ctum suscipit: vt deum illum neget esse per-
fectū: dum ipsum dei verbum principio ip-
si conatur includere: et cum non creatorem
sed creaturam fateatur. Apollinaris vō ita
dei filium e contrario perfectū credit esse deū
vt ei verum hominē timeat copulare: dum
metuit ne suscipientis dignitatē suscepti ho-
minis obfuscet infirmitas. Nos autē catho-
lici contraytrūq̄ diuinarum scripturarū au-
ctoritate muniti: aduersus arrium veram et
perfectā verbi diuinitatem: aduersus apollin-
arem perfectā hominis in christo defendi-
mus veritatem. Itaq̄ sicut contra arriū su-
periore tractatu perfectionē deitatis in chri-
sto asseruimus: ita nunc contra apollinarem
perfectū hominē cōprobabim⁹. Unde luci-
dissima p nobis est apli auctoritas dicētis:
Adiit de⁹ filiū suū factū ex muliere. In pri-
mis dicēdo: factū: distinguit humanā a ver-
bi diuinitate substantiā. Factū enī vel cre-
atum dei verbū dici omnino nō potest: per
quod omnia facta sunt: sicut beatus iohan-
nes ait: Omnia per ipsum facta sunt: et sine
ipso factum est nihil. **Adiit** inquit deus fi-
lium suum factū ex muliere. Cum ergo dicat
factum: ostendit se hic non de diuinitate tra-
ctare. Cum autē addidit: ex muliere: substā-
tiam verū hominis exp̄ssit: vt hęc sit natura
facti hominis: quę fuit ipsius vnde fact⁹ est:
id est vt ea credat̄ esse natura christi: qui est
factus ex virgine: quę fuit natura virginis
ex qua christus formatus et natus est. Unde
est qd̄ alibi idē apostolus de dei filio dicit:
Qui factus est ei ex semine dauid s̄m carnē.
Itam etsi non intercessit semen hominis in
conceptione virginis: tamen quia ex carne
christus formatus est quę cōstat ex semine:
dicit̄ factus ex semine. Quēadmodum ergo

Ser. C. XCIII. In festo sancte Trinitatis: Ser. V.

fm diuinitatem vna est patris et filij natura: ita etia iuxta humanitate eadem est matris et filij: id est marie christiq; natura: ex vtraq; substantia et diuinitatis et humanitatis vn^o atq; idē est dei fili^o domin^o noster iesus christus: vt deus verus: ita etia homo verus: at-
20.9. testante apostolo atq; dicente: Ex quibus christus fm carnem: qui est sup omnia deus **10.8.1.** benedictus in secula. Et alibi: Unus est est deus: vn^o est mediator: dei et hominū: homo christus iesus: Unū ergo atq; eundē domi- nū nostrū iesum christum: cū ex alijs: tum ex his apostolicis sententijs et deū verum com- **L** pbauim^o et hominē. Qui cū essentia equalē impassibilem et imortalem cum patre possi- deat: propter nostrā tamē salutē passibilem atq; mortalē suscepit hominē: non vt gmu- tare in humanitate diuinitas: sed vt diuini- tati sociare humanitas. Scdm ergo huius hominis veritatē: dei filius ad redemptionē nostrā nat^o ē ex vrgine: cōcept^o d spūs sancto. Sic enī ad mariā in euāgelio angelus loqui- **10.4.1.** tur: Spiritus sanctus superueniet in te et virt^o altissimi obumbrabit tibi: et propterea quod nascef ex te sanctū vocabit filius dei. Quā mirabilem natiuitatē olim Esaias ppheta **10.7.** p̄dixit. Ipse inquit dominus dabit vobis signum: Ecce virgo in vtero concipiet et pa- **10.8.1.** riet filium: et vocabit nomen eius emanuel: **10.8.1.** Qd̄ interpretat̄ ab euāgelista: Nobiscū deus. Nā hoc quoq; ex effectu rerum domin^o nos- ter iesus christ^o nomē accepit: qui assum- pto naturę nřę homie nobiscū esse dignat^o est: qui p nobis fecit omnia: passus est oīa: esunem: sitim: lassitudinē: fletum: dolorem: ad extremū etiam mortē: qui a pontio pila- **10.17.** ro p̄sede flagellatus atq; crucifixus: mortu^o est et sepultus. Condemnat^o est enim iustus pro iniustis: et p̄nam quę peccatoribus de- bebāt sine peccato ipse suscepit: vt illorū p quibus punitus est et p̄nam auferret et pec- cata deleteret. Adortuus est morte breui ac tē- porali: ne nos mortem subiremus eternam. **D** Sed vsq; ad hanc rerum seriem i christo na- turę hūanę infirmitas intelligat: Nā q̄ fuit passibilis vsq; ad mortē: icorruptiōis gloriā et ipse mortis impiū accepit. Siquidē hoc iā in carne christi precū q̄ iuxta dauid p̄phe- tiā: caro exanimis et vsq; ad tertiū diem se- pulta: tamē incorrupta permansit. Sic enim ex p̄sona christi legimus in psalmo dicentis **10.15.** ad patrem: Quoniā non derelinques in in-

ferno animā meā: nec dabis sanctū tuum vi- dere corruptionē. Unde et beatus petrus: Iesum inquit nazarenū virum approbatum **Act. 1.2.** a deo in vobis: in virtutibus: p̄digijs et si- gnis quę p illum fecit deus in medio vestri sicut vos scitis: hunc definito consilio et p̄e- scientia dei traditū in manus iniquorū assi- gentes interemistis. Quem deus suscitauit solutis doloribus inferni: iuxta qd̄ impossi- bile erat teneri illum ab illo. Adortuus est iesus christus pro nobis: et die tertio resur- rexit. Nam si mors quoq; eius pro nobis fa- cta est: quātomagis eius vita p nobis est. Qui post resurrectionē accepta a patre omī potestate: discipulos cōsolatur et dicit: Ecce **Matth. 28.** data est mihi omnis potestas in celo et in ter- ra. Et alibi: Euntes inquit in mūdum vni- **Marci. 16.** uersum: predicare euāgelii omni creature: Qui crediderit et baptizat^o fuerit salu^o erit: qui v̄o non crediderit cōdemnabitur. Post **L** hęc p quadraginta dies inter discipulos esse dignatus est et imortalis: mortaliū tamē nō est aspernatus habere consortium: Triq; vt docendo apostolos: fide et veritate comple- ret: quę ad nos illorum quoq; testimonio p- uenirent. Confirmatis v̄o discipulis: eleua- **Act. 1.** tus est in celum: et tam de peccatis q̄ etiam de morte ad patrem victor ascendit: qd̄ ma- nifeste in euāgelio legimus: Et dominus **Marci. 16.** quidez iesus postq; locutus est eis: ascendit in celū: et sedet a dexteris dei. Quo sermo- ne non humana in deo membra significant: sed honor quo christum pater suscepit expri- mit. Unde illum descensurū esse credimus ad viuorum mortuorūq; iudicium: non in infirmitate quā habuit: s̄ in s̄blimitate quā possidet. Qui enim in infirmitate venit vt redimeret: in potestate venturus est vt iudi- cer. Sic enim legimus in actibus apostolo- rū: Cūq; intuerent̄ in celum euntem illum: **Act. 1.** ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestib^o albis: qui et dixerūt: Viri galilei quid statis aspicientes in celum: hic iesus qui assumpt^o est a vobis in celum: sic veniet quē admodū vidistis eum euntem in celum. Ad hunc ergo aduentum domini nostri iesu christi parati- simus fratres dilectissimi: et timeam^o ne ille nos non tales inueniant quales voluit inue- nire: qui omnia pro nobis est passus: vt nos inueniret tales quibus non supplicia inferret sed p̄mia redderet sempiterna. Ad quę nos domin^o ac deus gratia sua adiutos dignet

Ser. C. XCIII. In festo sancte Trinitatis: Ser. VI

adducere: cui est gl'ia i secula seculor: Amē.

In eodem festo: De symbolo et Spiritu sancto: q' eiusdē sit substantie atq' deitatis cuius est pater et fili' Sermo C. XCIII. VI

Ad ordinem symboli fratres dilectissimi in quo totius fidei nostrę sacramēta cōsistunt: nos adiuuante deo statui- mus absoluere. Et qđ bene vos meminisse arbitror: quid de patre deo sentire: quid etiā de filio q'ue deo sentire debeatis: quātū in- structioni vestre: vtrputa opus est: sufficiēter offendimus. Nūc restat vt etiā de sancti spi- ritus deitate dicamus. Hic enī est ordo sym- boli: vt post patris et filij psonam spūsancti confessio subsequat. Tūc enī prodest in pa- trem et filium credidisse: cū etiā spiritūsanctū eadem fidei veneratione credideris. Hanc si quidē sanctę fidei normā ipse domin' noster iesus christus instruxit: et nemo nisi impi' de ea fidei catholice regula dubitat quā ille di- ctavit: cui fides ipsa debet. Ipse ergo domi- nus noster iesus christus: cū iam glorificat' resurrexit a mortuis: in celoz ascensurus ad patrem: hęc sacramēta fidei discipulis: id est

Matth. 28.

apostolis dereliquit. Ait enī: Euntes bapti- zate omnes gentes: in nomine patris et filij et spiritūsancti: docētes eos seruire quecūq' mādaui vobis. Rerum ipsarū docet effectus vt in vna deitate psonarum potentia creda- mus: et quēadmodum pater in cuius nomine baptizamur deus est: ita etiam spūsanctus in cuius nomine baptizamur deus est. De q' certe beatus petrus apostol' absolutissime

Act. 5.

pnunciauit dicens ad ananiam: Cur tem- ptauit sathanas cor tuū: mentiri te spūsan- cto? Et paulo post: Nō es mētirus homi sed deo. Aptissime quē spūsanctū dixerat: hūc

1. Cor. 12.

postea deū nominauit. Et beat' paulus apo- stolus: Nemo pōt dicere dñs iesus nisi i spū sancto. Diuisiones grāz sunt: idē vero deus qui operat' omnia in omnib'. Hic quoq' q' euidēter vras electiōis: quē spūsanctū noue- rat: eundē esse deū dixit ac dominū operan- tē ex ppria potestate qđ vult. Hic est spirit' sanct' i quē peccare adeo sacrilegū ē: vt nec

Matth. 12.

hic: nec i futuro iudicio remittat. Sic enī ipse domin' noster iesus christus in euāgelio lo- quit: Quicūq' dixerit verbū ptra filiū homi- nis: remittet illi: Qui autē dixerit ptra spū

sanctū: nō remittet ei neq' hic neq' i futuro. Hic est spūsanctus quē dñs ascensurus ad patre discipulis suis repromittit dicens: Cū autē venerit p'clitus quē ego mittā a patre spūm veritatis qui a patre pcedit: ipse testi- moniū phibeat de me: De quo super' ait: Paraclit' autē spūsanctus quē mittet pat' in nomine meo: ipse vos docebit omnia. Ipe ergo spūsanctus: quē mittet pater i nomine meo: qui ex patre pcedit: ostendit vni' cum patre et filio esse substantię. Et diligēter atten- dite q' ad discipulos suos rursus idē domi- nus ait: Expedi vobis vt ego vadā. Nam si non abiero: p'clitus nō veniet ad vos. Si autē abiero: mittā eū ad vos. Hoc qđ dicit: Abitā: nō minorē: qđ ablit indicat spūsan- ctū: s' simplicif absq' adulatione vnitatē atq' concordia indicat volūtatis. Attendite autē qđ dixit: Expedi vobis vt ego vadā. Nam si nō abiero: paraclitus non veniet ad vos. Quomō expedi discipulis vt ab illis chri- stus ascendat ad patre: si minor est ille qui p christo ad discipulos est mittēdus? Sed ex- pedit discipulis vt ab eis christus ascendat: quia equalis est patri et filio spūsanctus q' ad discipulos venturus esse p'omittit. Et autem p'clitus dicit spūsanctus: pprietatis opatiōis ei' expmif. Paraclit' enī gręce: lati- ne dicit cōsolator. Et bñ ipse p christo ad dis- cipulos mittit vt eos cōsolef int oēs tribu- lationes quas ipsi erant cōfessione passuri. His ergo frēs dilectissimi diuinarū scriptu- rarū testimonijs instructi: spūsanctū deum esse equalē patri et filio tota fidei pfectione fateamur. Quia enim deū patre: deū filiū: deum spūsanctū in scripturis diuinis legi- mus: quēadmodū non possum' de patris et filij: ita nec de sancti spū deitate dubitare. Absit autē longe a christianis mētibus pol- lata gentilis erroris impietas: vt triū i vna pfectione psonarum: tres deos videamur fa- teri. Absit hoc in q' et pcul a piori mētibus excludat. Et nos enī iuxta scripturę sanctę auctoritatē nominū tantūmodo ac psonarū distinctionē in trinitate facimus: deitatē vō vnā indiuisibile cōfitemur: ipsa est in patre: ipsa in filio: ipsa in spūsancto: vna et pfecta diuinitas. Non ergo tres deos dicimus: q' vnā deitatē fatemur. Non enī oblit sumus diuinam scripturā dicentē: Audi israel: dñs deus vn' ē. Et rursus: Dñs deus vn' hic est in celo sursum et in terra deorsum: et

Job. 15.

Job. 14.

Job. 14.

1.

Deut. 4.

Deut. 4.

Ber. C. XCV. In festo sancte Trinitatis: Ber. VII.

non est alius nisi ipse. Ad inq̄ obliti sumus vñū deū esse: quē vtiq̄ sc̄ptura dicēte cognouim⁹. Sed inter duos errores ⁊ maxime hereticos ad fidei veritatē dirigim⁹: vt nec cū gentilib⁹ numez i deitate faciam⁹: nec cū iudeis mysteriū in trinitate negem⁹: sed existe re patrē: existe filiū: existe spiritū sanctū in psonarū pprietate credentes vnitatē deitatis in trinitate veneremur: id est vt tres psonas patris sc̄z et filij ⁊ sp̄s sancti vñū esse dicam⁹ deū: Cui est honor ⁊ gloria in secula seculorū: Amen.

C. XCV In eodem festo: De fide catholice: Sermo VII

S ego ⁊ admoneo vos fr̄es charissimi vt quicūq̄ vult salu⁹ esse: fidē rectā ac catholicā discat. Ita ḡ oportet vnicūq̄ obſuare vt credat p̄fz ⁊ filiū ⁊ sp̄m̄ factū. P̄f de⁹: fili⁹ deus: sp̄s sanct⁹ de⁹: s̄ tñ nō tres dij s̄ vn⁹. Qualis p̄f: talis fili⁹: talis sp̄s sanct⁹. Attamē credat vnūq̄sq̄ fidelis q̄ fili⁹ equalis ē patri fm̄ diuinitatē: ⁊ minor est p̄fē fm̄ hūanitatē carnīs quā de n̄fo assūp̄sit: sp̄s v̄o sanct⁹ ab vtroq̄ p̄cedens. Credite ḡ charissimi in deū patrē omnipotentē: credite ⁊ in iesum christū filiū ei⁹ vnicū dñm nostrū: credite eū cōceptū esse de sp̄s sancto ⁊ natū ex maria virgine. Quē v̄go ante p̄tū semp̄ fuit: ⁊ absq̄ cōragione vel macula peccati p̄durauit. Credite eum p̄ n̄fis peccatis passum sub pontio pilato: credite crucifixū: credite mortuū ⁊ sepultū: credite eū ad infernū descēdisse: diabolu obligasse: ⁊ aīas sanctorū q̄ sub custodia detinebant: liberasse: easq̄ ad celestē patriā p̄duxisse. Credite eum in celis cū carne quā de n̄fo assump̄sit: ascēdisse. Credite q̄ i dextera sedet patris: credite q̄ ventur⁹ sit iudicare viuos et mortuos. Credite in sp̄m̄ sanctū: credite sanctā ecclīaz catholicā: credite factoz cōmunionē: credite remissionē peccatorū: credite vitā eternā. **S** ḡt̄ si q̄s vult discipul⁹ christi esse: mādāta sua custodiat: humilitatē discat: vt ipse ait: Discite a me q̄ mitis sū ⁊ hūilis corde. Deū corde roget. **S** multi sunt q̄ foris vident se hūiliare: intus autē pleui sunt timore superbiē. Christus p̄ nobis humiliat⁹ se: formā serui accepit: factus est obediēs vsq̄ ad mortē: mortē autē crucis. P̄o nobis: fr̄es: vt pec

cata n̄ra deleteret carnē hūanā assump̄sit. **M**atus est ex virgine: postus in p̄sep̄io: pannis inuolutus: a iudeis reprobatus: ab ip̄s p̄secutus: cōprehensus: flagellatus: spuris sordidatus: spinis coronatus: clauis crucifixus: lancea p̄foratus: cruci apensus: Aceto cū felle potatus: ⁊ inter iniquos reputatus. Ad hoc oīa charissimi totū sustinuit: vt nos de faucibus inferni liberaret. Ergo fratres charissimi dū tanta ⁊ talia dñs p̄ nobis sustinuit: si ad eum volum⁹ puenire: vestigia eius debemus sequi: exempla sanctorū imitari. Dñs i euāgelio dicit: Si quis vult post me venire abneget semetipsum: ⁊ tollat crucē suā et sequat me. Et alibi dicit: Glade vende omnia quę habes ⁊ da pauperib⁹ ⁊ veni sequere me. Sancti martyres fr̄es charissimi secuti sunt vestigia illi⁹: ⁊ calicē quē ipse bibit biberūt. Petrus ap̄tus p̄ nomine christi crucifixus ē: paulus decollatus: stephan⁹ lapidatus: ⁊ reliq̄ q̄ plures p̄ nomie ipsius sic passi sūt. Ergo fratres crucifigite ⁊ mortificate mēbra v̄sa q̄ sunt sup̄ terrā: vt possitis placere illi q̄ vos creauit. Qui fuit sup̄bus: sit hūilis. Qui fuit incredulus: sit fidelis. Qui fuit luxuriosus: sit castus. Qui fuit latro: sit idoneus. Qui fuit ebriosus: sit sobrius. Qui fuit auarus: sit largus. Qui fuit bilinguis: sit beniloquus. Qui fuit detractor aut inuidiosus: sit purus ⁊ benignus. Qui aliq̄ ad ecclīā tarde veniebat: frequēti⁹ ad eā currat. Elemosynarū copia vnūq̄sq̄ se redimat: q̄ sicut aqua extinguunt ignem: ita elemosyna peccatū. Decimas annis singulis de omni fructu qd̄ colligitis ecclīis ⁊ paup̄ibus erogate. Ieiuniū amate: voracitatez ⁊ crapulā vini deuitate. Esuriētes pascite: sitiētes potate: nudos vestite: ⁊ q̄ positi sunt in carcere requirite: infirmos visitate. Hospites in domos v̄sas colligite et pedes eoz lauare: lintheo extergite: ore exosculamini: et lecta ip̄sorum p̄parate. Non homicidiū vllus faciat: non furtū: nō adulteriū: non piurium: non falsum testimonium dicat: honoret patrem ⁊ matrem vt sit longeuus super terrā. Diligat deum plusq̄ se: amet proximū sicut seipsum. Quicūq̄ de his supradictis cōmisit: cito emendet: cōfessionem donet: veram penitentiā agat: et remittuntur ei peccata sua. Si hec quę suggesti fratres implere volueritis: remissionez peccatorū p̄merebimini: ⁊ vitā eternā.

Ser. C. XCVI. Dñica p̄ma p̄ festū trinitatis: Ser. I.

Item in eodem festo alius sermo
De indiuidua trinitate et inseparabili
vnitate: incipiens: Sancta et diui-
na eloquia etc. qui sumptus est ex ser-
monibus de Verbis apli. j.

Item in eodem festo alius sermo:
incipiens: Exorsisti mi dilecte fili etc.
q̄ sumptus est ex libro cōtra felicianū.

Item in eodē festo: Homelia de
eo qd̄ scriptū est in euāgelio s̄m Jo-
hannē: Erat homo ex phariseis Ni-
codemus nomine etc. que sumpta est
de expositione doctoris Ibidē. Et
ex sermonib⁹ de Verbis apli. xiii.

Item in eodē festo: alia Homelia
de eo qd̄ scriptū est in euāgelio s̄m
Johannē: Cum venerit paraclitus
que ego mittā vobis etc. q̄ sumpta
est de expositione doctoris Ibidē.

Dominica prima post festum san-
ctę Trinitatis: De auaricia vitāda:
C. XCVI. Sermo I

Ali deū timetis: nō dubito qn̄ vbi
ei⁹ cū timore audiat: et cū hilarita-
te faciatis: vt qd̄ pmisit mō speret:
post accipiatis. Dominū modo audiui-
mus p̄cipientē nobis christū Iesum filiū dei. P̄-
cepit nobis veritas q̄ nō fallit. Audiamus:
Luc. 12. timeam⁹: caueam⁹. Quid q̄ p̄cepit? Dico in-
q̄t vobis: abstinete ab omni auaricia. Quid
est ab omni? Quare addidit: ab omni? Pōt
enī et sic dicē: Lauete ab auaricia. Pertinuit
ad eum vt adderet ab omi et diceret: Lauete
ab omni auaricia. Quare hoc dixerit velut
ocasio ipsa: vnde nat⁹ ē sermo ap̄aret i san-
cto euāgelio. Interpellauit enī eū quidā cō-
tra fratrem suū q̄ totū p̄monium abstulerat: et
fratri suo partē suā nō reddebat. Quā bonā
q̄ causam habuerit interpellator iste aduer-
titis. Nō enī rapere q̄rebat aliena: sed sua a
parētib⁹ sibi derelicta q̄rebat: et ipsa dño in-
terpellato et iudicāte poscebat. Habebat ini-
micū fratrem: sed iustū iudicē inuenerat cōtra
causa istā occasionē? Aut quis diceret fratri

cius: redde partē suam fratri tuo: si christus
nō diceret? Ille iudex hoc dicturus erat quē
forte frat̄ ditor et raptor p̄mio corūpebat.
Abiser ergo et paternis opibus destitutus:
tali ac tanto iudice inuēro accedit: interpel-
lat: rogat: causā suā breuissime exponit. Et
qd̄ enī op⁹ erat causā p̄telare: quādo ei loq̄-
bat qui cor poterat et videre? Dñe inq̄t: dic
fratri meo vt diuidat mecū hereditatē. Non
ei dixit dñs: veniat frater tuus: sed nec misit
vt adesset: aut cum affuisset interpellatori
dixit: proba quod dicebas. Petebat dimi-
diam hereditatē. Petebat in terra dimidiā:
in celo dominus offerebat totā. Plus dñs
dabat q̄ ille postulabat. Dic fratri meo: vt
diuidat mecū hereditatē. Causa iusta: causa
breuis. Sed audiam⁹ et iudicantē et docentē.
Homo ait: homo. Qui enī p̄ magno habes
istā hereditatē: qd̄ es nisi homo? Volebat
illū facere aliquid plusq̄ est hō. Quid plus
illum volebat facere: cui volebat auariciam
tollere? Quid eū plus volebat facere? Dico
vobis: Ego dixi dñi estis et filij excelsi om̄s.
Ecce qd̄ eum volebat facere. Inter deos nu-
merare: qui auariciā nō habēt. Homo quis
me cōstituit diuisorem inter vos? Et paulus
ap̄tus seruus ipsi⁹ qn̄ dicebat: Obsecro vos
fratres vt id ipsuz dicatis om̄es: et nō sint in
vobis scismata: nōlebat eē diuisor. Deniq̄
doluit eos q̄ ad ipsi⁹ nomē currebant: et chri-
stū diuidebant. Unusquisq̄ v̄m dicit: Ego
suz pauli: ego apollo: ego cyp̄be: ego christi.
Diuisus est christ⁹? Nūquid paul⁹ p̄ vobis
crucifixus est: aut in nomine pauli baptizati
estis? Videte q̄ mali sunt homines q̄ volūt
esse diuisi. Qui noluit esse diuisor: quis me
inq̄t cōstituit diuisorē inter vos? Petis b̄-
ficiū: audi cōsiliū. Ego dico vobis: Lauete
ab omi cupiditate. Forte inq̄s: Tu auarū et
cupidū diceres: si quēreret aliena. Ego autē
dico: Cupide et auare non appetas nec tua:
hoc est ab omni. Lauete inq̄t ab omni auaricia.
Abagnū pondus. Si forte hoc pōdus
infirmis imponit: roget vt q̄ imponit vires
dare dignet. Nō enī leuiter habendū est fra-
tres mei: qn̄ dñs noster: redemptor: noster:
saluator noster: qui mortuus est p̄ nobis: q̄
sanguinē suū p̄ciū dedit vt redimeret nos:
aduocat⁹ et iudex noster: nō est leue qn̄ dicit:
Lauete. Mouit ille quātū mali sit: nos non
nouim⁹. Illi credam⁹. Lauete inq̄t. Quidē

Ber. C. XCVII. Dñica p̄ma p̄ fest. trinitatis: Ber. II.

Unde: Ab omni auaricia. Ad eū seruo: non alienū tollo. Lauete ab omni auaricia. Non solū auarus est qui rapit aliena: sed ille auarus est qui cupide seruat sua. Sed si sic culpā qui cupide cōseruat sua: quō iudicatur est te: cū nō soluz seruas tua sed etiā queris aliena? Da mihi hoīez q̄ cū timore audiuit: Lauete ab omni cupiditate: et nō mihi dicat: Ego homo paup̄ sum: plebeius: mediocris: gregalis: quando me spero ante iudicem futurum: non timeo istam temptationē: cuius periculū ante oculos posuisti. Ecce dico et pauperi: qd̄ timere debeat. Uocat te diues et potens: vt pro illo dicas falsū testimoniū. Quid facturus es? Adodo dic mihi: habes bonuz peculū: laborasti: acquisisti: seruasti. Exigit ille: Dic p̄ me falsum testimoniū: et tantū et tantū dono tibi. Tu qui non queris aliena: dic absit a me: nō quero quod mihi noluit deus dare: non accipio: recede a me. Non inq̄t vis accipe qd̄ do: qd̄ habes tollo. Ecce modo te p̄ba: mō te interroga. Quid me attendis? Intus attende: intus uide: intus examina: et constitue te ante te: et in eculio p̄cepti dei extende te: et timore torque te: et noli te palpare. Responde tibi: Ecce si hoc quisq̄ minet qd̄ facies? Credo tibi: qd̄ cū tanto labore acquisisti minime perdere vis. Adinat tibi: Nisi pro me falsum testimoniū dixeris tollo illud: S; si pro me falsum testimoniū dixeris: do illud. Lauete ab omni auaricia. O serue meus dicit tibi de: quem redemi et liberū feci: quem de seruo fratrem adoptaui: quē in corpore meo mēbrū posui: audi me: Tollat qd̄ acq̄sisti: me tibi nō tollit ne pereas. Seruas tua: Nō tibi dixi: Lauete ab omni cupiditate? Ecce turbaris: ecce fluctuas. Cor tuum quasi nauis tempestatibus quatitur. Dormit christus: Excita dormientē: et non patieris tempestatē sequentē. Ipsum excita qui nihil hic habere uoluit: et totum habes: qui vsq̄ ad crucem p̄ te peruenit: cuius nudi atq̄ pendentis ossa ab insulantib; numerata sunt: et caue ab omni auaricia. Parum est auaricia pecuniz: caue ab auaricia vite. Horrenda auaricia: metuenda auaricia. Aliquando homo cōtemnit qd̄ habet: et dicit: Non dico falsum testimoniū. Non dico dicis mihi? Tollo quod habes. Tolle qd̄ habeo: non tollis qd̄ intus habeo. Non enim pauper remanserat qui dicebat: Dominus dedit: dominus abstulit: sicut do

mino placuit ita factum est: Ergo sit nomen domini benedictū: Mudus exij de ytero matris me: nudus reuertar in terrā. Mudus foris: intus uestitus. Mudus foris a pannis et putribilibus pannis: intus uestit. Unde: Sacerdotes tui induant iusticia. Sed quid si dicat: cum contempseris ea que possides: quid si dicat: occido te? Responde illi si christum audisti: Occidis me? Adelius tu carnē meā: q̄ ego p̄ linguam falsam animā meam. Quid facturus es mihi? Occisurus es carnem: Exiet anima libera in finem seculi: et ipsam quam contempserit carnem receptura. Quid ergo mihi facturus es? Si autem falsum testimoniū dixerō p̄ te de lingua mea: occido me: et non in carne occido me. Os em̄ quod mentis: occidit animā. Forte hoc non dicis. Unde non dicis? Uivere vis. Uis uiuere: cū de h̄ lūm̄tē uiuēdi cōstituit? Lerte caue ab omni auaricia. Hucusq̄ deus uoluit vt uiuas: quousq̄ iste ad te accesserit. Forte occisur; ē te vt martyre faciat. Noli habere cupiditatē uiuēdi: et non habes eternitatē moriēdi. Videtis quia ubiq̄ auaricia illa cum plus uolum; q̄ opus est: facit nos peccare. Lauemus ab omni auaricia: si uolumus frui eterna sapientia.

Ps. 131.

Sap. 1.

In eadem dominica: De Dauid et Isai patre suo et de Soliad spiritu: Sermo C. XCVII.

In scripturis diuinis fratres charissimi mihi hec eademq; persona prout tempus et locus fuerit: diuersam significationem habere potest. Nam beatus Isaac qd̄ optime nouit sanctitas uestra: quando a patre oblatu; est: christum dominū figurauit: cum dō filio suo iacob benedixit: et ad accipiendam uxorem in mesopotamiam misit: iacob typū habuit christi: et Isaac dei patris imaginē gessit. Iterū beatus iacob qui typum christi habuit quando uxorem accepit: dei patris figuram gessit. Quando em̄ beatum ioseph plus omnibus filijs diligebat: et tunicam ei polymitam fecit: incarnationē domini saluatoris significauit. Quomodo ergo tunc factum est fratres charissimi in beatis patriarchis: in Isaac uidelicet et in iacob: ita in Isai patre Dauid figuratum esse cognoscimus. Quando enim Isai Dauid filium suum mittebat vt requireret

Sec. 22.

Sec. 24.

Sec. 37.

1. Reg. 17.

Sancti Augustini de tempore

fratres suos: typū dei patris habuisse videt.
Isai misit dauid vt req̄reret fr̄es suos: et de
p̄f̄ misit vnigenitū suū: ex cui⁹ p̄sona scriptū
ps̄. 21. est: Narrabo nomē tuū fratrib⁹ meis. Ad re-
quēdos em̄ fr̄es suos venerat christ⁹: q̄si dice-
Matt. 15. bat: Nō sū missus nisi ad oues pditas dom⁹
B̄ isrl. Dixit ḡ isai ad dauid filīū suū: Accipe
1. Reg. 17. eph̄i polētē et decē formellas casei: et vade re-
quere fr̄es tuos. Eph̄i: trīs modiorū mēsurā ē:
Et trib⁹ mēsurā: m̄ysteriū intelligit trinitatē.
B̄ si nouerat hoc m̄ysteriū etiā et beat⁹ abra-
h̄am. Deniq; q̄si sub ilice mābrē in trib⁹ p̄so-
nis sacramētū videre meruit trinitatis: tria
sata simile misceri p̄cepit. Tria sata: tres mē-
surę sunt. Hęc ḡ mēsurā et isai dedit filio suo.
In decē formellis casei: intelligit decalogus
veteris testamētī. Venit ḡ dauid cū tribus
mēsuris et decē formellis casei vt fr̄es suos i
p̄lio positos visitaret: q̄ ventur⁹ erat christ⁹
cum decalogo legis et m̄ysterio trinitatis: vt
genus humanū de potestate diaboli libera-
ret. Veniēte autē dauid: vn⁹ e fratrib⁹ incre-
pauit eū dicens: Quare dimisisti pauculas
1. Reg. 17. oues illas: et venisti ad p̄liū? Frater iste seni-
or qui dauid typū christi gerentē p̄ maliciā
increpauit: significauit p̄lm iudeorū: qui per
inuidiā christo dño qui p̄ salute hūani gene-
ris venerat detraxerunt: et multis frequēter
iniurijs affecerūt. Quare inqt̄ dimisisti oues
illas et venisti ad p̄liū? Quasi non tibi videt
p̄ os ei⁹ saluti hoim̄ inuidens diabol⁹ loquit̄:
Matt. 18. tanq̄ si diceret christo: Quare dimisisti no-
naginta et nouē oues q̄ nō errauerūt: et veni-
sti vt vnā requireres q̄ pierat: et eā de manu
spiritalis golię: id est de potestate diaboli per
crucis baculū liberatā ad ouile p̄p̄riū reuo-
cares? Quare inqt̄ dimisisti paucas oues il-
las? Abalo quidē et sup̄bo animo: sed tamen
vex dicebat: q̄ iesus: sic is̄ dictū est: dimissu-
rus erat nonaginta et nouem oues: vt quēreret
vnā: et ad ouile p̄p̄riū: id est ad angelorū cō-
1. Reg. 16. fortiū reuocaret. Prius tñ q̄ veniret dauid
cū is̄ vnctus esset a beato samuele: sic et ipse
1. Reg. 17. saul regi suggestit: et leonē et visū sine armis
occidit. Sed et leo et visus ambo typū diabo-
li p̄ferebāt. Qui p̄ eo qd̄ de ouib⁹ dauid ali-
qd̄ suadere ausi sunt: ipsi⁹ dauid virtute sūt
suffocati. Hoc totū fr̄es charissimi qd̄ tūc in
dauid legim⁹ figuratū: i dño nfo iesu christo
cognoscim⁹ esse completū. Tūc em̄ et leonē et
visū strangulauit: q̄si ad inferna descēdens:
om̄s de eorū faucib⁹ liberauit. Deniq; audi

pphetā ex p̄sona dñi supplicantē: Erue a fra-
mea aīaz meā: et de manu canis vnica meā. ps̄. 21.
Libera me ex ore leonis. Et q̄ visus i manu
fortitudinē habet et leo in ore: in istis duab⁹
bestijs idem diabol⁹ figurat⁹ ē. Hoc ḡ ex p̄so-
na christi dictū est: vt vnica ei⁹ ecclia de ma-
nu: id est de potestate: vel de ore diaboli tol-
leret. Venit ḡ dauid et inuenit iudeorū p̄lm i
valle terebinthi positum vt p̄ allophylos di-
micaret: q̄ ventur⁹ erat ver⁹ dauid christus
vt de cōualle pctōrū siue lachrymarū hūanū
gen⁹ erigeret. Stabāt autē i valle p̄ allophy-
los. In valle erant: q̄ eos pctōrū pond⁹ op-
p̄sserat. Stabant em̄ et pugnare p̄ adiūarios
nō audebāt. Quare nō audebāt? Quia da-
uid qui typū christi gerebat nō dū venerat.
Uerū ē fr̄es charissimi. Quis em̄ p̄ diaboli
pugnare poterat: anteq̄ christ⁹ dñs gen⁹ hu-
manū d potestate diaboli liberaret? Dauid
em̄ interpretat manu fortis. Quid eo fortius
fr̄es q̄ vniuersū mūdū vicit: armat⁹ nō ferro
sed ligno? Stabāt ḡ filij isrl̄ p̄ adiūarios qua-
draginta dieb⁹. Quadraginta dies: p̄pter
quatuor tpa: et quatuor ptes orbis fr̄e vitā p̄sen-
tē significāt: in q̄ cōtra goliath vt exercitū ei⁹:
id est p̄tra diaboli et angelos ei⁹: christiano-
rū p̄lus pugnare nō desinit. Nec tñ vincere
posset: nisi ver⁹ dauid christ⁹ cū baculo: id ē
cū crucis m̄ysterio descēdisset. Ante aduētū
em̄ christi fr̄es charissimi solut⁹ erat diabol⁹:
Ueniēs christ⁹ fecit de eo qd̄ in euāgelio di-
ctū est: Nemo pōt intrare in domū fortis et
vasa ei⁹ diripere: nisi prius alligauerit fortē.
Uenit ḡ christ⁹ et alligauit diabolū. Sed dic
aliqs: Si alligat⁹ ē: quare adhuc tantū pua-
let? Uerū est fr̄es charissimi: q̄ multū pua-
let: sed tepidis et negligētibus: et deū in d̄itate
nō timentib⁹ dñaf. Alligat⁹ est em̄ tanq̄ in-
nexus canis catenis: et neminē pōt mordere
nisi eū q̄ se illi mortifera securitate p̄ixerit.
Iā videte fr̄es q̄ stult⁹ est hō ille: quē canis i
catena post⁹ mordet. Tu te illi p̄ volūtates
et cupiditates seculi noli cōiungere: et ille ad
te nō p̄sumit accedere. Latrare potest: solli-
citare potest: mordere omnino non pōt nisi
volentē. Nō em̄ cogendo sed suadendo nocet:
nec extorquet a nobis cōsensum sed pe-
t̄t. Venit ergo dauid et inuenit iudeorū po-
pulum contra diabolū p̄liantem: et cum
nullus esset qui p̄sumeret ad singulare q̄r-
tamen accedere: ille qui figuram christi gere-
bat p̄cessit ad p̄lium: Tulit baculū in manu

Ser. C. XCVIII. Dñica scda p^o festū trinitatis: Ser. I.

suā: et exiit cōtra goliad. Et in illo quidē tūc figuratū est: qđ in domino iesu christo completum est. Venit enī verus dauid christus: qui contra spiritalem goliad: id est contra diaboli pugnaturus crucem suam ipse portavit. Videte fratres vbi dauid goliad percussit: In fronte vtiq; vbi crucis signaculum non habebat. Sicut enī baculus crucis typū habuit: ita etiā lapis ille de quo percussus est: christū dominū figurabat. Ipse enim lapis viuus: de quo scriptū est: Lapidem quem reprobauerit edificantes: hic factus est in caput anguli. Ad autē dauid nō habens gladiū ascendit sup goliad: et suo ensu proprio interfecit gladiū: designatū est: qđ in aduentu christi suo gladio diabolus victus est: qui p nequiciā suam et iniustā psecutionē quā exercuit in christo: omniū in eum credentium pdidit principatū. Ad autē arma goliad dauid posuit in tabernaculo suo: arma diaboli nos fuimus. Sic enim dicit apostolus: Sicut enī exhibuistis membra vestra arma iniquitatis peccato: ita et nunc exhibete membra vestra arma iusticie deo. Et iterū: Nolite inquit exhibere membra vestra arma iniquitatis peccato. Arma enim inimici nostri misit christus in tabernaculo suo: quādo nos qui domus diaboli fueramus: p ipsius gratiā templū dei esse meruimus. Nam et vicissim nos in christo: et in nobis christus habitare cognoscit. Ad autē christus in nobis habitare: apostolus probat dicens: In interiore homine p fidem habitare christū. Ad autē iterum nos habitemus in christo: idem apostolus designat dicens: Quotquot in christo baptizati estis: christū induistis. Et dominus in euāgelio ad discipulos suos: Ego in patre meo: et vos in me: et ego in vobis. Ad dō nō in alio membro: sed in fronte percussus est: hoc significat: quod modo in nostris competentibus exerceat: quia quando cathecumini in fronte signat: spiritalis goliad percussit: et diabolus effugit. Et quia de cordibus nris p gratiā christi diaboli effugitū esse cognoscimus: pariter et sentimus: quātū possumus cum ipsius adiutorio laboremus: ne malis operib^o nostris et impijs vel luxuriosis cogitationibus iterū eum in nobis inuitare velimus: vt eo inspirate ad eterna p̄mia feliciter venire mereamur. Ad ipse prestare dignet: qui cū patre et spū sancto viuūt et regnat in secula seculorum: Amen.

Item in eadē dñica alius sermo de eodem: qui habet in libro Quiquaginta homeliarū. xxxj.

Item in eadem dñica: Homelia de eo qđ scriptum est in euangelio fm Luca: Homo quidā erat dives et induebat purpura et c. que habet inter sermones de Verbis domini xxiiij. et. xxv. Et in libro Quiquaginta homeliarū. vij. Et li. ij. de quęstionibus euangelioꝝ. xxxvij.

Dñica secūda post festum sancte Trinitatis: de plaga dei: Ser. I

Am regū lectio legeret: audiuimus qđ cū dei plaga seiret in populo iudeorum: angelus dñi qui pcutiebat steterit iuxta arē arcana hiebusci. Et dixit dñs ad angelū: Extende manū tuā sup hiebusci: vt disperdā eā. Lūq; extendisset manū angelus: miser^o est dñs sup afflictionē: et ait angelo pcutiēti p̄lm: Sufficit nūc: cōtine manū tuā. Et cessauit plaga a p̄lo. Arēna frēs charissimi rex erat hiebuscoꝝ: et p̄ter aliquā possidere videbat in hierim: qđ licet oēs in circuitu natiōes subditę fuerint regi dauid: nō tñ p̄misi de^o vt hiebusci ad intergrū delerent. Rex ḡ ille pagan^o: p̄lm genū figurabat. Aduertite frēs: qđ in iudeoꝝ tra nō inuētus ē locus dign^o vbi altare dñi poneret: sed in terra gentiū locus eligi^o vbi et angel^o videt: et dñi altare cōstruit: et sic ira oīporētis dñi mitigat. Nam tūc figurabat qđ in iudeoꝝ cordib^o ad offerendas spiritales hostias locus dign^o non possit inueniri: sed gentiū terra: id est christianoy p̄sciētia eligitur: vbi templū dñi collocef. Quā rem ap̄s euidēter ostēdit: dñi iudeos increpat dicens: Vobis inq̄t oportuit loqui p̄mū verbū dei: sed qđ vos indignos iudicastis eterne vitę: ecce conuertimur ad gentes: hoc est dicere: Quia christū repulistis et dignū locū nō p̄parastis in qđ altare dñi poneret: in tra gentiū: id est in cordib^o p̄loꝝ altare dñi collocabim^o. Et inde ē qđ nobis idē ap̄s clamat: Templū dei sanctū est: qđ estis vos. Et ideo attēdit frēs charissimi: qđ tūc gētilis regis tra eligi^o: qđ p̄lus iudeoꝝ dei plaga pcutit: Ad i passioe dñi videm^o esse cōplētū. Nam qđ iudeoꝝ popul^o crucifigēs dñm reprobaf: tūc in arē gentiū: id est in omi terra altare dño cōsecraf.

Luc. 16.

Sermo C. XCVIII.

A

2. Reg. 24.

Bar. 13.

1. Cor. 3.

Sancti Augustini de tempore

Angelus ergo domini in area regis gentilis stetit: et uerus angelus: id est christus gentium populi uisitauit. Rex ergo ipse obtulit beato dauid arcam et boues ad holocaustum: sed rex dauid accipere noluit: nisi prius precium daret. Et hoc in aduentu domini saluatoris impletum est: qui gentium corda sibi assumere noluit: nisi prius pro eis preciosum sanguinem daret. Quid ergo dedit? Quinquaginta inquit scudos argenti. In quinquagenario numero et gratia spiritus sancti intelligitur: et peccatorum remissio designatur. Nam quinquagesimo die spiritus sanctus apostolis mittitur: Et in veteri testamento quinquagesimo annus: remissioni et indulgentiae consecratur. Dauid quidem ille argentum dedit: nos pro dauid cuius ille typum tenebat: preciosum sanguinem fudit. Ergo ut arcam pagani regis dauid emeret: scudos quinquaginta obtulit: et uerus dauid christus ut in area gentium altare sibi construeret: quinquagesimo die gratiam spiritus sancti et peccatorum indulgentiam dedit. Et ideo fratres quia in nobis et de nobis templum sibi dignatus est facere: in domo sua non patitur iniuriam: quia si de peccatis nostris iniuriam protulerit: cito discedit: et uere miserum animam de qua ille discesserit. Sine dubio enim qui a lumine deserit: a tenebris occupatur. Ita ergo cum ipsius adiutorio agere studeamus: ut tam pius dominus non solum hospitem recipere: sed etiam perpetuum habitorem habere mereamur: praesente eodem domino nostro iesu christo: cui est honor cum patre et spiritu sancto in secula seculorum: Amen.

Sermo C. XCIX. In eadem dominica: De quinque huiusmodi: Sermo II

Bebitor sum fateor: non necessitate cogente: sed quod est uehemētius charitate. Ad compellendum non potest esse molestus exactor: quando ad reddendum deuotus est debitor. Sed ut impleam quod promisi: adiunxerit me sanctis orationibus uestris: ut dominus omnipotens det gratiam sermonibus meis ut satisfaciam pijs meritis et auribus uestris. Si meminisse dignamini qui in tempore affuistis: quinque hostium genera esse diximus: contra quae expugnanda inducias postulauimus: ut necessaria arma praeparare possimus. Promissus dies illuxit: nos quoque im-

pigre ad certamen deo adiuuante praesessimus: Adiutorium nostrum a domino qui fecit celum et terram. Donabit certanti uictoriam: qui certanti dedit audaciam. Non nos hostium turba: non bellantium reuocet forma: non quasi uitrea fulgentia terreant arma: Solida magni: robusti: armis terribilibus ingentibus turba munitum dauid solus puer paruus atque inermis: uero lapidis ictu praestruit: totaque allophyloz castra turbauit atque fugauit. Quid autem aliud petra contra goliath missa: nisi christum contra diabolum ex semine dauid uenturum esse significauit? Aggrediamur iam: ceterorum quae diximus quinque genera proponamus. Pagani dicunt: Quid est quod nos exhorretis atque abiicitis tanquam multos colentes deos? Ecce et uos deum quem praedicatis colendum: filium habere dicitis: et sine alterius commixtione sexum natum esse constringitis. Iudei dicunt: Quomodo unum colitis deum: quando et hominem quem patres nostri crucifixerunt: deum dicentes: hominibus extorquetis ut tanquam filium dei uobiscum uenerent et colant? Ad antichristum dicunt: fantasiam esse quod dicit dominum iesum christum semineo posse nasci ex uero. Non enim dignum est inquisitum: ut tanta maiestas pro sordibus et squalores semine transisse credatur. Sabeliani dicunt: id est Patripassiani: unus est deus pater et filius: quoniam qui pater ipse et filius. Nam si aliter dixerim: dicemur multicolae. Ariani dicunt: Alius est pater: alius est filius: sed minor est filius: Quomodo enim fieri potest ut genitorum genitorem extet equalis? Ecce sunt errorum praepositorum quaestiones: quasi hostium compositae acies. Contra istas acies pestiferas sanctissimi fratres: assumite arma dei ut possitis resistere in die malo: et in omnibus profecti stare: Accingimini lumbos in ueritate: nemo trepidet: nemo formidet. Est lorica iusticiae: est scutum fidei: in quo sagitta malignorum extinguitur. Est galea salutis: est gladius spiritus quod est uerbum dei. Quisquis fidelis christi militum his armis fuerit munitus non cuiusquam formidabit personam: non terrore temporis a certamine reuocabitur. Etiam fratres certamen in promptu est: feruet opus: uiget aduersarius: spicula parat: iacere temptat: nemo expauescat. Plures sunt nobiscum quam cum illis. Nobiscum est moyses ille magnus amicus dei: qui ut hostem uinceret praesentem: manus ad celum extendit: iam tunc figuram crucis

Ser. C. XCIX. Dñica scda p' fest trinitatis: Ser. II

^{Epo. 14.} ostendit: ipse diuino imperio tumentis pon-
ti volenti flexuosis sinibus undas: vnus
virge percussu traiciendo populum aridos
interim vertit in campos. Nobiscū est iesus
post moysen dux populi israelitici fortissim^o
p̄liator: cuius etiā nomen indicat nomē sal-
^{Solu. 10}uatoris: ipse potētia sua et diuina fiducia: diē
sui cursus metas ne pageret statuit: et nocti
ne accederet imperauit. Ipse gentiū reges
nō singillatim sed gradatim supauit: capti-
uauit: humiliavit et occidit. Nobiscū est da-
uid manu fortis: quid dicam? Seruus dei:
electus dei: amicus dei: parens dei: nouerat
^{1. cor. 6.} et bene nouerat non solū parcere subiectis
sed et debellare superbos: Teruetiā virtutes
ostendere et patientiā custodire. Ipse inimi-
cos suos cum psequere non p̄ciosus: et cū
vinceret non extitit impius. Nobiscū sunt
alii atq; alij viri: qui omnia futura p̄viderūt
et p̄dixerunt. Non est ergo qd nos terreat.
Tantū expectate: audite et orate: intentior
et auctior: circa me vestra sit oratio. Non di-
utius imoremur: iam que p̄posuimus pro-
sequamur. Quid dicis pagane? Deus inq; s̄
^{2. 4.}si delectatus est filium: indiguit coniugio: s̄
hormit coniugiū: solus est sine filio. Quid
enim poterat inueniri simile deo qd cōiun-
gere deo vt pareret filiū deo? Deinde sic di-
citis. Si habet filiū deus: iam non vnū co-
litis deū. Quid agimus? Ab allophylo mis-
sum excepim^o: qd remittimus? Quodlibet
miserimus telum: licet pueniat ad illum: qd
^{ps. 115.}prodest? Quare? Quia durus est: quia lapi-
deus: idola colit. Scriptum est enim: Simi-
les illis sunt omnes qui faciunt ea: et omnes
qui cōfidunt in eis. Sanctas scripturas nō
accipit. Queramus ergo lapidem quo pec-
tiatur: vt percussus quasset: quassatus cōmi-
nuat: cōminutus in puluere conuertat: con-
uersus in puluerem compluat: complutus
serat: satus faciat fructū: non qui igne cōsu-
^{2. 5.}mat: sed qui i horreo recondat. Hermes qui
larine mercurius dicit: scripsit librum qui lo-
gischelios appellat: id est verbum p̄fectum:
magnū nomē libri huius: quia magnus est
de quo scriptus est. Quid enim p̄fectius ver-
^{ps. 57.}bo: qui solus est inter mortuos liber? Audi-
amus quid loquat mercurius de verbo per-
fecto. Dominus inquit et omnī factor deo-
rū: scdm fecit dominū. Et post pauca vt ostē-
deret quid dixerit repetijt et dixit: Quoniā

ergo hunc fecit primū et solum et vnum. Bo-
nus autem ei visus est et plenissimus omnī
bonorū. Quātum plenissim^o iohānes euan-
gelista dicit: De plenitudine eius omnes ac-
^{Joh. 1.}cepimus gratiā pro gratia. Bon^o autē ei vi-
sus est: et plenissimus omnī bonorū. Et se-
quit: Letatus est. Cui vel cum quo letatus
est? Et valde dilexit tanq; vnigenitū suum
quē p̄mo factū dixit: postea vnigenitū apel-
lauit. Item alio loco sic dixit: Filius b̄ndicti
dei atq; bonę volūtatis: cuius nomen non
potest humano ore narrari. Querebas pa-
gane coniugē dei? Audi mercuriū: para frō-
tem: excipe lapis lapidem: cade vt erigaris:
frangere vt cōfirmeris: destruere vt edifice-
ris: ictus lapidis nō cutem aperiat frontis:
non venam rumpat sanguinis: nō faciat fo-
ueam vulneris: sed signum faciat crucis. Cō-
iugem dei queris: abijciat ex corde tuo im-
proba prauitas. Cōiunx dei: bona volūtas
est. Quomodo et pater sit deus: et fili^o deus:
nec tamē duo dij sed vnus deus: tecum dis-
putare non debeo: quia nisi credideris nul-
latenus intelligere potueris. Tamē filiū dei
dominū fateat mercurius. Hoc lapide percus-
^{2. 6.}sus: lapideus desinat esse sacrilegus. Audia-
mus quid etiam sibylla vates eorūdem di-
cat. Alium inquit dedit deus filium homini
colendū. Quātum apparet in his sententijs
mercurij et sibylle: Sabellius etiā iudicatur.
Mercurius et patrem deū dicit et filium: et si-
bylla dicit aliū: Sabellius dicit non aliū:
quia eundē patrem asserit quē filium: Opti-
mū valde est si modo nō vnū tñ: sed etiā ad
quātoscūq; missus puenire potuit: aduersa-
rios hoc icu percussimus. Item sibylla dicit:
Ipsū tuum cognosce deū dei filium esse.
Versus iste et paganum increpat et iudgem.
Alio loco filij dei symbolum appellat: id est
consiliū vel consiliariū. Et p̄pheta dicit:
Vocabit nomē eius admirabilis: consilia. ^{2. 9.}
Eius: deus fortis: pater futuri seculi. Hic ar-
rianus arguit: qui cum dicat minorem dei fi-
liū: dicit aliquādo deū non habuisse. Et si
fuit sine filio: fuit sine cōsilio. Ecce ad quāta
p̄uocamur: sed quia deus nunq; fuit sine cō-
silio: etiā cōtradiciente arriano: nunq; etiā
pater potuit esse sine filio. Quid agis paga-
^{ps. 57.}ne: Aperi aures: noli esse sicut aspis surda: q̄
obdurat aurem ne audiat vocē incantātis.
Non tibi meos auctores p̄fero: tuus est mer

Sancti Augustini de tempore

curius: cui⁹ int deos tantus honor cultusq;
a vobis allatus est: vt eius nose die⁹ domini
vocaretis. Ipsum audi: ipse te couincat: ipse
expugnet: vt cum te vicerit: illi cedas et mi
bi credas. Mercurius dixit: Dilexit de⁹ vni
genitu⁹ suu. Ipse dixit: Filius benedicti dei
atq; bonę voluntatis. Et ne de ei⁹ nomie te
dium interrogatiōis sustineret: secutus ad
iunxit: Cuius nomē nō potest humano ore
narrari. Quid tu mercuri ab hominibus di
cis nomē dei filij narrari non posse? A te nar
retur qui nō homo: sed deus ab hominibus
estimeris. Loquitur autem ad filium suum vi
dens: Est enim quis filij inenarrabilis sermo
308.1. sapientię spiritus sanctus: Nōne hoc est: In
pncipio erat verbū: Dic hermes: sermo iste
sapientię habet matrē? Sequit de solo deo:
Domin⁹ ē omniū domināte deo mortalib⁹.
Et quia ab hominib⁹ indagari non potest:
addit et dicit: super homines est. Nomen filij
dei narrare non possum: quia nō sum deus:
dicant homines quasi homines qđ nō sum:
ego agnosco qđ sum. Sermo sapiētię de so
lo deo est. Nō ergo ibi pagane hūanū suspi
ceris aut singas fuisse cōiugiu: de solo domi
no est: et sup homines est. Increpat te sibylla
dicens: Ipsum tuū cognosce dominū dei fi
lium esse: ipsum non alium: non martē: non
iouem: non mercuriū: sed quē constet mer
curius. Quid miraris christiane q talia de
patre et filio dicant? Et demones credunt et
cōtremiscunt. Nempē in euangelio transeū
te domino dicit: Nouimus q sis filius dei:
309.1. venisti ante tempus perdere nos. Et inam
quomō demones iudicem: sic homines agno
scerent saluatore. Quid dicit iudeus? Unus
ca. 7. est nobis deus pater: ipsum nō alium noui
mus. Illum dō quem dicitis christū: patres
nostri non deū sed hominē occiderūt. Nempē
hoc est qđ dixi: Utinā quomō demones
iudicem: sic homines agnoscerēt saluatore.
Ecce demones viderunt et tremuerūt: homi
nes viderunt et occiderūt. Demones cofessi
sunt: homines psecuti sunt. Aug infelicitas et
quāta miseria imparē demonibus inueniri?
Item homines credunt: demones peunt: ho
310.76. mines sanant: demones puniunt. Sed hęc
imutatio est dextere excelsi: nō psumptio ho
minis de suis viribus cōfidentis. Lōtra istū
iudeū nō laboro: pugnent contra illum codi
ces sui: pugnent lex et pphetę: et aut victus et

hūilitatus saluabit: aut supbus et ptiar pu
niet. Dixit domin⁹ ad moysen: Ecce ego mit
to angelū meū qui pcedat te: et custodiat in
via et introducat in locū quē parauit: Obser
ua cum et audi vocem eius: nec cōtemnēdū
putes. Audisti angelum: agnosce dñm: Nec
cōtemnēdū putes. Quare? Quia nō remit
tet cum peccaueris: et est nomen meū in illo.
Quis est ille magnus cui deus et potestātē
suam dedit et nomē? Domin⁹ virtutū ipse est
rex glorię. Et vnde probamus qđ cum dicit
angel⁹: debeat intelligi deus? In libro qui
appellat Genesis. Uenerūt inquit duo ange
li sodomā vespere: sedente loth p foubus ci
uitatis: quos cum vidisset surrexit et obsecu
tū uiam eis. Quid plura? Suscepit et obsecu
tus est eis tanq; pegrinis. Cōsuetudine ho
spitalitatis liberatus est a piculo ciuitatis:
et tēporale euasit incendiū: et eternū cōsecu
tū est pmiū. Discite christiani: sine discretionē
hospites suscipere: ne forte cui domū clausē
ritis: cui hūanitatē negaueritis ipse sit de⁹.
Nō ampli⁹ euagemur a pposita actiōe. An
geli uenerūt ad loth et dixerūt. Elidete et ad
uertite: qđ angeli loqui dicūt. Quid dixerūt
angeli? Salua aiaz tuā: noli respicē post ter
gū. Hoc scriptū est i euangelio: qđ nemo po
nens manū sup aratru et tergo respiciēs apr⁹
est regno dei. Neq; stes in omni regione cir
ca: terrenis nō inhyreas voluptatib⁹: sed in
monte saluū te fac. Spes tua deus st: ne et
tu simul pereas cum sodomis. Dixitq; loth
ad eos. Elide hominē videntē nō cęcū: sicut
iudęum et sabellianū: Non lipientem: sicut
arriani: sed oculos sanos habentē: sicut ca
tholici christiani: et angelos vidit et dominū
intellexit. Quid dixit angelis? Dixitq; loth
ad eos: Domine si inuenit seruus tuus gra
tiā ante te: et magnificasti misericordiā tuam
quā fecisti mecū vt saluares animā meam.
Abagna res: cum volo iudęum ferire: sicut
moyses fortissimus vir hastam verbi sui vi
brauit: et misit vt p iudęum ad sabellianum
transfret arrianūq; percuteret. Quid agis
loth sancte? Angelos vides: non vnum sed
duos: et dicitis domine: Ad vnum verbum fa
cis: vnum precaris: et nō metuis ne alteri in
iuriam facere videaris? Absit. Recedite ar
riani: quia parum videtis: Ego video qđ vi
deo: nec cōtemno: nec erro. Duos video: qđ
les video. Unū rogo: nulli iniuriā facio: qđ

Her. C. XCIX. Dñica scda p' fes. trinitatis: Her. II.

patrem et filium non diuido. Nam vt intelligatis me no falli cu duos tanq vnū dep cor: videte vtrū duo an vnus respondeat. Precibus petijt vt in modica ciuitate et prima refugiu haberet et viueret. Respōdet ei. Uideamus quot sunt qui respōdent. Verba libri subsequitur. Dixitq ad eū: quasi respōsio singularis. Adhuc sequere: videam. Ecce etiā in hoc suscepi pces tuas vt nō subuertā urbem p qua locutus es. Festina ergo et saluare ibi: qz nō possuz facere quicq̄ donec ingrediaris illuc. Uide iudex: et dici angelū et esse deū. Audis arriane duos patrē et filiū ppter sabellianos: sed vnū patrē et filiū. Audi quid dicit: Suscepi pces tuas. Audis quid dicit: Non subuertā urbē. Audis non potero facere quicq̄: Ergo iudeus angelum intelligat deum: sabellianus legat duos venisse: arrianus legat vnū respōdisse: et nō cōtemnāt: sed errore fugiant: ne ad ignem eter nū pueniant. Sed vt pleni ostēdam dicitū angelū debere intelligi deū: huius lectionis sequentia recitemus. Igit inquit dñs pluit sup sodomā et gomorrā sulphur et ignem a domino de celo. Quid est dñs a dño: nisi filius a patre? Sicut et alio loco: Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Idez pater filio dicit: Donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuorū. Item in Exodo: Apparuit moysi angelus dñi in flāma ignis de rubo: et vidit quoniam rubus ardebat igni: rubus aut non cremabaf: Et dixit moyses: Uadā et videbo hoc grande visum qre non cremat rub. Lū vidisset aut dñs: qz accedit videre: vocauit eum dominus de rubo. Ecce angelus ipse dñs. Et sequit dicens: Moyses moyses. Et ille dixit: Quid est dñs? At illi dñs: Ne accesseris huc nisi soluer calciamēta de pedib' tuis: Locus em̄ in quo stas sancta est. Adhuc audi quid dixerit ei: Ego sum deus patrū tuorū: deus abrahā: deus isaac: deus iacob. Et ideo iudex sic legat angelū vt intelligat deū et timeat dñm. Sabellianus sic p̄senteat patrē vt nō neget filiū. Iesus etiā naue sicut liber dicit qui eius nomine cōscriptus est: Lum hostibus cū dimicaret: in ipso cōstitutus p̄cinctu: vidit virū stantē corra se et euaginatū tenentē gladiū: prexitq ad eum et ait: Hostes es an aduersario? Qui respondit nequaq̄: sed sum princeps exercit' dñi: et nūc adueni. Cecidit aut iesus pnus in terram et adorauit. Et nūc se/

La. 9.
Mat. 19.
Mat. 109.
Epo. 3.
Luc. 24.
1. Cor. 2.
Ps. 17.

quere iudex ducem tuū: videt: interrogat et adorat. Nullo cōione habet. Uidef em̄ et qd agnoscat et qd nō cognoscat: ergo visio cōmunionē habet: interrogatio ignoratiōē: adoratio fidem: quia videt hominem. Lūius est homo iste? Ipse est cui' contra inimicas gentes p̄nunciabaf: desiderabaf: expectabatur aduentus. Quis est princeps exercitus domini? Nonne ipse est qui in euangelio interrogatus quis esset: Respondit: Principiū q et loquor vobis? Quid turbaris iesu naue? Quare fremuerūt gentes et populi meditati sunt inania: aduersus dominum et aduersus xpm ei? Uides armatū: noli metuere. Non contra te venio sed pro te: quia nō sum missus nisi ad oues pditas domus israel. Quid est iesus qd vides: interrogas et adoras? Hominē video: interrogo quē video: audio nō quem video: adoro nōn qd video sed quod credo: Quia fides ex auditu: auditus autēz p verbū christi. Quid ergo queris? Aduerte et sequere. Hominē video: sed p filiis hoim est qd intelligo. Nescio quid mihi conuiscat: et de latebris fulgidum splendet. Uadam ad eū qui venit ad me: scrutabor qd video: hoc grande visum quod video: et non est homo: Immo et homo est ppter manichyū: et plus q̄ homo est ppter iudcū. Perge iesus me? dux meus perge. Quare: nisi quia cum me inquiris: me acquiris? Ecce venio: hominē inueni: intus nescio quid intelligo: obscurū est: nōduz video: tecta est facies moysi velamine: impedit acie: latet veritas. Nō agnosco qd sit: opus ē interrogatiōe. Dic tu hō: noster es an aduersario? Si aduersario: et homo es: et inimicus es. Si noster es: et hō es: et saluator es. Post me venit: sed ante me factus ē. Si saluator es: et iesus es. Interrogat priorem posterior: sed tamē minor maior: interroget deficiens crescentem: figura interroget veritatem: vt luceat dies et remoueant tenebrę temporales. Ecce venio: scio: spirit' carnem et ossa non habet. Adhuc latet mysteriū. Interrogo virum: audio verbum: remoueo velum: adoro deum. In eo qd iesus vidit nec cognoscat: furiosam gentē iudeorum significabat: quę si videns cognouisset: nunq̄ dominū glorię crucifixisset. In eo autem qd audiendo credidit et adorauit: istum significabat populum de quo scriptū est: Populus quem non cognoui seruiuit mihi: i obauditu aur' obediuit mihi. Audi

Job. 8.
Ps. 2.
Matt. 19.
Ro. 10.
Exo. 34.
Iosue. 5.
Luc. 24.
1. Cor. 2.
Ps. 17.

Sancti Augustini de tempore

Lad huc: Querebas deum genuisse filium:
 Ca. 11. *Esa. 66.* audi qđ dicit pater p̄ Elaiā: Pater nūquid
 ego qđ alios parere facio: ipse nō pariā dicit
 dñs: Ergo ego qui generationes ceteris tri-
 buo: nūquid sterilis remanebo: dicit dñs de-
 Ps. 2. tuus: Cui dictū est: Filius meus es tu: ego
 hodie genui te. Quid me stimulas arriane?
 rides: cum audis hodie? Apud deū nunq̄
 crastinus: nunq̄ hesternus dies est: non suc-
 cedētibz ac decedētibz transgīt mensis
 diebus: non horū mutant: non variant tem-
 pora v̄l momēta vbi deus ē: nec termino in-
 cludis: nec initio inchoas. Audiat adhuc iu-
 deus per pphetā quid adhuc dñs dicat: au-
 Esa. 45. diat arrianus: audiāt et oēs qui filiū dei aut
 nō esse: aut esse minorem dicūt: Ego inquit
 deus et nō est alius. Et quid de filio dñe si tu
 Ubi. 3. solus es deus? Audi adhuc qđ festinas? In
 memetipso iuravi. Ubi ē iuratio: nlla ē du-
 bitatio. In memetipso iuravi: Egrediet de
 ore meo iusticię v̄bū. Ecce habes filiū: egre-
 diet de ore meo v̄bū et nō reuertet. Quid est
 nō reuertet? He sabellian⁹ dicat: ipse ē p̄f qđ
 filius: egressum verbū nō reuertet: qz pater
 pater est: filius filius. Sileat aliquātulū he-
 reticorū loquacitas: nullā habentes verecū-
 diam: impleāt domini sententiā: et filio dei
 aut nullus aduersabit: aut qui aduersus ex-
 titerit: cōfundet. Egrediet inq̄t de ore meo
 iusticię verbū et nō reuertet: qz mihi curua-
 bit omne genu: et p̄ me iurabit omnis lingua
 deo. Et filius quid? Audi ergo in dño dicit:
 Esa. 45. Adhęc sunt summe iusticię et imperiū. Age q̄.
 Et quid postea? Ad eū venient et cōfundent
 omnes qđ repugnāt ei. Ite nūc omnis pagani:
 heretici: iudęi: aduersarij et repugnate filio
 Ad *Ca. 12.* dei. Ad eum venietis et cōfundemī omēs qui
 repugnatis ei. Non parua de filio dei fm̄ di-
 uinitatē locuti sum⁹: et resistētibz inquātū
 potuim⁹ aduersarijs nō pepercim⁹: Nūc vo-
 lo ad eius incarnatōez accedē: et manicheus
 insistit improbus. Quare? Quia dei filiū nō
 Esa. 45. vult dici etiā hominis filiū. Et vbi est qđ scri-
 ptum est: Rorate cęli desup et nubes pluant
 iustū: aperiat terra et germiet saluatorē: et iu-
 Esa. 9. sticia oriat fil: ego dñs creauī eū. Item: Ecce
 paruul⁹ nat⁹ ē nobis: et fili⁹ dat⁹ ē nob: et fa-
 ctus ē p̄ncipar⁹ ei⁹ sup hūeros ei⁹: et vocabit
 nomē eius admirabilis: cōsiliari⁹: deus for-
 Esa. 7. tis: pater futuri sc̄culi: p̄nceps pacis. Item:
 Matth. 1. Ecce virgo cōcipiet in vtero et pariet filiū: et
 vocabit nomen eius emanuel. Dicit aliqđ:

Lum manicheo certare disposueras non cū
 iudgo: Contra manicheū noua tela sunt ne-
 cessaria: non antiqua: quia nouū non vetus
 accipit testamentū. Sed mihi qđ p̄tra vtrosq̄
 suscepi certamē: vndiq̄ arma sunt necessa-
 ria: maxime qz ista noua ex veterib⁹ fabrica-
 ta sunt: ergo nec illa abijcienda et ista portan-
 da sunt. Diuersis em̄ telis diuersi concidūt
 aduersarij. Ordo itaq̄ iste seruandus est: vt
 loquēs de euāgelio nō sileā de pphetis. S;
 Ca. 13. ego inq̄t maniche⁹: nec moysen accipio nec
 pphas: Quid agis de paulo ap̄lo: qđ in exor-
 Bo. 1. dio epistolę suę ad Romanos scribens ait:
 Paulus seru⁹ iesu christi vocat⁹ ap̄lus segre-
 gatus in euāgelium dei: qđ ante p̄miserat p̄
 pphetas suos in scripturis sanctis de filio
 suo qui factus est ei ex semine dauid fm̄ car-
 nē: Audis quia euāgelium nō exhiberet nisi
 p̄ pphetas antea p̄mitteret? Audis dei fili⁹
 quia fm̄ diuinitatē factus est fili⁹ hominis fm̄
 carnē: Quid est em̄ in quo pphete contrarij
 sunt euāgelio? Dixit em̄ ppheta: Rorate cę-
 Esa. 4. li desup et nubes pluant iustū. Veniat ange-
 lus p̄dicet verbū: ap̄iat terra: audiat maria:
 germiet saluatorē: pariat iesum. Prophe-
 Esa. 7. ta dixit: Ecce virgo in vtero concipiet et pariet
 filiū et vocabitur nomen eius emanuel. Hoc
 etiā euāgelista cū diceret: secur⁹ ē: et exposuit
 dicens: Nobiscū deus. Frustra manicheo
 Matth. 1. naris aduersari pphis: Ecce ap̄lus dicit: De
 filio qui factus est ei de semine dauid fm̄ car-
 nem. Ad pphete p̄uiderūt et p̄dixerūt: hoc
 ap̄li viderūt et p̄dicauerūt: Quia erat: fact⁹
 est. Quid erat: quid factus est? Deus erat:
 homo factus est: suscepit humanitatē: non
 amisit deitatē: factus humilis: mansit subli-
 mis: natus est hō: nō destitit esse deus: nat⁹
 est paruus: latens magnus: qđ libēter ample-
 ctitur deum natū: nō horret virginis partū.
 Ca. 14. Dicit de⁹ creator hominis: filius hoīs: Quid
 est qđ te p̄mouet in mea natiuitate? Nō sum
 libidinis cōceptus cupiditate: Ego matrem
 de qua nascerer feci: Ego viā meo itinere p̄-
 parauī atq̄ mūdauī. Hanc quā despicias ma-
 niche⁹: mater ē mea: sed manu fabricata est
 mea: Si potui inquinari cū eā facerē: potui
 inquinari cū ex ea nascerer. Sic trāstu meo
 illi⁹ nō est corrupta virginitas: sic et mea non
 est ibi maculata maiestas. Si solis radius
 cloacarū sordiciem desiccare nouit: inquina-
 ri nō nouit: quātomagis splendor lucis eter-
 nę in quo nihil inquinamenti occurrit quo-

Ser. C. XCIX. Dñica scda p' fest. trinitatis: Ser. II.

cuq; radiauerit mundare pot? Stulte: unde
sordes i virgine matre ybi no est cocubitus
cu homie patre? Unde sordes in ea q nec co-
cupiendo libidine: nec pariendo est pessa do-
lorem? Unde sordes in domo ad qua nullus
hospes accesserit? Solus ad ea dñs r fabri-
cator: venit: vestem qua no habebat induit
eam qua sicut inuenit clausa reliquit. Sicut
ps. 17. ille nat' est solus inter mortuos liber: sic isti
ex qua natus est matris pudor: solus est inte-
ger. Eua inobediens meruit pnam: maria
obediendo cosecuta est gratia. Illa gustauit
ps. 3. phibitum maledicta: hęc credens angelo est
benedicta. Illa nobis mortē cotulit: hęc vi-
ta nobis pepit. Quid agis manichee? Chri-
stianu p'mis: no christu defendis. Taceat im-
munda vanitas: q: munda nata est diuinitas.
p. 15. Vellem adhuc manicheu psequi: sed infestū
patior: arrianu: qui cofidit i virtute sua: et in
abundantia diuitiaru suarum gloriat. Jam
quidē cū alijs respoderemus: nec ipsi tacui-
mus. Sed iam nūc seruato ipsi ordinis mō
videamus q spicula iaciat. Nulli terreat p
ps. 40. sona potentis: ois caro fenu. Videt quoti-
die fenum crescere: vides florere: quid expa-
uescis? Tales fructus deserta germiet terra:
agricolas no accuso sed qro. Ubi mibi estis
o boni agricole? Quid agitis? Quare vaca-
tis? Videtis quo malo ista plena sit terra?
hinc sping: hinc tribul': bic fenu surgit. Spi-
nas intēdite r tribulos eradicatē: fenu seca-
te: noua semia spargite: no terreat h̄yems: r
ps. 14. si abundat iniqtas: tñ ferueat vfa charitas.
Serite h̄yeme qd metiat: estate. Sed quib'
dico: Ubi estis fontes lachrymar: quibus
agricolis loquor: Alij sunt mortui: alij fuga-
ps. 9. ti: Terra tradita est i manu impj: tribulatio
r necessitas inuenerunt nos dñe. Da nobis
auxiliu de tribulatioe: vt salus homis no sit
vana sed vera. Quid dicis arriane? Interro-
ps. 16. ganti qso respondeas. Nolo despicias par-
uulu: no te gradis forma iuuabit: no magna
ps. 17. ptegunt arma: vni lapidis ictu frontē pe-
netrat galeatu. Dic mibi ergo qd te interro-
go. Credis in deū patre omnipotentē? Cre-
do inquis. Credis in filiū eius iesum christū
deū r dñm nostrū? Credo inqs. Credis deū
r hoiem iesu xpm: cōceptū de spūsācto: natū
ex virgine maria? Credo inquis. Vñfacis.
Adhuc interrogo: Sicut pat' de' est: ita r fi-
lius deus est: an ali' est pater: alius fili'? Qd
maxime equalis est patri filius? Equalis in-

quis. Quid restat? Ecce ad omnia q inter-
rogati respōdit. In eo q credere se dic' deū
patre r deum filiū: cōtrarius est mecū paga-
no. In eo q christū deū r hoiem cōceptū de
spūsācto natū ex virgine maria: mecū est p
iudeū r manicheū. In eo q credit patre et fi-
liū: mecū est cōtra sabellianū. Age: si me-
cū est in omnibus: quare litigamus? Si vna
nobis est hēreditas: simul possideam. Ecce ps. 132.
q bonum et q iocundū habitare fratres in
vnu. Si bonum r iocundū est habitare fra-
tres in vnum: quē est noua fabrica ante mu-
rum? Simul ad custodiā nostrę hēreditatis
vigilemus. Ecce est hēreditas mea p' clara:
habemus inuidos: habem' inimicos. Ipsi ps. 15.
possidere volunt: no nobiscū sed cōtra nos.
Nemo sibi vsurpet aliqd: hēreditas ista sic
est nobis dimissa vt indiuisa possideat: non
partib' dissipet. Simul colligam' ne diuidē-
do pdamus. Paupertas sollicitū me fecit:
rogo te noli foras pter te colligere: ne incipi-
as spargere. Qui aut' no colligere vult spar-
git: quia si oblitus sum cū quo agebam: sed
non sum oblitus: interrogo arrianū quē de-
sidero esse catholicū christianū. Dicit aliqs.
Ad oia quē voluisti respondit: in responsio-
nibus illius nihil inuenit aduersum. Quid
amplius queris? Expecta frater: noli facile
iudicare: habeo adhuc qd interrogē: noli ci-
to te illi cōmittere: respōsio claret: virtus la-
tet. Quid dixisti? Equalis est patri filius? R
Equalis inqs. Eia modo vigila: modo ma- ps. 17.
nifestat qd latebat. Quomō dicis equalem
patri filiū? Operatioe an origine? Potesta-
te an eternitate? An forte in vtroq? Absit
inquis. Operatioe et potestate equalis est:
no eternitate: quō em fieri potest vt genitus
sit equalis ingenito? O adesto i illo q mecū
quasi coheres ambulabat: dolus apparuit
qui latebat: mecū possidere putabatur: vult
diuidere sed non pmitto. Proius resisto vt
testatoris volūtatē in omnib' pareat. Si qs
cōtra volūtatē testatoris facere voluerit: ca-
ret hēreditate: sed no silēt leges sub armis.
Ad hoc proius laborat: ad hoc pugnat vt
seruiat. Testamētū pfero: verba testatoris
recito: si est qd diuidat: ibi iuenio. Si no est
qd diuidat de ipso testamēto: ibi resisto. Au-
di quid habet testamētū. Pacē meā do vo-
bis: pacē relinquo vobis. Hęc est hēreditas
qui est ipse saluator. Lege testamētū et in-
uenis. Lum ppheta de domio loqueret ait:
B

Sancti Augustini de tempore

Wichee. 5. Magnificabit usque ad terminos orbis terre:
Luce. 2. et erit ipse pax. Gloria in excelsis deo: et in ter-
 ra pax hominibus bonę voluntatis: nō diuisio-
 ribus sanctę unitatis. Ipse hereditas: ipse
S testator: ipsum queris diuidere. Quid parti-
Ca. 18. ris unū? Si unū diuiseris: integrū nihil ha-
 bebis. **Arriana heresis:** o crudelis et impi-
5. Reg. 3. aheretrix ne unū uiuum: ne undecūq; cōce-
 ptū itaq; partē pderet: nō permisit diuidi filiū
 suū: et tu diuidis dñm deū tuū? Illa et si mere-
 trix tñ pia: q; mat: tu aut et meretrix et ipsa:
 nō ut mater qd paris pfocas: qd nō pis con-
 gregas. Quomō alienū lactas: que tuū ne-
 cas? **Uiscera tua duruerūt:** illi tremuerūt.
Quid dixit? Date illi puerū: ne diuidat eū:
 filius enim meus est. Sed melius apud illam
 gaudeo unū: q; diuisū luceā mortuū. **Fili-**
meus est in q̄t: sed prodero mater puero si vi-
 tā quā nō cōfero affero: volo illi crudeles a-
 puulo afferre vberas: s; magis cogor iudicis
 timere macherā. **Date illi filiū meū:** meus ē
 natus: sed migret ad illā totus: apud me ma-
 neat affectus. **Date illi puerū:** verūtamē nō
 auferat vita membrorū: nō diuidat integri-
 tas: mihi nō eripit pietas. **Quid dixit?** Da-
 te illi puerū nolite diuidere eū? **Ecce ego vi-**
co: totū posside et noli diuidere hereditatē.
Sine iudicio quomō habeo diuidere: Pa-
 ter maior ē: fili minor: **Partes:** o iusticia:
 o eq̄tas. **Una pars maior ē:** alia minor. **Nō**
cōsentio: non facio partē: non diuido pacē.
Si enim facta fuerit pax: ita non est pax: sed
 quomō apud te pax illibata eē potest apud
 quē fides integra nō est? **Quare?** Quia me-
 cū nō vis possidere: hereditatē nō potes ob-
T tinere. **Postremo si mortuo nō parcis:** s; p̄-
Ca. 19. die studes: vade interpella iudicē: videam⁹
 quid tibi dicturus est. **Habes iudicē ordina-**
riū: nolo mihi adductas ex diuersis partib⁹
 alias atq; alias potestates. **Nō mihi armi-**
ger sed legiser necessari⁹ est: et vbi inq̄sitū in-
 uenio. **Vbi autē eū inuenies?** **Audi p̄phetā**
Elia. 33. dicentē: **Domin⁹ iudex noster: domin⁹ legi-**
fer n̄r. **Hec cōtemnēdū iudicem putes:** audi
Abi. 5. qd sequit: **Dñs rex noster: dñs ipse saluabit**
nos. **Ecce habes iudicē.** **Si pax est: et rex no-**
ster ante te est: Sic est in celo vt non deserat
Diere. 25. terrā: **Lelū inq̄t et trā ego impleo.** **Globiscū**
Matth. 28. sum omnib⁹ dieb⁹ usq; ad cōsumationē sc̄cu-
 li. **Globiscū est: et cū patre est:** q; nec patre di-
 misit cū ad nos descēdit: nec nos deseruit cū
 ad patre ascendit. **Ipsū interpella: ipsū dic**

dñs: dic fratri meo vt diuidat mecū heredi-
 tatē. **Audi risum diuinū:** audi iudicē iustū:
 audi pacē: fugientē litē: quid ait? **Amice q̄s**
 me constituit iudicē aut diuisorē inter vos?
Uis diuidere pacē et queris adire iudicē pa-
cem? **Iudex tuus nolo esse:** **Ego pax sum:** li-
 tigare nō noui: **sententiā assideo:** litigātes
 fugio. **Si tu cū esses inimic⁹ patri meo recō-**
 ciliaui te p me: quomō ergo a patre sepabis
 me? **Ego cū esses longe veni vt reducerē te:**
Lū inter mōtes et siluas errares: q̄siui te: **In**
lapides et ligna inueni te: in lapidibus offen-
 debas: ipsis adhibebas: q; ligna et lapides
 adorabas. **Et ne luporū ferarūq; audio ore la-**
nireris colligi te: humeris meis portauit te:
 patri meo reddidi te: laboraui: sudauit: ca-
 put meū spinis supposui: man⁹ meas clauis
 obieci: lancea latus meū aperuit: quātis nō
 dicā iniurijs sed et aspiratib⁹ lacerat⁹ sū: san-
 guinē meum sudis: animā meā posui vt mihi
 cōiungerē te et tu diuidis me. **Audi qd respō-**
deat discipulo qui filiū nouerat et patre gre-
bat. **Ait philip⁹ dñs:** **Dñe ostēde nobis pa-**
tre et sufficit nobis. **Nūquid nō et ipse filiū se-**
pauit a patre? **Ita te inq̄t nouim⁹: patre autē**
nō nouim⁹. **Et quid vis?** **Ostēde nobis pa-**
tre et sufficit nobis. **Et dñs ad eū:** **Si velis et**
tu arriane audire cum aplo errasti: redi cum
aplo. **Sit illi obiurgatio: etiā tua curatio.**
Quid ait dñs? **Tanto tpe inq̄t vobiscū sum**
et nō cognouistis me: **Philipe ego veni patri**
meo te applicare: et tu noli me separe. **Quid**
queris q̄s alterum p̄ter me? **Qui me videt:**
videt et patre: tanta in nobis est unitas: tan-
 ta similitudo: tanta charitas: et ego in patre
 et pater in me. **Sentio sabelliane quid mult-**
tas: aut in arriano me cōcludere: aut ab arri-
ano auocare festinas: sed in noie patris et fi-
lij et sp̄s sancti: nō tris sed unū dei: cū illi re-
spōdeo te nō p̄tereo. **Quid dixit dñs?** **Qui**
me videt: videt et patre. **Nūquid dixit: Ego**
sum fili⁹ et pater? **Sed dixit: Ego in patre et**
pater in me: q; me videt: videt et patre. **Uni⁹**
ibe qui dicit: et patre discernit et filiū: teq; de-
mōstrat nec patre habere nec filiū. **Dic mihi**
arriane patre dicis deū: et maxime qd filiū?
Ipsū quoq; deum p̄fiteor: bene agnosci:
q; cū p̄nūciaret in carne ventur⁹: de ipso p̄-
p̄beta dixit: Dicite pusillanimes: p̄fortamē
nolite timere: ecce deus noster vltionē addu-
cet retributionis: de⁹ ipse veniet et saluabit
nos. **Agnosce in eo qd te agnoscere dicis:**

Her. C. XCIX. Dñica scda p' fest. trinitatis: Her. II.

ppbete nō aduersaris. Quid ergo dicis de
 patre? Deus est. Quid filius? Deus est. Lo-
 qtem^o est patri filius? Non ergo erat tēpus
 qñ nō erat fili^o fm te. Si tēpus qñ nō erat
 filius: ergo fuit temp^o qd non fecit filius. Si
 fuit tempus qd nō fecit filius: nō oia p ipsū
 facta sunt. Jam enī erat temp^o qñ nō erat fi-
 lius. Si erat temp^o qñ nō erat tempus: Jo-
 hannes euāgelista non debuerat dicere: In
 305.1. pncipio erat verbū: sed in pncipio erat tem-
 pus. Johannes dicit: Dia p ipm facta sunt:
 Et arrian^o contradicit. Dic arriane: Uñ scis
 quia erat tēpus qñ non erat filius? An forte
 dicitur^o es: et iohānes vnde scit: qz in pncipio
 305.33. erat verbū? Quia sup pect^o dñi discūbebat:
 et inde hauriebat qd in cōiuiuo christi bibe-
 bat: qz in pncipio erat verbū. Tamē dic mi-
 hi: qñ in pncipio erat verbū: vel qñ iohānes
 sup pectus dñi discūbebat: et a verbo domi-
 ni discēbat: qz verbū erat in pncipio: et vbi
 deus erat: arrius vbi erat? Nescio si audes
 dicere: ibi erat. Horum est enim et legif quo
 tēpore natus est: meritoqz sit damnat^o. Ho-
 tū est etiā quomō mortuus fuerit: ideo non
 audes dicere de arrio: sicut de verbo et fuit et
 est: qz nec tūc fuit arrius: nec mō est. Sz vt i
 y omnib^o excludat arrian^o: audi quid p salo-
 monē dicat. Dñs fecit regiones et fines inha-
 bitabiles sō celo. Cū paret celū aderam illi.
 Er post pauca: Erā ego apud illū cūcta dis-
 ponēs. Ego erā qñ faciebat fortia fundamē-
 ta frē. Ego erā cui aggaudebat. Sz dicis de
 tpe agit: vtrū fuerit fili^o anteqz esset temp^o?
 Audi ipsuz p ppbetā dicentē. Ex tempore:
 Ex tēpore inquit: Quid est ex tpe? Nūquid
 ex quo esse tempus cepit? Nō sic impie arria-
 ne: nō sic: sed ex tpe anteqz fieret tempus ibi
 erat. Augre iaz qñ nō erat: In pncipio erat
 verbū. Abeliuz et greci dicūt logos. Logos
 quipe verbū significat et rationē. Uides qz
 qz semp erat o quo tu audes dicere: nō erat.
 Aut si dicis deum aliqñ sine verbo aut sine
 31.24. ratiōe fuisse: iam non filio tñ sed et patri ad-
 uersari^o eris. Ego inquit ex ore altissimi p-
 dij: quis dicit verbū et verbū: ergo verbū: et
 cui^o erat verbū? Nō duo sed vnū sunt. Non
 inquit: quia verbū poster^o est eo cui^o ē ver-
 bum: vnde aparet filiu^o esse minorē: negas
 itaqz filiu^o esse deū. Nō nego inqz: et patrem
 deū dico et filiu^o deū: sed patre maiorē: filium
 minorē. Quid pater maior: fili^o minor? Dic
 mihi: qz video te calculari velle eternitatez:

quot annis pcedit deus pater filium suum?
 Ubi diē natiuitatis filij dei legisti? Filij di-
 co: nō dico filij dei et homis. Ubi ergo diem
 natiuitatis legisti? Cum quo mathematico
 creationis syderū cōstellationē quesiisti atqz
 tractasti? Quē tempora: quas horas: q mo-
 menta: quos numeros: quas minutas mo-
 mentorū natiuitatis illi^o qui ea cōdidit col-
 legisti? Quiescat ergo hēretica non religio s
 supstitio: de christi initio deficit calculatio.
 Quia cum audis: sine initio eternitas: nulla
 tibi quērit etas. Si pater deus: et filius de^o:
 Pater maior: filius minor: iam nō vn^o deus
 sed duo dij. Quid est qd dicit dñs p ppbe-
 tam: Ante me nō ē format^o deus: et post me
 nō erit? Quid dicis arriane? Qui istas depu-
 31.23. tas voces? Si patris sunt: dicēdo: Ante me
 nō est formatus deus: et post me nō est ali^o:
 aut ipse pater nō erit: aut filius nō erit de^o.
 Si enī hoc diceret: Ante me non est format^o
 de^o: nec adderet: post me nō erit: liberū tibi
 erat hęc verba patri tñ modo applicare: Cū
 aut sequit^o et dicit: Post me nō erit: fm te vt
 dixit: et se patre et filiu^o negat deū. Item si fi-
 31.43. lij sunt hęc verba: patre suū et deum negat et
 patre. Si enī non diceret: ante: s tñ diceret:
 post me nō erit: posset forstian dici filiu^o illud
 fuisse locutū. Adō autē cū dicit: Ante me nō
 est format^o deus: et post me nō erit: patre suū
 nec deū dicit esse nec patre. Itē si patris sūt
 hęc verba: quis dicit: cui dicit: filius meus
 es tu: ego hodie genui te? An forte qd absit
 31.2. mendacio arguēdus est de^o? Sed si filij ver-
 305.5. ba sunt: quis dicit: cui dicit: Pater me^o vsqz
 mō opat^o? An forte et iniuriosus patri iudicā-
 dus est et ingratus? Sed nūquid ingrato di-
 31.2. ceref: Postula a me et dabo tibi gētes hēredi-
 tarē tuā et possessionē tuam terminos terre?
 An forte ppbeta: aut quid diceret: nesciuit:
 aut fallere voluit: aut vt miti^o aliquid de p-
 phetis dicam^o finxisse credo sibi duos cōsa-
 bulātes: id patre dicentē: et filiu^o patre: Ante
 me nō est formatus deus: adiūxit filius dicē-
 do: Et post me nō erit. Humana sunt q agi-
 31.24. mus: an diuina? Prochdolor: parce: parce
 hēretica impietas. Luz tu deum nō captas:
 nos quoqz ad blasphemā puocas. Nō hoc
 docet sancta ecclesia. Pater: pater est: filius
 filius est: et ille nūqz nō fuit pater: et iste nūqz
 nō fuit filius: ambo eterni: nec ceperūt esse:
 nec desierunt: qd pater loquit^o filius loquit^o:
 qz vbi patris ē: et qd fili^o loquit^o pat^o loquit^o

Sancti Augustini de tempore

Job. 14. quia pater verbi est. Ipse verbum dicit: Verba que ego loquor a meipso non loquor. Loquidite ergo creatori: et in creatura si potestis capite creatorem. Ecce ignis et splendor: duo sunt: alter ex altero: nec sine altero alter est. Ignis pater: splendor filius. Ipse si possit dicit: quod luceo non a meipso luceo: sed quod me misit ipse mihi dedit ut luceam. Ignis enim splendorem mittit: et sic filius de patre dicit: pater mecum est: ita et splendor dicitur potest: ignis mecum est. Extingue ignem: splendor nusquam parebit. Hic ergo ignis pater et splendor filius: unus sine coniuge pater: alius sine matre filius. Nec dividit aliter ab altero potest: et cum sit aliter ex altero: in initium tamen alterius esse non potest sine altero. Hoc enim posse a creatore tributum est creaturę. Quid potest ipse creator? Accedat paganus: accedat sabellianus: videat arrianus. Videat quod in deo videre non possunt. Non facio iniuriam si aliqua preterant creatoris cupiens ostendere potestatem: ignis siue lucernę offerat ante illum similitudinem. Scriptum est enim: Lucerna pedibus meis verbum tuum domine: et lumen semitis meis. Et de deo dictum est: Ignis consumens. **Deus. 4.** Accedite ergo et lucernam diligenter considerate: vestrasque fatuas tenebras remouete. Paganus intueatur sine coniugio esse patrem: et si cecus non est. Disce filium: et ibi vide: inter ignem et splendorem que medium: si nullum est medium: nullum est coniugium. Noli velle scrutari medium: ne magnam patiaris incendiū. Accedat sabellianus videat duos in unum: ignem et splendorem. Nihil quid non recte dicere potest splendor: ego in igne et ignis in me: sic et filius dicit: Ego in patre: et pater in me. Accedat arrianus: videat et ipse alterum ex altero: nec tamen nasci posse alterum sine altero: Nemo eorum prior: nemo posterior. Loqui sunt pater et filius: splendor et ignis. Nec ignis sine splendore: nec splendor sine igne. Aut certe si placet mitte manum: divide alterum ex altero: ostende mihi ignem sine splendore: vel splendorem sine igne. Absit: absit: ardere tamen non poterit: separare alterum ab altero non poterit. Sic enim ignis et splendor alter ex altero est: nec esse alter sine altero potest. Non illis oritur qui non est: sed eternitas una est: una subiecta. Ignis et splendor tripartes sunt: pater autem et filius eterni sunt. Sunt dico quod patrem et filium deum dico: dualitas in prole: unitas in deitate. Alterum facit unitas natiuitas: sed unum ostendit esse diuinitas. Cum dico filius: alter est. Cum dico deus: unus est. Alius est: quia filius est. Aliud quidem non est: quia deus est. Erubescite arriani: Tunica hominis iam iudicati in cruce pendetis

carifices pilati non sunt ausi conscindere: et **Job. 19.** vos conamini charitatem dei in celo sedetis: imo deum ipsam charitatem diuidere? Sed conamini quantum potestis: vos iam in infernum ruitis: nam illam tunicam nunquam rupistis. Hęc per prophetiam dominus dicit: Non est ultra absque me deus. **Ca. 15.** Deus iustus et saluus non est propter me. Hic sabellianus exultat: Et enim unum eundemque patrem ostendat et filium: talibus testimoniis credit muniri. Et contra arriani ut probet alium esse patrem alterum filium: alia preferunt testimonia in quibus dicitur: Alter est pater: alter est filius: alter maior: alter minor: ut pater dicat filio: Dedi te in lucem gentium: Et filius dicat: Pater misit me: quantum intelligo: lucem istam gentium comprehendere non valent atque prospicere: unde cęcati non mecum possunt ambulare: sed potius oberrare. Arrianus aliud: sabellianus aliud. Quale bellum? Quid ad hęc catholicus? Arma inquit que portat mea sunt: mihi militant ambo: contra se pugnant: sed per me utrinam ambo deficient: et non alter ad alterum transeat. sed ad me properet: et ego aliquid unde utriusque percipiant profectum. Tu arriane dicis maiorem esse qui mittit: minorem qui mittitur. Interrogo te et ego: quis est maior: cui preparat aliquid venienti: an qui preparat? Cui exhibet officium an qui exhibet? Utriusque si hominem genero interrogas: respondebit illum esse maiorem cui preparat. Tu autem inde vis probare minorem filium: quia missus est: et ego ostendam eum qui misit preedere illum quem misit: nec unum dico eorum maiorem: quia non audeo dicere vel minorem. **Esaias.** propheta dicit: Hęc dicit dominus christo domino meo: cuius apprehendi dexteram: ut subiiciam ante faciem eius gressus. Ecce iam filio misso quod precursor est pater. Adhuc sequere: Et dorsa regum vertam: et aperiam coram eo ianuas: et portę non claudent. Ecce ille qui miserat precursor factus est. Quis enim maior: aut superior: ante minorem ianuas aperit: vel quomodo fiet nisi paululum precesserit? Audi adhuc: Et porte inquit non claudent. Quomodo? Ego ante te ibo. Audis quia qui miserat et committantur et preedit: qui mittit non discedit. Jam tu discerne quod sit maior: quod portior: ego enim nullam discretionem video: sed potius equalitatem conspicio. Filius dicit de patre: Absit me. Pater filio dicit: Ego ante te ibo. Recedit de medio discordiosa calamitas: equalitas habet exhibet non disparilitas. Adhuc sequere ut clarius appareat quod cui dicat: Ego ante te ibo: et gloriosus erę humilabo. Hic esto et tu pagane. Audi quod dicat propheta: Non mihi ego quod volui scripsi:

Ber. C. XCIX. Dñica scda p' fest. trinitatis: Ber. II.

Lodex in quo hęc scripta sunt i armario iu-
dei habet. Inimicus me' testis me': ab ipso
21.45. quere: Api lege & crede. Dorfa inq't regū ver-
tā: & gloriosos frē hūiliabo. Nōne reges frē
vides: q' ante psequerant christianos: nunc
integros esse christianos? Nōne vides eos q'
hūiliabāt ecclīā: hūiles introire i ecclīā? Nō-
ne ipsos hęc defensores: q's ante habuit pse-
cutores? Ego inq't ante te ibo & gl'iosos terre
hūiliabo. Portas greas cōterā: & vectes fer-
reos p'ringā. Et dabo tibi thesauros absco-
ditos & arcana secretorū: vt scias q' ego sum
de': q' voco nomē meū qm de' isrl. Audiat sa-
bellian'. De' dic: hō dic. Audiat & arrian':
Ego de' & nō est ali' extra me. Diu ē ex quo
21.5. p'ra istas duas hereses certādo laboro: & pe-
ne sū fatigat'. Veni dñe me' iesu p'liator: for-
tissime: pnceps exercit' dñi: q' diabolū vicisti
21.17. & seculū: Ap'prehēde arma & scutū: & exurge i
adiutoriū mibi. Processur' ad p'liū & victur'
in mūdo mūdū: orauit: nō tanq' d'utis im-
potens: s' vt nobis ppter qd' venerat hūili-
tatis ministeriū exhiberet. Et qd' dixit: p'f-
clarifica filiū tuū. Ad' arrian' dicit: Uides
q' minor est: & claritatē nō h'et nisi patrē pe-
tisset? Expecta hō: quid festinas: tu hominē
21.8. vides: in q' forma nō solū patri: s' & angelis
minor ē: hō paret: deus latet. Tu mibi ostē-
dis hoīem hūilē: ap' oculos & vide deū subli-
mē: nō angelis minorē s' p'f' coequalē. Pat'
inq't filiū tuū clarifica: ecce minorē. Adhuc
sequere: Et et fili' tu' clarificet te: ecce equalē.
Inuenim' filiū agnoscentē patrē atq' oran-
tē ei' cōiunctū nō vt putabat ingratū. U-
21.17. deam' qd' de filio dicat & p'f': Assumpsit iesus
petrū & iacobū & iohannē fratrē ei': euāgelij
verba sunt: & duxit illos in montē excelsum
scor'uz: & trāfigurat' ē ante eos: Et resplen-
duit facies ei' sicut sol: vestimēta autē ei' fa-
cta sunt alba sic nix. Ecce apparuit illis moy-
ses & helias: nisi lex & p'p'etē. Loq'bant' euz
illo: q' locuti erāt de illo: ostēdebāt q' p'dixe-
rāt: manifestabāt q' p'p'etauerāt. Loq'bant'.
Putas qd' loq'bant': Et iudēi cōuincerent:
pagani cōuerterent: manichēi cōfunderent:
heretici cōprimerent: catholici cōfirmarent.
Loq'bat' lex & gra: lenitas & aspitas: terror et
māsuētudo: p'ceptū & adiutoriū: ferramētū
& medic': ymbra & lux: p'co & iudex: sentētia &
21.3. misericōdia. Et quid postea? Respōdens petr'
dixit ad iesū: Dñe bonū est nobis hic esse: si

vis faciamus hic tria tabernacula: tibi vnū:
moysi vnū: & helij vnum. Quid dicis sancte
petre? Adhūc p'turū & tu secretū petis? U-
des tot gentes in vnū cōuenisse et tu requirē
q'ris? Uides tenebras mūdū: & tu lumen ab-
scōdis? Nemo accēdit lucernā & ponit eā sub
modio sed sup candelabrū vt luceat omnib'
qui in domo sunt. Ista dom' tot' ē mūdus:
lucernē accēso: vbi incarnatio: candelabrū
autē crucis est lignū: lucerna in candelabro
lucēs christ' in cruce pendēs. Nemo accēdit
lucernā & ponit eā sub modio: s' sup candela-
brū vt luceat omnib' q' in domo sūt. Uides
tu: videam' & nos: Tenebrē sūt nō offenda-
mus in paganis: nō errem' cū hereticis: lu-
ceat nobis lucerna: doceat nos verbū in car-
ne. Uideam' qd' dicit euāgelista: videam' si
admissū est cōsiliū petri. Adhuc inq't eo lo-
quēte: ecce nubes lucida obūbrauit eos: Et
ecce vox de nube dicēs. Omīs audiam': ne-
mo aures claudat. Audiāt pagani irrisores:
audiāt iudēi psecutores: audiāt manichēi sā-
tasma somniātes: audiāt heretici erronei lit'i-
gatores: audiāt & maxie audiāt etiā catholici
fideles dei cultores. Isti audiāt ne seducāf:
illi vt puniant. Quid dicit vox d' nube: Hic
est fili' meus dilect' in quo mibi cōplacuit:
Ubi estis q' aduersami filio dei? p'f' dicit: Hic
est fili' me': & tu dicis nō habet filiū de'. Tu
pagane quid stas foras & murmurās? Intra
huc in scholā dei: ap' aures cordis tui: audi
vocē dñi tui & discē filiū dei. Quo fugiet' iu-
dēi qui occidit' filiū dei? Quo fugietis: vbi
vos absco'detis? Qui mōtes: q' petre sup vos
casurē sūt? Et si i cauernis petrarū vos abs-
co'deritis: inde extrahā vos dic' dñs. Sed et
vos venite: intrate: cōsiliū meū audite: de-
sperare nolite: qm sūt reliq' homi pacifico.
Squistis: occidistis: sanguinē christi fudistis:
increduli fuistis: in piculo positi estis: Quid
facere nūc habetis: nisi vt credētes baptize-
mini & viuatis? Sanguinē quē fudistis nō ē
qd' horreat: Sufus est sanguis medici: fact'
est medicamētū freneticis. Quid dubitat?
Sustate & videte qm suavis ē dñs. Quid tu
manichēe: q'diu fantasma somnaberis? U-
gila & vide: nubila tonāt. Quid tonāt? Hic
est fili' meus dilect'. Uide i terra hoīem ve-
rū: audi de celo deū verū. Uide i tra homis
filiū: audi de celo dei esse filiū. Utrūq' verū
esse cognosce: id ē deū & hoīem: filiū dei & fi-
lium homis: vnū eundēq' esse deū & hoīem.

Matth. 5.
Matth. 17.
Matth. 17.
Matth. 17.
Matth. 17.
Matth. 17.
Matth. 17.
Matth. 17.

Ser. CC. Dñica tertia p' festū Trinitatis: Ser. I.

Agnosce hominē: et placabis deū. Laue ne offendas in petra: ne mortis patiaris ruinā: qz qd tu somnariis vanitas est: qd deus tonat veritas ē. Audi tu sabelliane: audi de celo patrē: vide in terrā filiū: et noli dicere idēz pf q' fili'. Audi et tu arriane: et in pfe et in filio noli errare: s' seqre vnitatē: et vide diuinitatē. Dñe audiuim': qd dicit de filio tuo: hic ē fili' me' dilect' in q' mibi cōplacuit. Et quid aliud: Ip'm audite. S'ras tibi de' c'na virt': g'ras tibi pf om'p's: qui et filiū tuū ostēdisti: et mibi doctorē dedisti. Recedat sabellianus: recedat arrian': recedat ceterę pestes: recedat iniq' doctrina. Doceat deus: nō iniqu' arrianus: doceat dei fili': nō aduersarij fili'. Dic

Ca. 30. Dñe me' iesus: doce: discā. Quid doceā? Sabellian' dicit: ipse est pf q' fili'. Arrian' dicit: alius pf: ali' fili': pater maior: fili' minor: aduersat': damat: litigat: s' christū dimicat. Ille sāguinē fudit vt redimat: tu pecuniā spargis vt pimas: Spellicā fabricat: illic catholicū pfocat: christianū vocat paganū: baptizato ingerit baptismū: p'tra id qd scriptū ē:

Job. 13. Qui semel lor' ē: nō indiget denuo lauari. Clamat hō christian' sū: qd me dicis esse qd nō sū: Clamat fidelis sum: et ille dicit: accipe aurū. Quid das aut qd auferes? Das pecuniā vt auferas gratiā: das p'cium vt auferas qd empr' sū. Quid emis ab empto? Preciū meū nō aux' s' sanguis xpi ē: nō me seducto: nō me decipis: quātūcūq' mibi cōferas: nō

Act. 8. mibi tollis p'ciū meū: Pecunia tua tecū sit i pditiōe. Nā p'ciū meū nō habet estimatōez. Clamat hō: fidelis sū et exufflat: damat: i nomine p'ris et filij baptizat' sū: et tu irritū fac'. Quid g' christiano referuas: in q' patrē et filiū et spū sanctū exufflas? An forte nouā fidem: nouū baptisma: nouū deū de transmarinis p'rib' adduxisti? Dic me' sancte paule: doce diuini iuris pite: spōsī amice: hō iste mō venit: mūdū subuertit: fidei vnitatē scindit: trinitatē diuidit: sibi nō p'sentiētē rebaptizare

1. Cor. 4. cōtēdit. Quid facit? In christo iesu p' euāgelii tuū me genuisti: in ipso baptizat' sū. An

Eph. 4. forte ē alia fides: aut aliud baptisma? Una fides: vnū baptisma: vn' de' et pf oim. Si g' vna fides: imo qz et vna fides: vnū baptisma vn' deus et pf oim: iā credidi: iā baptizatus sū: iā deū habeo patrē: qre homicidā pattoz

Ps. 44. arrianū? Subueni dñe me' iesu et accingere gladiū tuū circa femur potētissime. Qim potētissime egredere: occide eos in se: viuāt i te

et desinat psequi te: Sabelliani te strabūt: arriani te minuūt. Tu qd dicis de te? Pf dixit vt te audiam': Cū te audimus: ip'm audimus: vno ictu vtrosq' p'ute aduersarios. Pe-reant inqt vaniloqui: et mētis seductores: arrian' et sabellian'. Nō ego et pf vn' sum': sed ego et pat' vnū sumus. Qd dico: vnū: audiat Job. 10. arrian': qd dico: sum': audiat sabellian': nō diuidat arrian' vnū: nō debeat sabellian' sum': sed ambo veniāt et sint etiā ipsi nobiscū in vnū: sicuti ego et pf vnū sum'. Ergo si pf et Job. 17. fili' vnū sūt: imo qz indubitāter vnū sūt: nō duo s' vn' de'. Nō iniquū aliqd p'pba scribit: sed verū dixit deū dicentē: Ante me nō ē Efa. 49. format' de' et post me nō erit. Docuit vritas vritatē: et gladio sic acuto oim pemit errorē. Si adhuc heretici reluctant: audiāt catholici diffinitiuā sententiā: quā sequat'. Audistis Job. 31. patrē qd dixerit de filio: audistis filiū qd de patre dixerit vel de se. Si q's vobis euāgelizauerit p'ter id qd accepistis: anathema sit. Diximus de patre et filio qd potuim': et quātum potuimus: si tamē aliquid digne potuimus. De spiritus sancto tacuim': sed nō eum p'teriuimus. Quicqd em' de patre et filio diximus: de spū sancto diximus. Est em' in illis et cū illis vn' et verus de': nō minor aut tertius deus. Quid adhuc dicā fatigatis: fatigat'?

Qui spū sc'm a pfe et filio cōnitate et suba v' cōione sepant: eū q' negat spū sanctū nō esse patris et filij: plenus est spū imūdo: vacu' est a spū sancto. Ideo em' dicif deus charitas: Job. 1. qz p'rib' nō diuidit vnitatē: sed ineffabiliter coagulat trinitatē. Ipsa est em' trinitas vn' deus: turris fortitudinis a facie inimici: qui i se credētes custodit i secula seculoz: Amē.

Item in eadem dñica: Homelię de eo qd scriptū est in euāgelio s'm Lucā: Homo quidā fecit cēnā magnā et c. q' habēt int' s'mones de Verbis domini. xxxij. Et li. ij. de questu onibus euāgeliozū ca. xxx.

Dñica tertia post festū sancte Trinitatis: De iudicio Salomonis et duabus meretricibus. Sermo I

De duabus meretricibus dilectissimi fratres que ad iudiciū Salomonis venerunt: vnde nobis ad vesperam lectio recitanda est: ex quibus vna que erat non solū luxuriosa: sed etiam crudelis et im-

